YARIN
AYLIK SANAT EDEBİYAT DERGİSİ
Eylül'87
73
600 TL
KDV Dahil

DEMOKRASİ İÇİN: "EVET"

Mahmut Dikerdem'in 1 Eylül mesajı

Balkanlar'da nükleer silahlara hayır!

SSCB-ABD: Ne dediler, ne yaptılar?

Günümüzde Faşizm

Anti-Faşist gençlik örgütlenmesi

Cezaevi zulmüne direnenler...

Liselerde "reform"

40.000 demiryol işçisi uzlaşmacılığın kurbanı

Gauguin-Van Gogh: Yaşamları, sanatları

Futbol afyon değildir!

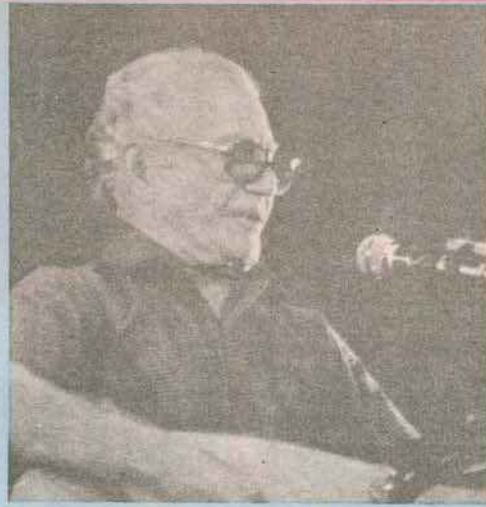

12 EYLÜL'ÜN YEDİ YILLIK BİLANÇOSU

İDAMLARIYLA, İŞKENCEDEN ÖLÜMLERİYLE, GÖZALTINDA KAYBOLANLARIYLA, TOPLU DAVALARIYLA, YURTTAŞLIKTAN ÇIKARILANLARIYLA, İŞSİZLİĞİYLE, SANSÜRÜYLE, DÜŞÜNME, KONUŞMA, ÖRGÜTLENME YASAKLARIYLA, YÖK'ÜYLE, GENEL GÜVENLİK GÖZETİMİYLE, SÜRGÜNLERİYLE, EKONOMİSİYLE, 80 – 87 DÖNEMİ: RAKAMLAR, ÖRNEKLER, FOTOGRAFLAR...

YARIN

YEDİNCİ YILDA DAHA İLERİ ADIMLARLA

YARIN *6 yılı geride bıraktı. 73. sayıda 7. yıla merhaba! Umudu, inancı, sevgiyi, bilinci, mücadeleyi yaşatan, paylaşanlara merhaba! Cezaevlerinde, açlık grevlerindeki kardeşlerimize merhaba! İçerde ve dışarda boyun eğmeyene merhaba! Aydınlık geleceği elinde tutan genç yüreklere, genç beyinlere merhaba !*

OKUYUCUSUYLA *ayda bir buluşabilen bir dergi için her yeni sayı başlı başına önemlidir. Bu yönüyle yayının değişimi, gelişimi her sayıda adım adım yaşanır. Gelişimin, yenilenmenin izlediği seyir bu olmakla birlikte, yeni bir yılın anlamı bambaşkadır. Çünkü, birincisi, geriye dönüp geçen koca bir yılı ve ondan önceki yılları görme, topluca değerlendirme, artıları, eksileri ayırıp, gelişim grafiğini izleyebilme olanağı vardır. İkincisi, birincinin verileriyle yeni yılın gelişim perspektifini yakalayabilme olanağı vardır.*

İşte Yarın 7. yılına girdiği bu sayısını, yukarıdaki bakışla yapılmış değerlendirmelerin sonucunda hazırladı. Sayfa düzeninden içerik çeşitliliğine kadar yapılan değerlendirmenin ilk ipuçlarının bu sayıda bulunabileceği inancındayız.

Elinizdeki sayı, kuşkusuz, yalnızca geçen bir yılın değerlendirmesi sonucu ortaya çıkmadı. Yarın'ın ilk sayısından bu yana izlediği yayın politikasının, bilinçli adımlarla yaptığı atılımların sonucunda bu noktaya ulaşıldı. Yeni atılımlarla, Yarın'ın tüm demokrasi güçleri için önüne koyduğu birlik hedefinin daha da somut örneklerini vereceğini şimdiden söylemek hiç de yanlış olmaz.

Yarın, sayfalarına yönelik olarak okurlarının katkısını daha da arttırmayı hedefliyor. "Yarın' a yazın" diyor. Yarın'ın bu çağrısı, kuşkusuz yeni değil. Ancak sonuçlarının daha somut olması gerekiyor. Böylece daha geniş bir iletişim ortamı yaratabileceğimize inanıyoruz. Ahmet Genç arkadaşın demokratik öğrenci hareketine ilişkin yazısını da, bu bakışla sunuyoruz.

Yarın, daha fazla okuyucuya ulaşmak konusundaki çabalarını öteden beri sürdürüyor. Geçtiğimiz aylarda ağırlaşan dağıtım sorunumuzu da çözdük. Bundan böyle Yarın, Türkiye'nin dört bir yanına ve düzenli olarak ulaşacak.

EYLÜL *sayımızda ağırlıklı olarak iki bölüm yeralıyor: 12 Eylül Bilançosu ve Barış. Geçen yedi yıl, toplumsal yaşamın her yanında derinlemesine etkiler yaptı. İşkencesiyle, idamlarıyla, kayıplarıyla, işsizliğiyle, ekonomik çöküşüyle, ulusal onurun ayaklar altına alınmasıyla geçen yedi yılın bilançosu, kuşkusuz en başta 12 Eylül'ün ne olduğunu anlatıyor.*

Barış için söylenecek, ancak daha önemlisi yapılacak çok şey var. Barışın bir düş olmadığı gerçeği milyonlarca insanın mücadelesinde somutlanıyor. Barışı getirecek ve kalıcılaştıracak olan da sağlam bir barış bilinci ve mücadelesi değil mi?

Türkiye Barış Derneği Genel Başkanı Sayın Mahmut Dikerdem'in 1 Eylül Dünya Barış günü için yayınladığı anlamlı mesajı sayfalarımızda yayanlamaktan onur duyuyoruz. Mesajda adı geçen barış ödülünün de "sahte barışçıların, barış düşmanlarına verdikleri ödül" e bir tokat atacağına inanıyoruz.

Mücadelemize türkülerini katan Sevgili Ruhi Su'yu yitireli iki yıl oldu. Anısı yüreklerimizden, türküleri dillerimizden eksilmiyor, her anışta, her söyleyişte çoğalıyor. Önümüzdeki sayıda, değerli sanatçı Sümeyra Çakır ile Ruhi Su ve müzik üzerine Almanya'da yaptığımız bir söyleşiye yer vereceğiz. Dost insan, mücadeleci insan, büyük sanatçı Ruhi Su'yu saygıyla anıyoruz.

Gelecek sayıda, ayrıca, SHP Genel Sekreteri Fikri Sağlar, İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Nevzat Helvacı, gazeteci yazar Jülide Gülizar ve Görüş dergisi yazarlarından Çağatay Anadol'un barış mücadelesi, Türkiye'nin barışçı bir dış politika için yapması gerekenler ve barış örgütlenmelerine ilişkin değerli görüşleri de sayfalarımızda yeralacak.

Dergimizin bu sayısında Nazım Hikmet'in tüm şiirleri dizisini yayımlayamıyoruz. Ekim sayısıyla birlikte bu çalışmamız değerli okuyucularımızın eline geçecektir.

YEDİNCİ *yılda güzel günlere, aydınlık geleceğe birlikte yürüyeceğimiz ve mutlaka ulaşacağımız inancıyla, tüm okurlarımızı sevgi ve dostlukla selamlıyoruz.*

Sahibi: **SAMİ ALPTEKİN.** Sorumlu Yazıişleri Yönetmeni: **MUSTAFA OKAN.** Genel Yayın Yönetmeni: **TANER GÜREL.** İdari Müdür: **YALÇIN UYSAL.** İnceleme-Araştırma Sorumlusu: **YASEMİN ÇONGAR.** Haberler Sorumlusu: **BEYHAN SUNAL - MUSTAFA ÜSTÜN.** **Bürolar:** İSTANBUL: **ZEKERİYA AYTEMUR.** Divanyolu Hoca Rüstem Sokak Zafer Han 7/14 Cağaloğlu. İzmir: **NEDRET GÜNDÜZ.** 846. Sokak Erbezci İşhanı No. 36 Daire 2-3 1. Beyler Konak. **Muhabirler:** Adana: Özel Sancak İşhanı Asmakat No. 5 Dörtyolağzı. Trabzon: **HASAN TOMBAK.** Maraş Caddesi Onbaşı İşhanı No. 7. **Yurtdışı:** İsveç: **GÜRHAN UÇKAN.** Box: 38045, 10064 Stockholm. F. Almanya: **MEHMET BİLGİN** Vulkan Str. 20, 4000 Düsseldorf 1. Hollanda: **RAMAZAN EKİNCİ.** Postbus 392, 6040 Aj Reormond. İsviçre: **SERDAR ATAMAN.** Apollo Str. 8, 8032 Zürih. Kıbrıs: **SEVGÜL ULUDAĞ** 19 Necmi Alkıran Sokak Lefkoşa. **Abone Koşulları**/ Yurtiçi: Yıllık 4800 TL. Altı Aylık 2500 TL. Yurtdışı: Yıllık 41 DM, Altı Aylık 21 DM, Tek Satış 5 DM. **Teknik İşler**/ Dizgi: **Bil Offset.** Tel: 230 18 51. Film: Arsu Offset. Tel: 229 76 92. Grafik Düzenleme: **Yarın.** Baskı: **Daily News. Yönetim Yeri:** Sağlık Sokak. 56/7 Kolej Ankara Posta Çeki: 164860. Dağıtım: Hürriyet Holding A.Ş. **İlan Koşulları**/ Arka Dış Kapak: Tam Sayfa 200.000 TL. Yarım Sayfa 125.000 TL. Çeyrek Sayfa 70.000 TL. Arka İç Kapak: Tam Sayfa: 150.000 TL. Yarım Sayfa 80.000 TL. Çeyrek Sayfa 50.000 TL. İç Sayfalar: Tam Sayfa 100.000 TL. Yarım Sayfa 60.000 TL. Çeyrek Sayfa 35.000 TL.

"Halkoylaması, tilkinin bütün dişlerini sökmeyecek, ama dişlerinden birini sökecek, boynuna da çan bağlayacak..."

"EVET"

Görüntü ile öz her zaman aynı değildir. Öz ile görüntü aynı olsaydı, bilim ve politikaya gerek kalmazdı. Görüntüye göre tutum belirlemek her zaman doğru hattı yakalamak anlamına gelmez. Gündemdeki halkoylaması, kaba gerçek olarak, görüntüde birkaç eski siyasinin siyaset yapma yasağının kaldırılmasının oylanmasıdır. Oysa, oylanan silah zoru ile yönetime elkonulmasıdır. Terörü bilinçli olarak, adım adım yükseltip, ülkenin kan gölü şokuyla teslim alınışının oylanmasıdır. 12 Eylül rejiminin oylanmasıdır. Halkın çoğunluğu halkoylamasına, sadece eski siyasilerin yasaklarının kaldırılması için değil, Evren-Özal rejimini oylamak için gittiğinin bilincindedir. Özal iktidarının halkı ezen, otoriter yönetiminin, ekonomik politikasını oylamak için gittiğinin bilincindedir.

Gazeteci Varlık Özmenek'in Adıyaman'da, mitingte bir yurttaşla yaptıgı konuşma şöyle:
— Niçin 'evet' diyorsunuz? - bunaldık, zamlardan bunaldık. - ama, bu bir genel seçim değil ki, - olsun, genel seçimin başlangıcı sayılır.

Görülüyor, Halkoylamasını, halk bir başlangıç sayıyor. Görüntüye kendini kaptırmıyor. İktidarın da sadece görüntüye kendini kaptırmadığı ortada. Halk oylaması ile 12 Eylül rejimini ve sonuçlarını onaylatmak istiyor. Anti-demokratik 1982 Anayasasını halka yeniden onaylatmak istiyor. Geçici 4. madde ile eski başbakanların bile politik haklarını gaspeden mantığı onaylatarak; sıradan yurttaşların en temel insanlık haklarının bile tırpanlanmasını, yine yurttaşlara onaylatmak istiyor. Otoriter iktidar da, halk da görüntüye kanmıyor.

Halkoylamasından karşı karşıya gelen güçler, geniş demokrasi güçleri ile demokrasi düşmanı güçlerdir. Demokrasi güçleri, halkoylaması ile güçlerini genişletme iktidarın manevra alanını daraltma, halk yığınlarının politik hareketliliğini artırma, umutsuzluğu ve depolitizasyonu kırma olanağını elde etmişlerdir. Geçici 4. maddenin kaldırılmasıyla bu süreç ilk mantıki sonucunu elde edecektir. Bu sonuç, güçleri daha genişletmek, birliği geliştirmek için yeni olanaklar sağlayacaktır.

Halkoylaması, insan haklarına 'EVET' demenin oylamasıdır. 'HAYIR' 50 yurttaşın idamını, yüzlerce kişinin de cellata teslimini onaylamak demektir. Resmi başvurusu yapılabilmiş 3063 işkenceyi, insan onurunun ayaklar altına alınmasını onaylamak demektir. Doğu Anadolu'da insan haklarının hergün pervasızca ayaklar altına alınmasını onaylamak demektir. Onbinlerce insanımızın hapishanelerde eziyet altında çürümesine gözyummak demektir. Örgütlenme hakkının yokedilmesini onaylamak demektir. Derneklerin, sendikaların kapatılmasını, sendikal birliğin sağlanamamasını, önüne konulan idari mali politik engelleri onaylamak demektir. Grevlerin ezilmesine razı olmak demektir. Düşük ücrete, işsizliğe ve yoksulluğa razı olmak demektir.

Gençliğin örgütlenmesinin önüne dikilen engelleri, gözaltıları, eziyetleri, okuldan atılmaları, YÖK'ü onaylamamak için 'EVET' denilmelidir. Halkoylamasında gençliğin önemli bir bölümü ilk kez oy kullanacaktır. 'Evet' ya da 'hayır'ı seçerken her yurttaş gibi gençlik yaşadıklarını gözden geçirmelidir.

Geçersiz oy kullanmak, sandığa gitmemek; bu kapışmanın dışında kalmak, rejimi onaylatmak isteyen güçlere destek vermek demektir. Görüntüye kapılıp gitmek, duygusal, tepkici davranmak demektir.

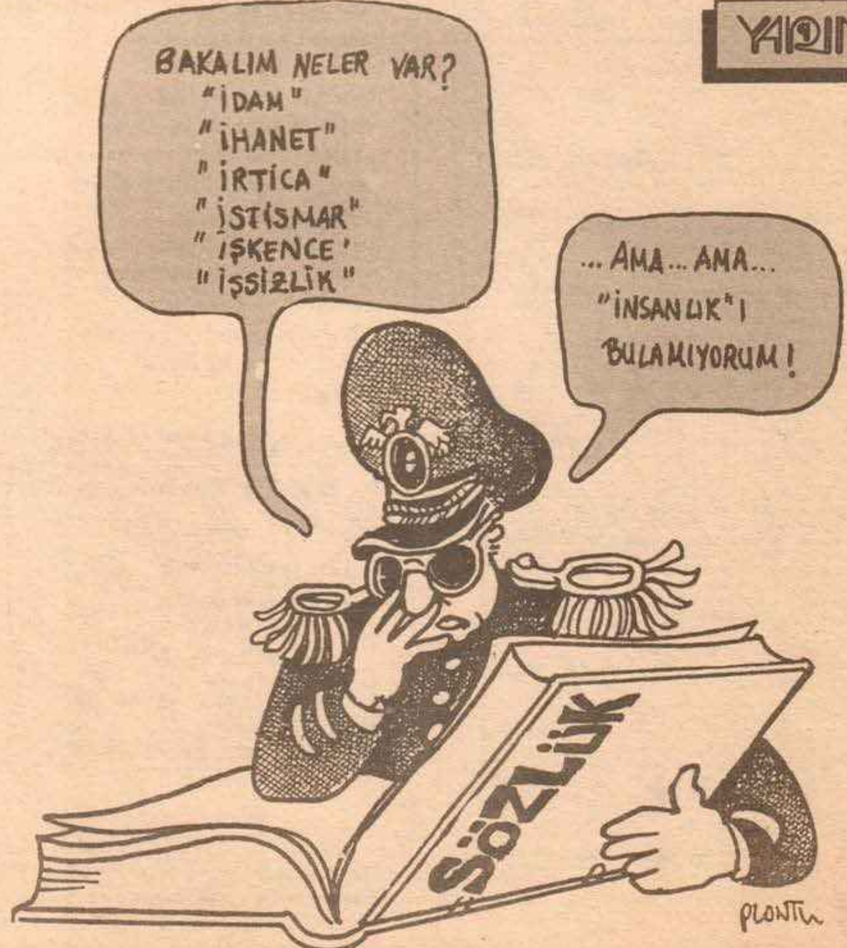
İktidar ve otoriter rejim yanlıları 'hayır' demenin suç olduğu kan gölünün şoku ile salınan korku ve baskıyla onaylatılan 1982 Anayasasını, halkoylamasında 'hayır' dedirterek, yeniden onaylatmak istiyor. 1982 Anayasası'na 'hayır' demiş olmanın onuru, halkoylamasında gidip 'EVET' demektir. Halkoylamasına katılmamak, geçersiz oy kullanmak, Anayasa oylamasında 'hayır' demekten geri dönmek, anti-demokratik 1982 Anayasasını onaylamaktır. Yeni demokratik Anayasa gerek ve isteğinden vazgeçmek demektir.

Halkoylaması sonucu 'EVET' olursa, herşey güllük gülistanlık olmayacaktır. Ama tüm antidemokratik baskı ve kısıtlamaların kaldırılmasının yolu açılacaktır. Gerçekçi olmak gerek. Propaganda çalışmaları, halkın hareketlenmesinin ve politikleşmesinin hızla arttığını, demokrasi güçlerinin genişleyip paralel eylemlerinin arttığını görmek gerek.

Halkoylaması ile bütün olumsuzluklar tersyüz edilmeyecektir ama rejim, yaşanmış öyküdeki tilkiye dönecektir. Öykü şöyle: Trabzon'un Tonya köylüklerinden bir köylünün kümesine dadanan bir tilki köylünün bütün önlemlerine karşın birkaç kez bütün tavuklarından yiyebildiklerini yiyip, yiyemediklerini de öldürüp bırakmış. Köylünün acısı büyük. Kaybı çok. Tilkiden intikamını almaya kararlı. İnce, titiz bir plan, ısrarlı takiple tilkiyi yakalamış. Hikayenin burasında tilkinin köylü tarafından hemen öldürüleceğini düşünüyor insan. Ölümden büyük intikam var mı? Ama köylü öldürmüyor . Önce tilkinin bütün dişlerini söküyor, sonra boynuna büyükçe bir çan bağlıyor. Serbest bırakıyor. Tilki kendinde topladığı bütün yeteneklerden yoksun, bütün manevra olanaklarını yitirmiş, ama serbest.

Halkoylaması, tilkinin bütün dişlerini sökmeyecek, ama dişlerinden birini sökecek, boynuna da çan bağlayacak.

YAYIN

Baskı Daily News Web Ofset Tesisleri Tel: 213 65 74   Baskı Tarihi: 26.8.1987

12 EYLÜL

12 EYLÜL'ÜN YEDİ YILLIK BİLANÇOSU

2 OCAK 1986

PENCERE

Kurtarıcı?..

Adam sordu:
—Sen 12 Eylül öncesine dönmek mi istiyorsun?
Genç yanıtladı:
—Evet...
—Niçin?
—Çünkü beni 12 Eylül'den sonra gözaltına alıp tutukladılar; ancak dört yıl sonra mahkeme karşısına çıkarıldığımda suçsuz olduğum anlaşılıp salıverdiler. Bu dört yılımı bana şimdi kim ödeyecek?

*

Adam sordu:
—Sen 12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsun?
İşçi yanıtladı:
—Evet...
—Niçin?
—Çünkü 12 Eylül'den önce işim vardı, sendikal haklarım vardı, şimdi ne işim var, ne sendikal haklarım...

*

Adam sordu:
—Sen 12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsun?
Profesör yanıtladı:
—Evet...
—Niçin?
—Çünkü ben üniversitede bilim için çalışıyordum, 12 Eylül'den sonra sorgusuz kapı dışarı edildim. Neden 12 Eylül öncesini aramayayım? Hukuk daha çok işliyordu o dönemde...

*

Adam sordu:
—Sen 12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsun?
[illegible] holdingin başı:
—Hayır.
—Niçin?
—Şaka mı ediyorsun Beyefendi? Ben holdingimi 12 Eylül'den sonra kurdum, milyarları 12 Eylül'den sonra istif ettim, her şeyimi 12 Eylül'e borçluyum.

*

Adam sordu:
—Sen 12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsun?
Türk Lirası:
—Evet.
—Niçin?
—12 Eylül'den önce 70'imiz bir araya geldik mi, bir Amerikan Doları'na karşı çıkabiliyorduk, şimdi bir dolara karşı 600'ümüz bir araya gelsek yetmiyoruz; rezil olduk...

*

Adam yığınlara baktı; işçilere, memurlara, esnafa, bilim adamlarına, aydınlara, gecekondularda yaşayanlara, işsiz kitlelere, yasaklı politikacılara, köylülere, şoföre, kiracıya, öğretmene, bakkala, emekliye, kadına, erkeğe, politikacıya, yazara, sanatçıya bağırmaya başladı:
—Kim ister 12 Eylül'den öncesini? Sokaklarda kurşunlanıyordunuz, evin kapısı önünde vuruluyordunuz, günde kırk kişi öteki dünyaya göçüyordu, birbirinizi boğazlıyordunuz, biz sizi kurtardık, 12 Eylül kurtardı...

*

Biz bu filmi daha önce çok görmedik mi?
Görmez olur muyuz?
Kovboy filmidir bu; hep aynı senaryo üzerine işlenir, oğlan kızı kurtarır...
Sonra da...

*

İnsanlar ve toplumlar bir kez kurtarılmasınlar, kurtarıcılarından kurtulmak çok ama çok daha zordur.

İlhan Selçuk

12 Eylül darbesi ve sonrası gelişmelerin hayatın bütün alanlarını kapsayan toplu dökümü yapılmadı. Yeri geldikçe, güncelliğin dayattığı ölçüde bölük pörçük değerlendirmeleri yapıldı. Aşağıda, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi kerteriz alınmış, raporlara, resmi verilere dayanan karşılaştırmalı bir döküm göreceksiniz. Rakamların, tabloların bir soğukluğu vardır. Oysa bu rakamların her biri, insanımızın çektiği sıkıntı, gördüğü eziyet, canları ve kanlarıdır. Bu rakamlar 12 Eylül rejiminin, Özal iktidarının niteliğini demagojiye, aldatmacaya yer vermeyecek biçiminde gözler önüne seriyor.

Madde 3: Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.

12 Eylül ve idamlar
— *Toplam idam: 50*
— *Siyasi suçtan : 27*
— *Firariler : 5*
— *Meclisteki dosya : 88*
— *Halen idamı istenen : 146*

Türkiye'de 1973-1980 yılları arasında, mahkemelerden geçen idam kararları TBMM'de onaylanmamış, dolayısıyla da hiçbir infaz gerçekleşmemişti. 1978 Aralık ayında ilan edilen sıkıyönetimin 8,5 yılı boyunca askeri mahkemelerden 500 idam kararı geçti. Ekim 1980 ve Ekim 1984 arasında ise toplam 50 infaz gerçekleşti. Bu infazlardan 48'i ülkemizin 5 kişilik konsey eliyle yönetildiği Eylül 1980-Aralık 1983 döneminde meydana geldi. Yalnızca 1986 yılında 134 idam cezası kararı alınmış olup, bunlardan 100'ü askeri mahkemelerde gerçekleşmiştir. En son infazlar 7 ve 25 Ekim 1984 tarihlerinde yapılmıştır. Şu an mecliste dosyası bekleyen 88 idam hükümlüsü bulunmaktadır. Bunlardan 47'si sol, 6'sı sağ görüşlü olup 4'ü Filistinli gerilla, geri kalanı ise adi hükümlüdür. Halen sürmekte olan siyasi davalarda ise, 146 sanık hakkında idam cezası istemiyle yargılanmaktadır.

Kaynak: Uluslararası Af Örgütü 1 Haziran 1987 tarihli EUR 44/30/87 sayılı raporu.

★ *Serdar Soyergin, 14 Eylül 1980'de Erdoğan Polat ile yüzbaşı Bülent Angın'ı öldürdüğü iddisıyla tutuklandı. 19 Eylül'de Adana Askeri Mahkemesinde başlayan duruşma toplam üç saat sürdü. Avukatı olmayan Soyergin, Erdoğan Polat'ı çatışma sırasında kendisini savunmak için öldürdüğünü, ancak yüzbaşı Angın'ı öldürmediğini açıkladı. Tanıkların tamamı Soyergin'i Angın'a ateş ederken görmediklerini söylemişlerdi. Ancak karar hemen açıklandı: İDAMINA. İşlemler kısa sürede tamamlanarak, Soyergin 26 Ekim 1980'de idam edildi.*

Şimdi ben bu adamı yakaladıktan sonra mahkemeye gönderip idam etmeyecek miyim? Ona bir ömür boyu bakacak mıyım?
Kenan Evren
3 Ekim 1984 Muş Konuşması

Madde 4 : Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulundurulamaz; kölelik ve köle ticareti her türlü şekliyle yasaktır.

12 Eylül ve İşçiler

(Yalnızca sigortalı işçiler için)
Sendikalı işçi sayısı:
1980 : 5.721.074
1985 : 1.711.524
Sendikalaşma oranı:
1980 : % 259.5
1985 : % 65.6
Kaynak: Petrol-İş 1986 yıllığı, s.262.

12 Eylül rejiminin 2821 ve 2822 sayılı yasalarla sendikalaşma ve toplu sözleşme haklarına getirmiş olduğu kısıtlamalar sonucunda işçiler öz örgütleri olan sendikalardan koparılmış ve bu anlamda işveren karşısında savunmasız bırakılmıştır. Tablodan da anlaşılabileceği gibi, nüfusun artmasına karşın sendikalı işçi sayısı ve sendikalaşma oranlarında yüzde 75'i aşkın bir düşüş olmuştur.

★ *28 Eylül ara seçimleri öncesinde Ankara, Sincan'da konuşan Başbakan'a "Açız!" diye bağıran ve Başbakan'ın da "Yalan söylüyorsun", diye yanıtladığı işçi, MKE'nin tekstil fabrikasında çalışıyor. Ancak oranın işçisi gözükmeyen, ne sigortalı ne de sendikalı olan bu kişinin yaşamaya, karnını doyurmaya çalıştığı iş yaşamında hiçbir sosyal hakkı yok. Çünkü MKE "kapalı zarf" usülü ile sendikasız, sigortasız işçi çalıştırıyor. Çünkü bu vatandaş taşeronlar aracılığı ile en düşük paraya ve toptan MKE' ye kiralanan ve "kunta,kinte"diye nitelendirilen işçilerden biri.*

(Kaynak: Cumhuriyet Gazetesi 19.8.1987)

Madde 5: Hiç kimse işkenceye, acımasız, insanlık dışı, onur kırıcı ceza ve işlemlere uğratılamaz.

12 Eylül ve İşkence

— *Sivil mercilere intikal eden işkence olayı:*	*2120*
— *Sıkıyönetime intikal eden işkence olayı:*	*941*
— *Yargılanan toplam görevli sayısı:*	*5058*
— *İşkenceden mahkum olan görevli sayısı:*	*544*
— *Resmi makamların kabul ettiği işkenceden ölüm:*	*149*

(Kaynak: TBMM Ceza ve Tutukevlerini Ziyaret ve İnceleme Komisyonu Raporu, Kasım 1985)

Görülüyor ki 3061 kişi işkence görmüştür. Bu rakam emniyetteki kötü muameleyi ve başvurusu yapılamayan işkence olaylarını kapsamamaktadır.

Emniyetteki İntiharlar:
1975-1979: 3
1980-1985: 51
(Kaynak: Nokta Dergisi, 1 Aralık 1985, İçişleri Bakanının açıklaması)

"Her zaman meseleler sopayla hallolmaz. Bir hallolur, iki olur, üç olur, ama dördüncüsünde sopayla halledilmemesi gerekir. Sopanın da bir limiti vardır"
(Turgut Özal, Cumhuriyet - Siyaset 85, 10 Mart 1985)

Adalet bakanının resmi açıklamasına göre işkenceden ölümlerin sadece emniyetle kalmadığı anlaşılıyor. Bir örnek olarak Diyarbakır Cezaevinde 21 Mart 1981—13 Mayıs 1984 tarihleri arasında görevli erlerin müessir fiili sonucu 2, elektrik çarpması sonucu 1, kalp krizinden1, kendini asma 5, kendini yakma 4, ilaç zehirlenmesi sonucu 1, açlık grevi sonucu 7 ve hastalık sonucu 12 olmak üzere toplam 33 kişi yaşamını yitirmiştir. Aynı koğuşlarda kalan tutukluların mahkeme ifadelerine göre bunlardan 17'si işkence sonucu meydana gelen ölümlerdir.

İşkencenin boyutunun bir başka göstergesi de işkenceye katılan ve sağlam raporu veren doktorlardır. Örneğin İstanbul Tabip Odası, aralarında Adli Tıp kurumu yöneticilerinin de olduğu, işkenceye katılan, göz yuman, işkenceye uğrayanları tedavi ederek, işkence izlerinin ortadan kalkmasını sağlayan, işkence görenlerin durumlarını yansıtan raporlar vermekten kaçınan 26 doktor hakkında özel bir soruşturma açtı.

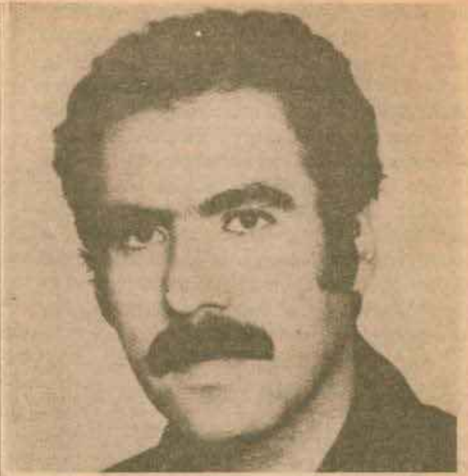
12 Eylül sonrasında işkence, zalimane ve insani olmayan davranışlar cezaevlerinde haysiyet kırıcı cezalar biçiminde de sürmüştür. Askeri cezaevlerindeki "hücre cezaları" buna bir örnektir. Adalet Bakanı'nın "15 günden fazla hücre cezası yok" demesine karşın, örneğin Mamak Askeri Cezaevi'nde Dev—Yol davası sanıklarından Oğuzhan Müftüoğlu, Ali Başpınar, M.Ali Yılmaz, Ali Alfatlı, Seyid Kocakuşak, Nasuh Mitap ve Cahit Akçam 6 yıldır tecrit bölümünde kalmaktadırlar.

(Kaynak: Nokta Dergisi, 29 Haziran 1986)

"İz var mı sen onu söyle! Öyle her önüne gelenin "işkenceye maruz kaldım" demesiyle olmaz. "(Yıldırım Akbulut, YARIN, Ocak 1987)

"Biz işkencecilerin iyi niyetle çalıştıklarına inanıyoruz. İçlerinden yargılanan arkadaşlar için son derece üzüntü duyuyoruz. Onlar işkence yapacağım veya kötü muamele yapacağım diye yapmamışlardır.
(S.Arıkan Bedük, YARIN,TEMMUZ 1987)

"5 Kasım 1980'de gözaltına alındı. 7 Kasım 1980 de Mamak Askeri Cezaevi'ne götürülürken, arabada dövülerek öldürüldü. Açılan dava sonucu, işkenceci görevlilerden beşi mahkum oldu, birinin dosyası Askeri Yargıtay'da"

★ *9.4.1981—12.4.1981 tarihleri arasında İstanbul Emniyet Müdürlüğün'ce gözaltına alındı. Resmi açıklamada, "Nureddin Yedigöl diye birisi gözaltına alınmadı. Kayıtlarda yok." denildi. Emniyet'te gördüğü yoğun işkenceler sonucu öldürüldü. Kafasına çivi çakılarak öldürüldüğüne ilişkin iddialar var. İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde, Nurettin Yedigöl'ün gözaltında bulunduğunu gören ve burada işkence ile öldürüldüğüne dair 17 tanık var. Emniyet'te Nurettin Yedigöl'ün elbisesi ve gömleği, "Nurettin'in ihtiyacı kalmadı" denilerek Aslan Şener Yıldırım'a verildi.*

Madde 9: Hiç kimse keyfi olarak, tutulamaz, alıkonulamaz veya sürülemez.

Hukuki adı "Genel Güvenlik Gözetimi" olan sürgün cezasının uzun yıllardır varolmasına karşın 12 Eylül sonrası dönemde af yerine infaz yasasının çıkartılması sonucu tam anlamıyla bir "toplu sürgün" olayı gündeme gelmiştir. Siyasi suçlar için verilmiş gözetim cezasının infazını çabuklaştıran Yargıtay kararı ile de, hapisten çıkan siyasi hükümlüler en geç 15 gün içinde apar topar yollara düşmek zorundalar. Gene aynı karar ile sürgün yerini değiştirmeleri, kısaltılmasını, kaldırılmasını ve mahsupedilmesiniistemek de olanaksızlaştırıldı. Böylelikle binlerce insan Anadolu'nun değişik yerlerinde parasız, işsiz olarak kötü koşullarda yaşamak zorunda bırakılıyor.

Öte yandan gözaltına alma süreleri de, keyfi uygulamaların bir diğer örneğini oluşturmaktadır. 12 Eylül öncesi en fazla 24 saat olan gözaltına alma süresi, bu tarihten sonra 90 güne kadar çıkarılmıştır. Yakınlarının tüm çabalarına karşın kişiden hiçbir haber alamadıkları bu süre, daha sonraları 45 güne, yakınlarda da (toplu davalar için) 15 güne indirilmiştir.

"En yumuşak askeri idare bizde"
(Kenan Evren, Nokta, 1 Ocak 1984)

Cumhur Yavuz kendisine yüklenen 4 cinayetten yargılanmaya başladığında, kendisine yöneltilen suçların hiçbirini kabul etmemişti. İşlemediği cinayetler için kendisini savunma durumunda kalmasını bir türlü anlayamıyordu. Ancak kendisine böylesi bir hak çok görülmüş, avukatının vekaletini mahkemeye verdiği günle karar arasında geçen 21 günlük zamanda avukatıyla ancak 3'er dakikadan 2 kez görüştürülmüştü. 21. günün sabahı mahkemesinde savunmasında hala eksikler olduğunu ısrarla belirtip mehil istemesine karşın, karar aynı günün öğleden sonrasında açıklanıyordu: İdam .

Çok sanıklı davalarda dosya kalınlığı ortalama 50 000 sayfa. Bu rakam kimi davalarda 250 000 sayfayı bulmuştur. Savcının bu binlerce sayfayı okuyup değerlendirmesi, iddianamesini hazırlaması, ifadelerin alınması, avukatların kısıtlı koşullarda müvekkilleriyle görüşüp gerekli inceleme araştırmayı yaptıktan sonra savunmalarının hazırlanması, yargıçların karara varması ve gerekçeli kararın yazılması ortalama 1 yıl, Yargıtay Savcılığının incelenemesi 1,5 yıl ve Yargıtay'daki duruşmalar da 1-1,5 yıl sürüyor. Bu hesaba göre, siyasi davaların bir bölümü "en iyimser tahminle" 1990 yılında sonuçlanabilecek.

(Kaynak: Milliyet Gazetesi Araştırma -Haber Servisi)

Öte yandan kimilerinde savaş hali uygulanan 12 Eylül davalarında tüm uluslararası hukuk kurallarına aykırı olarak avukatlar müvekkilleriyle görüştürülmemiş, dava sırasında salondan atılmış, savunma görevlerini yerine getirme çabalarından ötürü bu kez kendileri tutuklanmış, yargılan mışlardır. Dinleyicisiz gizli duruşmalara başvurulmuş, sağlık koşulları elverişsiz cezaevi arabalarında dövülerek mahkemeye getirilen, savcı ve yargıçlar önünde dipçiklenen, coplanan sanıkların tek tip elbiseler giydirildiği gibi, duruşmalara don-gömlek çıkarıldığı da olmuştur.

" Onlar siyasi mahkum değildirler. Aslında bunlara anarşist demek gerekir." (Turgut Özal, Cumhuriyet-Siyaset 85, 28 Nisan 1985)

Dev-Sol davasında yargılanan Baki Örs, 1980 yılında tutuklandı, cezaevine konuldu. İfade sırası ancak 1986'da geldi ve ilk ifadesinden sonra hemen tahliye oldu.

Madde 10 : Herkes haklarının, ödevlerinin veya kendisine karşı cezai mahiyette herhangi bir suçlamanın tesbitinde, tam bir eşitlikle, davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından açık olarak görülmesi hakkına sahiptir.

Madde 11: Bir suç işlemekten sanık herkes, savunması için kendisine gerekli bütün tertibatın sağlanmış bulunduğu açık bir yargılama ile kanunen suçlu olduğu tesbit edilmedikçe masum sayılır.

Büyük bir yargılama furyasının başlatılmış olduğu 12 Eylül'ü izleyen günlerde onbirlerce insan sıkıyönetim mahkemelerinde, olağanüstü koşullarda, siyasal düşünce ve eylemlerinden ötürü yargılandı. Bugün, aradan 7 yıl geçmesine rağmen hala askeri mahkemelerde yargılanan, askeri ceza ve tutukevlerinde tutulan siyasi tutuklu ve hükümlüler bulunmaktadır.

26 Aralık 1978'de sıkıyönetim ilanından, 19 Haziran 1987 'de sıkıyönetimin Güneydoğu'da kaldırılmasına kadar geçen sürede "ideolojik olaylara karıştığı gerekçesiyle 59 701 kişi, 12 Eylül 1980'den sonra açılan siyasi örgüt davalarında ise halen 20 000 kişi yargılanmıştır. Bu 20 000 kişinin yaşları 20-25 arasında yoğunlaşıyor. İçeriye 18 yaşında girip bugün 25 yaşına gelen ve yargılandığı davada hala ifade sırası gelemeyenler var. Öte yandan tutuksuz yargılananlar da, bu durumlarının 7 yıldır sonuçlanmamış olması nedeniyle işe giremiyorlar, yurtdışına çıkamıyorlar, güvenlik soruşturmalarını aşamıyorlar.

"Bazı ülkelerde komünist partisi var, fakat faşist partisi yok. Biz onlara soruyor muyuz 'siz de neden faşist partisi yok' diye?"
(Kenan Evren, 20 Mayıs 1984 Sarıgöl konuşması)

"Onların yaptıkları açlık grevi ideolojiktir. Kendilerine kötü muamele yapıldığından değildir"
(Kenan Evren, 28 Mayıs 1984 Alaşehir konuşması)

Madde 12 : Hiç kimse özel hayatı, ailesi, meskeni veya yazışması konularında keyfi karışmalar, şeref ve şöhretine karşı tecavüzlere maruz kalamaz. Herkesin bu tür uygulamalara karşın yasa ile korunmağa hakkı vardır.

"Devletin çıkarlarını" halka karşı korumayı gündelik uygulamalar haline getiren 12 Eylül

rejimiyle birlikte çalışanların karşısında kabus gibi duran bir uygulama başlatıldı: Güvenlik soruşturması .. Halen kamu sektöründe çalışan veya iş için başvuran personel, üniversite görevlileri, hatta yükseklisans ve doktora öğrencileride dahil olmak üzere binlerce kişinin "Özel Güvenlik Soruşturması Yönergesi"nin maddeleri doğrultusunda, özel yaşamı, ailesi ve geçmişi didik didik edilmektedir. Yönergedeki kıstaslara uymayan kişiler toplum içinde çeşitli baskılara maruz kalmakta, mağdur olmaktadır. İstatistiklere göre bugüne dek güvenlik soruşturması nedeniyle toplumsal etkinlikleri kısıtlananların toplam sayısı 1.683.000'i bulmuştur. (Kaynak: Güvensizlik Üçgeni, Güney Dinç, Say Yayınları)

İşte işsiz kalmaktan pasaport alamamaya dek çeşitli engellemelerle sonuçlanan bu uygulamaya göre "sakıncalı" olmaya yeten, ancak insiyatif kullananın yorumuna oldukça açık olan, ölçülebilmesi olanaksız bazı kıstaslar:

— Akrabası içerisinde komünistlik ve Türklük ülküsüne bağlı olduğundan şüphe edilen kimselerle evli olmak..

— Yabancı devlet mensupları, özellikle komünist bloku memleketleri temsilcileri ile ilgisi olmak...

— Sır saklayamamak, herhangi bir sebeple her zaman ve heryerde düşünmeden söylemek gibi bir huya sahip olmak..

— Özellikle komünist blok memleketlerine seyahat etmiş olmak . . .

— Yabancı bir devletin baskısına kapılabilecek niteliklere sahip olmak...

— Düşman bir memlekette doğmuş olmak veya hayatının büyük bir kısmını orada geçirmiş olmak....

(Kaynak: Somut, 27 Aralık 1985)

Kişi yaşamını ipotek altına almaya yönelik bir diğer çarpıcı uygulamada, cezaevlerinden tahliye olan siyasi hükümlülerin nüfus cüzdanlarının delinmesi uygulamasıdır. Örneğin Mersin E tipi cezaevindeki 601 mahkumun tümünün de nüfus cüzdanları "zımbalandı". Aynı uygulama Sivas ve Yozgat cezaevlerinde de görülmüştür. Buralardan tahliye olan insanlar, nüfus cüzdanlarının üzerindeki zımba deliği nedeniyle, gittikleri her yerde, eskiden siyasi hükümlü olduğu anlaşılabildiğinden, oldukça zor durumda kalmaktadırlar.

Kaynak: Nokta, 1 Haziran 1986)

Madde 13 : Herkes, kendi ülkesi de dahil olduğu halde, herhangi bir ülkeyi terketmek ve ülkesine dönmek hakkına sahiptir.

Ağustos 1984 itibariyla 370.337 kişiye siyasi nedenlerle yurtdışına çıkma sınırlaması konmuş. Uluslararası toplantılara davet edilenler, yabancı üniversite ya da bilimsel konferanslara çağrılan, konser teklifi alan veya tedavi için dı şarıya gitme zorunluluğunda olan bu insanların seyahat özgürlüğü 5682 sayılı yasanın 22. maddesine dayanılarak engellenmiştir. (Kaynak: Güvensizlik üçgeni, Güney Dinç, Say Yayınları)

"Aydın damgası kimsenin tekelinde değildir. Bu millete hükmetmek için aydın olmak gerekmez"
(Kenan Evren, 28 Haziran 1984 Manisa konuşması)

★ *Ruhi Su, prostat kanserine yakalanmış, bir süre önce de hastanede ameliyat geçirmişti. Uzun yıllar siyasal nedenlerle pasaport verilmeyen Ruhi Su bu yüzden tedavisi için yurtdışına çıkamadı. Almanya ve İngiltere başta olmak üzere bir çok ülkeden sanat kuruluşları tedavi ve bakımını üstlenmek amacıyla başvuruda bulundu. Ancak sonuç alamadılar. Ailesinin ve yakınlarının iki ay önce İçişleri Bakanlığı ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığına başvurusuyla özel izin alınarak Su'ya pasaport verildi. Ancak hastalığının çok ilerlemiş olmasından dolayı Cerrahpaşa Hastanesi'ne kaldırıldı, yapılan ameliyata karşın kurtarılamadı.*

Madde 15 : Her ferdin bir vatandaşlığa hakkı vardır; Hiç kimse keyfi olarak vatandaşlığından veya vatandaşlığını değiştirmek hakkından mahrum edilemez.

12 Eylül döneminin koşullarıyla birlikte Türkiye'den ayrılmak zorunda kalan ve Avrupa'ya siyasi mülteci olarak sığınan yaklaşık 6 bin kişi bulunuyor. TRT ve Resmi Gazete yolu ile yargılanmak üzere yapılan "yurda dön" çağrısına uymadıklarından, "yurtdışında Türkiye Cumhuriyetinin iç ve dış güvenliği ile ilgili kanunun suç saydığı şekilde iktisadi veya mali güvenliği aleyhinde faaliyette bulundukları ve yurt içinde bu tür faaliyetlerde bulunup da her ne surette olursa olsun yurt dışına çıktıkları" gerekçesiyle, Türk Vatandaşlığı Kanununda 13 Şubat 1981 tarih ve 2383 sayılı kanunla yapılan değişikliğe dayanarak 12 Eylül sonrasında 187 kişinin yurttaşlık hakkı ellerinden alınmıştır. 1980—1987 yılları arasında yurttaşlıktan çıkarılanların toplam sayısı ise 14 bini bulmakta.

(Kaynak: Güvensizlik Üçgeni, Güne, Dinç, Say Yayınları)

"Kanını inkar eden, bu kandan olmadığını belirten ve 'Kan ne demekmiş? Kanın biyolojik, kimyevi yapısı aynıdır, benim kanımın da, Çinlinin, İngilizin, Japonun kanı da aynıdır' diyen bir insan acaba milletine yararlı bir hizmet yapabilir mi?
(Kenan Evren, 24 Ağustos 1983 Bitlis konuşması)

Madde 17: Herkes tek başına veya başkalarıyla birlikte mal mülk edinme hakkına sahiptir. Kimse keyfi olarak mal ve mülkünden mahrum edilemez.

Ekin—Bilar... Bilim, Araştırma, Proje, Danışmanlık, Organizasyon a.Ş... Hür teşebbüsün baştacı edildiği ülkemizde önce Ekin A.Ş.

adıyla kurulan ve kurucuları arasında ülkemizin sayılı bilim adamı ve sanatçıları olan bu şirketin, kuruluşu, yasalara tamamen uygun olmasına karşın çalışmasına 2 yıl gibi uzun bir süre izin verilmedi. Kurucuları, önce başka bir şirket kurup, onu satın alıp, isminì değiştirmek zorunda kaldılar.

Aynı şekilde, örneğin bir TÜSİAD büyük otellerde toplantılar yapar ve bu toplantılar televizyonda yayımlanırken, Türk Ticaret Kanununun açıkça "Şirketler tüzüklerindeki amaç maddelerine uygun gösteriler, toplantılar düzenlerler" diye belirtmesine karşın Mithatpaşa vergi dairesine KA-54602 vergi numarasıyla kayıtlı BİLAR'ın etkinliklerine keyfi olarak izin verilmedi, İstanbul ve Ankara'da dinletiler düzenlediği sinemalar emniyetçe kapatıldı, yöneticilerin defalarca, kimileri 11 saat süren ifadeleri alındı.

Madde 18: Her şahsın fikir vicdan ve din hürriyetine hakkı vardır; bu hak, din veya kanaat değiştirmek hürriyetini, dinini veya kanaatini tek başına veya topluca, açık olarak veya özel surette öğretim, tatbikat, ibadet ve ayinlerle izhar etmek hürriyetini gerektirir.

12 Eylül sonrasında dini düşüncelerini yaymağa çalıştıkları gerekçesiyle toplu ya da tek tek birçok dava açıldı. Bunlardan MSP davası, aksi yönde sonuçlanması için gösterilen tüm çabalara karşın, doğal olarak beraatle sonuçlandı. 1985 yılının Mayıs ayından 1986 Ekim'ine kadar geçen 22 aylık sürede ise laikliğe aykırı hareket ettikleri gerekçesiyle İstanbul DGM'de açılan 12 davadan yalnızca biri mahkumiyetle sonuçlandı ve Emine Şenlikoğlu 6 yıl 3 ay hapse mahkum oldu.

Öte yandan Türkiye'de insanlar düşünce ve inanç özgürlüklerini kullanamıyor, dini düşüncelerinden ötürü kovuşturmaya uğrayanların yanı sıra, ramazan aylarında oruç tutmayanlara da çeşitli baskılar yapılıyor. 8 Mayıs 1987'de Van'da 100 Yıl Üniversitesi yakınlarındaki bir lokale saldıran taş, sopa ve bıçaklı kişiler M. Şirin Tekin'i öldürüp 5 kişiyi yaralayarak bu baskıların nerelere dek varabileceğinin sinyallerini veriyorlardı. Aynı şekilde Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi öğrencisi Doğan Çermik'in, ve Erzincan'da işçi Mehmet Bulut'un ramazanda yemek yedikleri için dövülmeleri, Tarsus İmam Hatip Lisesinde öğle namazını kılmayan öğrencinin öğretmenlerinin saldırısına uğraması, Nusaybin lisesi kantininin oruç tutan öğretmenlerce kapatılması ve Viranşehir Lisesinde oruç tutmayan 48 öğrencinin 3 öğretmen tarafından sınıfta bırakılması da ülkemizde nasıl bir "fikir, vicdan ve din hürriyeti" olduğunun kanıtlarından yalnızca bazılarıdır.

Madde 19 : Herkesin düşünce ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır. Bu özgürlük düşüncelerinden dolayı rahatsız edilmemek, ülke sınırları söz konusu olmaksızın bilgi ve düşünceleri her araçla aramak, elde etmek ve yaymak hakkını içerir.

Basın ve 12 Eylül
1980—1984 arası

- *Açılan toplam basın davası:* *181*
- *Gazetelere verilen toplam mahkumiyet: 316 yıl, 4 ay, 10 gün*
- *Gazete yayınlarının durdurulması:* *17 kez*
- *Yayınların toplam durdurulma süresi:* *195 gün*

(Kaynak: Basın '80-'84, ÇGD yayınları s.197,199)

Görüldüğü gibi 1980-84 yılları arasında gazeteci, yazar, çevirmen ve sanatçılara verilen mahkumiyet kararları toplamı 316 yılı aşmıştır. Bunların yarısından çoğu, 184 yıl 4 ay 15 günle yazı işleri müdürlerine ait bulunmaktadır. Dergiler de dahil olmak üzere, yayın organları toplam 41 kez toplatılmış bulunmaktadır. Tablodan anlaşılacağı gibi Türk basını 6,5 ay (195 gün) bir eksikle çıkmış oluyor. Böylelikle 6,5 ay boyunca her gün en az bir düşünce kendini ifade hakkından yoksun bırakılmıştır.

1974-79 yılları arası Bakanlar Kurulu'nca en az yayın yasağı konulan bir dönem iken, 1980-84 arasında yarıya yakını Bakanlar Kurulu'nca olmak üzere, kitaplar da dahil 927 yayın yasağı konulduğunu görüyoruz. Bu rakam Cumhuriyet tarihinin son 35 yılında yasaklanan toplam 3 bin 472 yayının dörtte biri kadardır.

Öte yandan çeşitli muhabir, yazıişleri müdürü, köşe yazarı, kitap yazarı, çevirmen, yayın organı sahibi ile film ve tiyatro sanatçıları 1980-84 yılları arasında yazılarından, kitaplarından, oyun ve filmlerinden dolayı toplam 181 kez soruşturma ve kovuşturmaya uğramış ifadeleri alınmış, haklarında dava açılmış ya da tutuklanmışlardır.

★*Recep Maraşlı, Kürtlerin tarihi, kültürünü anlatan kitaplar basan yayınevi sahibiydi. Bu faaliyeti suç sayılarak Temmuz 1982'de 4 yıl, Ocak 1983'de 12 yıl, Mayıs 1983'de 3 yıl, Mayıs 1984'de 8 yıl ve yine aynı yılın sonbaharında 2 yıl olmak üzere toplam 30 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Hakkında ceza aldığı kitapların hepsi 12 Eylül öncesinde basılmıştı.*

(Kaynak: Yeni Gündem. 16-22 Ağustos 1987)

Madde 20 : Herkes toplanma, dernek kurma ve derneğe katılma özgürlüğüne sahiptir.

12 Eylül rejimiyle birlikte Tob—Der, Tüm—Der, Tüted, Mem—Der, Pol—Der gibi birçok demokratik kitle örgütü kapatılmış, yüzbinlerce kişi dernekleşme hakkından mahrum edilmiştir. Barış Derneğinin davası hala sürmektedir. Daha sonra çıkartılan dernekler yasası ise, kişinin bu hakkı kullanmasının önüne ciddi engeller koymuştur. Çalışma biçim ve ilkeleriyle işlevsiz kılınmış olan Türk Dil Kurumu'nun yerine kurulmağa çalışılan Dil Derneği, barışı temel almış Nükleer Savaşa Karşı Hekimler Derneği, tüm çabalara karşın kurdurulmamağa çalışılıyor. Öte yandan Anayasal haklarını kullanabilmek için yaklaşık üç yıldır savaşım veren öğrenci derneklerinin önüne sayısız engeller çıkartılarak, bunlar işlevsiz kılınmaya çalışılıyor. Bugüne kadar kurulabilen toplam 72 öğrenci derneği'nin büyük bölümüne henüz üye kaydedebilme hakkı verilmedi, bunlardan ancak 13'ü Genel Kurulunu yapabildi. 60'a yakın öğrenci derneği, hala çeşitli illerdeki mahkemelerin sonucunu beklemekte.

●

"Atatürk'ün vasiyetiyle Türk Dil ve Tarih Kurumunda işçilerin maaşlarını veriyoruz. Yetmezse bütçeden de para veriyoruz. Bir de tüm personelin maaşlarını şimdi devlet veriyor. Ne anladım ben bu işten?"

MGK Başkanı Org. Kenan Evren
MGK Tutanakları, Cumhuriyet, 30 Haziran 1987

Madde 21 : Her şahıs doğrudan doğruya veya özgürce seçilmiş temsilciler aracılığıyla, ülkenin kamu işleri yönetimine katılma, kamu hizmetlerinden eşitlikle yararlanma hakkına sahiptir.

12 Eylül'ün en karakteristik özelliği getirmiş olduğu geniş siyasal yasaklardır. 11 Eylül 1980'e dek faaliyet gösteren 10 yasal parti, AP, CHP, MSP, MHP, TİP, TSİP, TBP, TKİPve SDP kapatılmış, çoğunun yöneticileri yargılanmıştır. Ayrıca parti yöneticilerine 5 ve 10 yıllık siyaset yasağı getirilmiştir.

Öte yandan 12 Eylül sonrasında siyaset yaşamına geniş ipotekler konmuş, parti kapatmalar, devam etmiş, kurucu ve adaylara anti-demokratik bir biçimde veto uygulaması getirilmiştir. Seçimlerde BTP'den 68, Yüce Görev Partisinden 62, DYP'den 57, SODEP'ten 53, Muhafazakar Parti'den 34, Fazilet partisinden 32, Bizim Parti'den 31, Huzur Partisinden 27, Refah Partisinden 25, Bayrak Partisinden 24, Yeni Doğuş Partisinden 13, Halkçı Partiden 12, Yeni Düzen Partisinden 9, ANAP'tan 7 ve MDP' den 3 (sonradan ikisine izin çıktı) olmak üzere toplam 457 (seçim sonrası 510'a çıkıyor) kişi MGK'nın veto'suna uğradılar.

Madde 23 : Herkesin gerek kendisi, gerek ailesi için yiyecek, giyim, konut, tıbbi bakım, gerekli sosyal hizmetler dahil olmak üzere sağlığı ve refahını temin edecek uygun bir yaşam seviyesine ve işsizlik hastalık sakatlık, dulluk, ihtiyarlık veya geçim imkanlarından iradesi dışında mahrum bırakacak diğer hallerde güvenliğe hakkı vardır.

Madde 25 : Herkesin çalışmaya, işini serbestçe seçmeye, adil ve elverişli çalışma şartlarına ve iş, sizlikten korunmaya, hiçbir fark gözetilmeksizin eşit çalışma karşılığında eşit ücrete hakkı vardır.

"The Economist" Dergisi 1986 yılında 120 ülkede insan haklarının durumunu değerlendiren bir kitap hazırladı. "Dünya İnsan Hakları Klavuzu" adlı bu kitapta Türkiye, insan haklarını gözetme açısından 67. sırada yer alıyor ve "insan hakları karnesi"nden 100 üzerinden 40 alarak sınıfta kalmış oluyor. İşte Türkiye'nin notlarından bazıları:

KONU	NOT	GEREKÇE
— Örgütlenme özgürlüğü:	ZAYIF	(İzne tabi, sıkıyönetim yasaları etkili)
— Ülke dışına seyahat özgürlüğü	ZAYIF	(Güvenlik ve askerlik nedeniyle pasaport verilmiyor)
— Eğitimde ifade özgürlüğü ve bilgi edinme hakkı	ZAYIF	(Üniversite apolitize edilmeye çalışılıyor, öğrenci örgütlenemiyor, öğretmenler siyasi nedenlerle işten atılıyor)
— İnsan hakları ihlallerinin denetimi	ZAYIF	(Yerel gözlemciler baskı altında, uluslararası insan hakları gruplarıyla ilişki yok)
— Basının siyasi sansürü	ÇOK ZAYIF	(Yetkililer içeriği denetliyor, eleştirilemeyen makamlar var, gazeteciler sık sık tutuklanıyor)
— Bağımsız mahkemeler	ORTA	(Güvenlik suçları ve siyasi suçlar yalnızca sıkıyönetim mahkemelerinde görülüyor)
— Vatandaşlıktan atılma	ZAYIF	("Yurda dön" çağrısına uymayan vatandaşlıktan çıkalıyor)
— Suçluluğu kanıtlanana dek suçsuz sayılma	ZAYIF	("Güvenlik suçları" tanımı ve polisin kanıt olmasa da tutuklama hakkı ihlallere yol açıyor)
— Kişisel mülkiyete keyfi el konulamaması	İYİ	(Mülkiyet hakkına saygı gösteriliyor)
— Mahkeme kararı olmakmaksızın polisi kimsenin evini aramayacağı kuralı	ÇOK ZAYIF	(Sıkıyönetim yasası izinsiz ev aramaya izin vermiyor)

Enflasyon oranları:

Yıllar	Toplam	Yıllık Ort.
1973-1979	*% 216.7*	*% 30.9*
1980-1986	*% 336.1*	*% 48.2*

İşbulma umudu:

Yıllar	Toplam	Yıllık Ort.
1973-1979	*% 126.15*	*% 21.02*
1980-1986	*% 18.38*	*% 3.06*

İşsizlik Oranı:

Yıllar	Toplam	Yıllık Ort.
1974-1979	*% 78.6*	*% 13.1*
1980-1985	*% 97.7*	*% 16.28*

Gerçek Ücretler:

Yıllar	Gerçek Ücret Endeksi
1977	*100*
1979	*75.9*
1986	*44.13*

(Kaynak: Petrol-İş, '86 yıllığı)

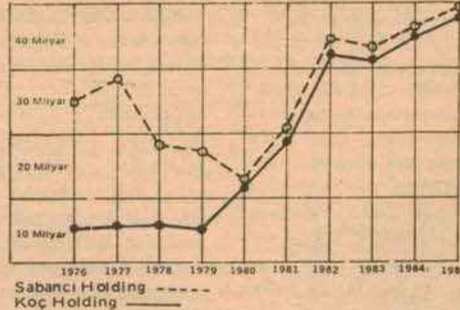
12 Eylül'ün işçi ve emekçi kesimler üzerindeki olumsuz etkileri böyle iken, bir de olaya holdingler açısından bakmakta fayda var. Hangi iktidar gelirse gelsin, her dönemde "partiler-üstü", "iktidarlar-üstü" bir görünüm sergileyen ve düzenin kaymağını toplamaya devam eden iki büyük holdingimiz Koç ve Sabancı, en "müreffeh" dönemlerini 12 Eylül sonrasında yaşamışlardır. 1986 verilerine göre, Koç Holding, 1976'nın fiyatlarıyla, son 10 yılda 318 milyar 800 milyonluk bir ciro yapmış bulunmaktaydı. Buradaki her 100 liranın 70'ini ise 1981—1985 yılları arasında kazanmışlardı. Sabancı Holding'de, yine sabit fiyatlarla 317 milyar 900 milyon lira tutan 10 yıllık cirosunun yüzde 58'ini 12 Eylül sonrasındaki 5 yılda yapmıştı.

Koç Topluluğu, 1976'da yaklaşık 2.5 milyar lira kâr etmişti. 1985'te, enflasyonun yarattığı şişkinlikle de 98.5 milyarı bulan kârı, enflasyonun etkisi giderilerek hesaplandığında 3 milyara çıktığı görülüyor. Çarpıcı olan bu rakamın 1980'de 1 milyar 285 milyona kadar düşmüş oluşu ve sonraki dört yılda hızla yükselişidir. Aynı şekilde Sabancı'nın da 1976 'da 1 milyar 300 milyon düzeyinde olan kârları, sabit fiyatlarla 1985 'te 2 milyar 865 milyonu bulmuştu.

12 Eylül sonrasında holdinglerin kârları artarken ekonominin dengesi de altüst oluyor, örneğin 1979 yılı sonunda Türkiye'nin, 13.6 milyar dolar olan dış borcu (faizler ve kulllanılmayan krediler hariç) 1985 yılı sonunda 25 milyar doları aşıyordu. 1983 dış borçların 18.4 milyar dolar olduğu gözönüne alınırsa, 2 yılda 7 milyar liralık bir artış olduğu görülüyor. Bugün ise, dış borçlarımızın 1987 başı itibarı ile 30 milyar dolara vardığı bilinmektedir.

(Kaynak: Nokta, 4 Mayıs 1986)

HOLDİNGLERİN 12 EYLÜL ÖNCESİ VE SONRASI SATIŞ GRAFİKLERİ:

Madde 26: Her şahısın eğitime hakkı vardır. Eğitim parasızdır, hiç olmazsa ilk ve temel eğitim safhalarında böyle olmalıdır. İlk eğitim mecburidir. Teknik ve mesleki öğretimde herkes istifade edebilmelidir. Yüksek öğretim, liyakatlerine göre herkese tam eşitlikte açık olmalıdır.

12 Eylül ve Eğitim

15-21 yaş grubu: 7 milyon
Öğrenim görenler: 1.5 milyon

(Kaynak: YARIN, NİSAN 1986)

(YÖK'ün yalnızca ilk üç yılında:)
ODTÜ'den atılan öğ. üyesi: 330
Ank. Üniv.'den atılanlar: 227
Diğer üniversitelerden atılanlar: 1 253
(Kaynak: Bilim ve Sanat, Nisan 84)

Atılan bir doçentin devlete maliyeti: 40 milyon
Toplam zarar: Trilyonlarca lira
(Kaynak: Nokta dergisi, saygı 33)

(Üniversiteden atılan öğrenciler:)
1984-1985 öğretim yılında: 40.000
1985-1986 öğretim yılında: 40.000
(Kaynak: ÖSYM Dokümentasyon birimi, 1986)

YÖK'ün yayınladığı bir broşürde "Yüksek öğretimin ülke çapında yeniden planlaması ile yüksek öğretim çağındakl gençlere daha geniş eğitim-öğretim imkanının yaratılması ve böylece diğer ülkelere kıyasla çok düşük olan yüksek öğretim okullaşma oranının bir ölçüde yükseltilmesi mümkün olmuştur" denmesine karşın istatistikler bunları yalanlıyor. Artık Türkiye'de 100 000 öğrenci haftada sadece 6.5 saat TV'den ders alarak Açıköğretim Fakültesinde okuyor ve sonra diploma alıyor.

Eğitim düzeyini yükseltmek bir yana YÖK, binlerce öğretim üyesinin okuldan uzaklaştırıldığı, kalanın da pasifize edildiği bir ortam yarattı. Üniversite kapılarında yağılan yüzbinlerce genci üniversiteye sokarak olumlu bir görüntü yaratmağa çabalayan YÖK yönetimi, çözümü onları kitlesel olarak okuldan atmakta buldu. Üniversitelerde bilimsel, mali, akademik özerklikten eser bırakmayan YÖK devrinde, fakültelerin, dekanlarını seçme görevleri bile ellerinden alındı. 1933-52 yılları arasında üniversitelerimizde çalışmış olan Prof. Hirsch, "Yabancı üniversitelerin artık Türk bilimsel kuruluşlarını kendilerine eş sayma ol olanağa kalmayacaktır" derken; YÖK, Ekim 1983, Şubat 1986 arasında 10 yeni üniversite açarak, varolanlara da yeni birimler ekliyor, ve tüm bunlar yapılırken; bunların ne kültürel ne de eğitimsel altyapı imkanları hazırlanıyordu. Üniversitelerde taşralaşma dönemi basmıştı ve uzak ilçelere kadar giden yüksek öğretim birimlerinin bina ihtiyaçlarını bile karşılamamasına aldırış edilmiyordu.

Ayrıca YÖK'le birlikte eğitimde fırsat eşitliğini tamamen ortadan kaldırma pahasına öğrencilerden yılda 100.000 TL'ye yakın "harç" parası alınıyor ve bu paraların nereye gittiğini rektörler bile bilmiyor.

Öte yandan, ilk ve orta öğrenim de de farklı bir durum yaşanmıyor. 12 Eylül'den sonra izlenen eğitim politikası gereği, düzeyin düşürülmüş olmasının, sosyoloji, felsefe gibi bilimsel düşünceyi geliştiren derslerin zorunlu olmaktan çıkarılmasının, din derslerinin zorunlu kılınmasının, meslek liselerinin laboratuvar, ve çeşitli araç-gereçlerden yoksun olmasının, diplomaların universiteye kayıt sırasında gerekli bir belge olmanın dışında hiç bir işe yaramamasının, ders kitaplarının ve kütüphanelerin bilimsel verilerden yoksun, hatta onları tahrif edici nitelikten olmalarının yanısıra, orta öğrenim olanağının kullandırılmasında da giriş sınavlı, paralı, özel okullarında artmasıyla büyük bir fırsat eşitsizliği hüküm sürmektedir.

"Sokullu, Sumatra, Cava adalarına asker, topuçu, gemici yolladı, ve Türk nüfuzunu artırmağa çalıştı. Fakat onun ölümünden sonra işbaşına gelenler, Türk milleti için çok hayırlı olacak bu gibi işlerle asla uğraşmadılar." **(Emin Oktay, Ortaokul Tarih Kitabı)**

geçmişi anımsamak

Taner Gürel

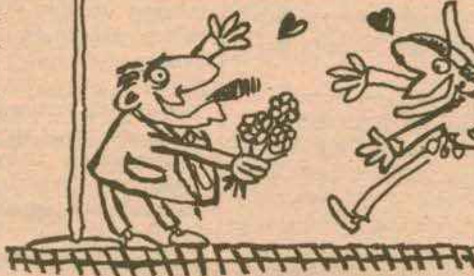
Saatli Maarif takvim yapraklarının 12 Eylül 1980'ni gösterdiği mübarek Cuma günü 2. Cumhuriyet'ten 3.Cumhuriyet'e geçiştir.Paşalar günlerce kimselere hatta karılarına bile haber vermeden ülkeyi esenliğe çıkaracakları siyasi ve iklimsel koşulları tartışmışlardır. Bu tartışmalar gelinlik tazelerin oyalarına attıkları simli ilmekler denli titiz olay ilmeklerinden kuruludur. Olay ilmekleri paşaları, tankların paletlerinin çamurlara batmayacağı bir gün arayışına itmiştir. İşte o gün 12 Eylül 1980 Cuma günüdür ve yönetim olağan halden elde olmayan nedenlerle olağanüstü hale geçecektir.

Orduyu kışlasından çıkaran, tökezleyen 2. Cumhuriyet'ten 3.Cumhuriyet'e geçme gereğidir.

Modern zamanların Türkiye tarihinde neden, niçin, nasıl sorularına yanıt aramak ve tarihi yazmak için bir dayanak noktası bulmak gereklidir. 2. Cumhuriyet'ten 3. Cumhuriyet'e geçişi anlamak ve tarih yazıcılarına göreli kolaylıklar sağlamak için tarihi 12 E O ve 12 E S diye ayırmak manzara-i umumiyeyi kavramayı kolaylaştıracaktır.

Ne ki, 12 E Ö 'yü anlamak için o günkü koşulların oluşturduğu toplumsal yap-boz tablosundan kimi ana parçaları büyüteç altına yatırmadan da kısa tarihimizle bugünü örtüştürmek mümkün değildir.

Kimileri herşey 24 Ocak kararlarıyla başladı derler. Kimileri de 24 Ocak kararları ile bir kez daha bu üretim tarzıyla bu ülkenin yönetilemeyeceği gün yüzüne çıktı derler. Kim ne derse desin, bu cennet vatanımız bir zamanlar büyük sıkıntılar içine düşmüştür. 70 sente muhtaç olunan günler yaşanmıştır. İşte o sıkıntılı günler yalnız bizim değil tüm kapitalist sisteminin de kıvrım kıvrım kıvrandığı günlerdir. Ama bilim adamları gecelerini gündüzlerine katarak buna bir çare olmalı diye araştırmalar yapmaktadır. Şikago nüfusuna kayıtlı 1126 Doğu 59 Sokak'ta Sosyal Bilimler binasının bodrum katında oturur bulunan Milton Friedman ve kimliği tam olarak tesbit edilemeyen yanındaki prof. kılıklı şahıslar soruna bir çözüm bulurlar. Çözümsüzlük, anılara saklı güzellikler, insanları hep

atalarının geçmişlerine sürükler. Friedman ve arkadaşları da kapitalizmin şahlanış çağında nostaljik turlar atarlarken şeytana bile külahını ters giydiren buluşlarını yaparlar. "Bırakınız yapsınlar bırakınız geçsinler"in çağdaş yeniden üretimini bulurlar. Kapitalist sistemi ayakta tutan merkezlerde "sermaye birikimi sorunlarını nasıl aşarız" sorusu, her zaman az gelişmiş kapitalist ülkelerin ekonomilerinde merkezle uyum sorunu gündeme getirir. Friedman'ın Keynes'in her şeye burnunu sokan burjuva devletine yeni bir biçim vermek gereği üzerine görüşleri gündeme gelir. Sağlık, sosyal, eğitim, öğrenim, devletin yönetmeye çalıştığı sanayi kuruluşları enflasyonun baş nedenidir. Çevre ülkeler hammadde ve ucuz işgücü sağlasınlar, ÇUŞ'ler (Çok Uluslu Şirketler) gelip yatırım yaparak sıkıntıları aşacaklardır der. Friedman yalnızca kuramla, konuşmakla zaman yitirmek istemez. Birçok ülkeden öğrenci gelmekte okulları ve masterleri bitirdiklerinde teknokrat olarak ülkelerine dönmektedirler. Yine birçok ülkeden asker gelmekte harp sanatı ve ekonomi politika üzerine aklının erebildiğini öğrenmektedir.

Öğreticilerde, acaba öğrenciler anlattıklarımızı doğru kavradılar mı sorusu bir yılan gibi kıvrımlanmaktadır. Kıvranmaktansa, insanlık tarihine bilimsel bir buluşun sergilenişini bırakmak yeğdir düşüncesiyle Latin Amerika'da deneylere girişirler. 13 Latin Amerika ülkesinden 10'unda Friedman baharı egemen olur.

Her uygulamanın bir takım araçları ve sloganları vardır. Friedman, kapitalizmde özgür piyasaya gerek var, özgür politik ortama gerek yoktur buyurur. Devlet ekonomiden çekilsin, yatırımlar, harcamalar uğraş alanı dışına çıksınlar, yalnızca emek piyasasının ve yeni sermaye birikim modelinin içeriğine ilişkin anlayamadıkları yerleri örnekli açıklamalarla göstersin der. Devletler kendisine düşeni yapmak için Latin Amerika ülkelerinde birbirini kıskandıracak işlevleri yüklenir. Ucuz işgücü piyasasını kurar, denetler, bozmaya kalkışan, devletin dibine dinamiti yerleştirip fitili ateşleyenleri bulur, sorgular, münferit olaylara kurban gittiyse gömer ve huzur ve güveni sağlar. Askerler garnizondan dışarı çıkarak Allah Kurtarsın I, Canlı Ceset II gibi operasyonlarla halkı yeni modelin içeriği üzerine aydınlatmaya koyulurlar. Okulda devletin anlatıldığı derslerde dalga geçen haylaz öğrenciler bu açık kurslarda devletin neliğini öğrenirler. Bu neliği yalnızca haylaz öğrenciler öğrenmez, yeni birikim modelini anlamakta güçlük çeken orta ve tekel dışı burjuvalar da öğrenirler. ÇUŞ'ler birer ikişer gelmeye başlarlar. Halkın kısa sürede uyumu ÇUŞ'lerin bir anda yatırım alanlarına dalmalarını sağlamıştır. Beyaz eşya, otomotiv, elektronik eşya bunların üretimini sağlayan teknoloji transferleri gerçekleştirilir. ÇUŞ'ler yerel tekellerle aşka başlar. Herşey ihracata dayanınca kârlar da ihracat etkinlikleri içine girer. Ekonomiden çekilen, emek piyasasını düzenlemek görevini üstlenmek için yeniden örgütlenen devlette, yeni iş kolları doğar, işkenceciler, münferit işkenceciler, cellâtlar, geçici ya da kalıcı diktatörler; bunlar maaşlı çalışanlardır, gölge oyuncularıdır.

Latin Amerika'da "özgür piyasaya gerek vardır, özgür politik ortama gerek yoktur" uluslararası harekatı sürerken, bizde de 24 Ocak kararları alınır. 1977 ve 1978 yıllarında IMF hükümet etmekte olan zevattan desteğini çekmiş, kuruş yardım etmemektedir.

IMF "ithal ikameci modelin kimseye hayrı yok, bırakınız yapsınlar bırakınız geçsinler" demektedir. TÜSİAD da bu görüştedir. Hatta TÜSİAD, tedbirler alan MC'ci ve Sosyal Demokrat hükümetleri korkan, sorun kaydıran unsurlar olarak görmektedir. Enflasyon vardır ki bu, işçi ücretlerinin maliyetinin yüksekliğinden doğmaktadır. Anarşi vardır ve ödemeler dengesinde açık vardır, kardeş kardeşi vurmaktadır, paşalar "nasıl yapsak da en uygun günde iktidarı alsak" diye düşünmektedirler. Ege'de Yunan ve Ortadoğu'da İslami sorunlar vardır. Haksız kazançlar, almış başını gitmiştir. Genelkurmay Başkanı 40 bin lira maaş alırken otelde çalışan bir komi 57 bin lira maaş ve bahşişlerle yüzbine yakın para almaktadır. Siyasetçilerin memleketi yönetemeyeceği gün geçtikçe berraklaşır. 60 yılından bu yana ülke içindeki sınıf mücadelesi yoğunlaşmıştır. Sanayi burjuvazisi her dönemeçte iktidar bloku içinde yerini sağlamlaştırmakta ve egemenliğini arttırmaktadır. Tüccar ve tarım kesiminde kaybolan rantın ortaya çıkmasını da istemektedir. Tüccar kılığındaki babaların yükü artık çekilmez durumdadır. Yeni çalışma yasaları, militan sendikal hareketin dağılması, siyasal partilerin yeniden kurulması gerekmektedir. IMF, "allah ne verdiyse, hıyar, domates, marul ekin, denizleri temiz tutup yeşili koruyun, huzur ve güveni sağladığınızda, yani ihracata dönük modele uygun ortamı yarattığınızda zaten sorunlarınız ortadan kalkacaktır" iyi niyeti içindedir.

Tartışmalar, laf dalaşı sürerken paşalar, teknokratların da yardımı ile 2. Cumhuriyet'ten 3. Cumhuriyet'e geçişi sağlarlar.

Sonbaharın yazdan çaldığı, güneşin ılık öpücükler gönderdiği 12 Eylül 1980 sabahı olağan halden olağanüstü hale geçilir.

Bu geçişte en çok yaygarayı bir siyasal örgüt koparır. Nasıl oluyor da oluyor biz içerdeyken fikirlerimiz iktidarda oluyor diye hayıflanıp dururlar. Nasip işte.

Barış Mücadelesi Sorununa Sol Yaklaşım

Füsun Yücel

Barış, çağımızda her görüşten insan için acil çözüm bekleyen bir sorun olmanın yanısıra, dünya sosyalist hareketinin de ayrılmaz bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylesi bir sürecin başarısı ve gerçekleşme olasılığı, yalnızca bir ülkedeki iç siyasal durumla ilgili olmayıp, aynı zamanda uluslararası ortama da bağlıdır. Sosyalist devletlerde yeni bir yaşamın kurulması yolunda atılan her adım ile ulusal kurtuluş hareketindeki her yeni ilerleme, ancak emperyalizmin saldırgan politikasına karşı kararlı bir mücadele verilmesi ve dünya devrimi için elverişli şartların yaratılmasıyla gerçekleşir.

Tarihsel süreç içerisinde, sosyalizmin doğuşu, uluslararası ilişkilerde köklü değişikliklere yol açmıştır. Daha 1.Enternasyonal'de, barış kampanyası, emekçi sınıfların kurtuluşu için verilen genel mücadelenin bir parçası olarak ilan edilmişti. Bu yeni oluşumlara karşı burjuvazi tarafından ardı arkası kesilmeyen saldırılara geçilirken, nihai hedef olarak kalıcı bir barışı temel alan sosyalist devletler ise, uluslararası alanda barış içinde birarada yaşama ilkesine dayalı bir politika geliştirmişlerdir. Bütün kapitalist ülkelerde kendiliğinden ve aynı anda sosyalistler iktidara gelemeyeceğinden, daha kuramsal aşamada, süreç içerisinde kapitalist devletlerin sosyalist devletlerle birlikte varolacakları gerçeğine dayanarak, bu devletler arasında barışçı ilişkilerin kurulması öngörülmüştü.

Ancak günümüzde sol güçlerin barış sorununa yaklaşımlarında bazı temel farklılıklar görmekteyiz. Bunlardan ilki, sosyalist kuramın "haklı savaşlar" sınıflandırmasında yer alan, egemen güçlere karşı yürütülen iç savaşlar konusunda gündeme gelmektedir. Örneğin iç savaşın, her koşulda, sosyalizm için verilen mücadelenin "tek ve değişmez yolu" olduğu, her türlü savaşın sosyal gelişmeyi artırdığı, halkı olgunlaştırdığı ve bu anlamda tam bir öğretici okul olduğu gerekçesiyle savaş propagandası yapan ve bu anlamda silahlı mücadeleyi araçlardan biri olarak değil de bir fetişmişçesine değerlendiren yaklaşımlar söz konusu olabilmektedir.

Oysa iç savaş, ezilen kitlelerin, herhangi bir devrimde ana sorun olan iktidar sorununu başka hiçbir araçla çözemedikleri takdirde gündeme gelen bir olgudur. Aynı şekilde, alaşağı edilmiş olan egemen sınıflar, silahlarını bırakmayıp, eski düzeni geri getirmek için karşı-devrimci girişimlerde bulunuyorlarsa, onların direncini kırmak ve iktidarı sağlamlaştırmak için de kitleler bir iç savaş yürütebilirler. İşte böylesi bir silahlı mücadele somut durumun zorunlu kıldığı bir araç olabilir. Zira herhangi bir silahlı mücadele söz konusu olduğunda, tüm karmaşık koşulları, bütün kapsamıyla incelemeksizin sosyalist mücadele ile barış sorunları arasındaki girift ilişki tanımlanamaz.

Bir diğer farklı yaklaşım, barış içinde birarada yaşama politikasının değerlendirilmesi ve bu politikanın ulusal kurtuluş mücadelelerine yansıma biçimi üzerinde odaklanıyor. Bilindiği gibi barış içinde birarada yaşama politikası, farklı sosyal sistemlere sahip devletler arasında eşitlik ilkesine dayalı ilişkilerin kurulmasını, devletlerin içişlerine müdahale edilmemesini, bağımsızlıklarının tanınmasını ve bütün ülkelerin egemenlik ve toprak bütünlüklerine saygı gösterilmesini öngörmektedir. Ancak bu barışçı politikayı *"emperyalizm ile bir uzlaşma, bir gizli pazarlık"* olarak yorumlayıp, *"dünya devrim sürecini engellediğini"* iddia edebilen kimi yaklaşımlara da rastlamaktayız. Aynı şekilde bu politika çerçevesinde barış ve silahsızlanma için verilen mücadelenin *"ulusal kurtuluş sürecindeki halkların özgürlük ve bağımsızlık mücadeleleriyle çeliştiği"* de söylenebilmektedir. Oysa bilimsel sosyalizm bu iddiaların gerçek dışılığını teoride ve pratikte açıkça gözler önüne sermiştir.

Herşeyden önce barış içinde birarada yaşama politikasının ileri sürüldüğü gibi *"emperyalizm karşısında kolları kavuşturup beklemek"* ya da *"ABD'nin nükleer şantajına boyun eğmek"* ile bir ilgisi yoktur. Barışın zahmetsizce elde edilebileceği ve barıştan söz eder etmez burjuvazinin onu "bir tepsi içinde nazikçe sunacağı" hiçbir zaman düşünülmemelidir. Aksine barış içinde birarada yaşamanın nesnel faktörleri olan sosyalist sistemin ekonomik ve savunma potansiyelinin sürekli güçlenmesi, uluslararası proleter dayanışma, dünya çapındaki ekonomik ilişkiler ve emperyalist devletler arasındaki keskin çelişkilerin yanı sıra, uluslararası burjuvazinin öznel niyetlerini ya da emperyalist güçlerin egemen çevreleri arasında ortaya çıkan savaş ve barış konusundaki çeşitli görüş ve tutumları, sosyalist hareketin her an gündeminde olan faktörlerdir. Bu nedenle bu barışçıl politikalar ile uluslararası proleter hareketin çıkarları hiçbir zaman karşı karşıya getirilmemiş, aksine barışa olan yaklaşımların başarısı, dünya proleterleri tarafından en yoğun biçimde desteklenmeyle kendini göstermiş ve hareketin kaderi ile bu politikanın olumlu sonuçları birleşmiştir.

Barış içinde birarada yaşama politikası, kapitalist ülkelerde proleterya öncülüğündeki kitlelerin, tekelci burjuvaziye karşı etkin bir biçimde mücadele edebilmelerini olanaklı kılan koşulların yaratılmasının da önünü açmaktadır. Zira karşıt sistemlere sahip ülkelerin barış içinde birarada yaşamaları, aynı zamanda, sosyalizm ile kapitalizm arasında, proleterya ile burjuvazi arasında keskin bir siyasal, ekonomik ve ideolojik mücadele anlamına da gelmektedir. Bir başka deyişle bu politika, günümüz koşullarında sınıf mücadelesinin uluslararası arenadaki özgül biçimini temsil etmektedir.

Öte yandan bu politika, ileri sürüldüğü gibi, ulusal kurtuluş hareketleriyle çelişmek bir yana, aksine onların yürüttüğü zorlu mücadelenin koşullarının hafiflemesine yardım ederek; sömürgeci güçlerle eşit koşullar altında olmadıkları bu mücadelede, savaşan halkların başarı yolunun önünü açar. Bu politikanın doğuracağı uluslararası bir yumuşama, militarizmin ve onunla ilgili en gerici çevrelerin konumlarını zayıflatarak, yeni bağımsızlığını kazanmış ülkeler üzerinde eski etkilerini yeniden sağlamaya can atan emperyalistler için ciddi bir engel oluşturur. Ayrıca bu ülkelerdeki sosyal, ekonomik ve teknolojik kalkınmaya yönelik eğilim, barış koşullarında daha fazla güçlenmekte ve buralardaki devrimci, demokratik, sol güçlerin rolü giderek ağır basmaktadır.

Görüldüğü gibi sosyalist güçler ile ulusal kurtuluş hareketlerinin dayanışmaları oldukça önemli bir işleve sahiptir. Bunların birbirlerine zıt çıkarları olduğunu söyleyen, iki ayrı kutba ayıran ve birbirlerine düşman, uzlaşmaz güçler gibi göstermeye çalışan her türlü zihniyetin son tahlilde emperyalizmin işine yarayacağı su götürmez bir gerçektir.

Sol güçlerin barış konusundaki farklı yaklaşımlarının en çarpıcı olanı ise, bir dünya savaşının gerekli ve kaçınılmaz olup olmadığı sorusuna verilen yanıtlarda ifadesini bulmaktadır. Örneğin *" sosyalist ülkeler ile emperyalistler arasında çıkabilecek topyekün bir savaşın, emperyalizmin etkisini yok edeceği"*, böylece kapitalizmden sosyalizme daha çabuk geçme yolunun açılacağı iddia edilmekte. Böyle bir yaklaşım, sosyalizmi; kapitalizme karşı bir dünya savaşı açmak suretiyle, günümüzün belirleyici gücü kabul ettikleri ulusal kurtuluş hareketlerini ilerletecek basit bir araçtan ibaret görmektedir.

Tüm bunlar, çağdaş savaşların boyutlarını gözönüne almadan, bir dünya savaşının çıkmasını önleme gerekliliğini reddetme anlamına gelmektedir. Bu durum dünya halklarına savaşı salık vererek, büyük devletler arasında çatışma çıkması olasılığına ve uluslararası gerginliğe bel bağlamaktan başka birşey değildir. *"Sorunları savaşla çözme"* tezlerine gerekçe olarak nükleer savaşın göründüğü kadar kötü olmadığını, çünkü emperyalizmin toptan yokoluşuna yol açacağını ileri sürenler, yeni bir dünya savaşı sonucunda "utku kazanacak olan halkların", emperyalizmin yıkıntıları üzerinde kapitalizminkinden çok daha yüksek bir uygarlık kurabileceklerini de iddia etmektedirler. İlk dünya savaşının SSCB'nin, ikincisinin ise birçok sosyalist ülkenin ortaya çıkmasına neden olduğu savına dayanarak, bir üçüncüsünün *"dünya üzerinde kapitalizme yer bırakmayacak denli bir sosyalist patlama yapacağı beklentisi"*'nden; *" dünyadaki emperyalist güçlerin yalnızca nükleer bir savaşla yenilgiye uğratılabileceği"* tezine dek uzanan bu yanlışlar, barıştan değil de savaştan medet ummanın boyutlarının nereye dek uzanabileceğinin çarpıcı birer örneğidirler.

Oysa ki, her ne kadar emperyalist bir dünya savaşının, bir devrimin parlayışını olgunlaştıran faktörler arasında olduğu reddedilemezse de, devrimin ancak savaş zamanları gerçekleşebileceği gibi ayakları yere basmayan bir tez de kabul edilemez. Nesnel olarak savaşı önceden görmek ve savaş çıktığında ondan olanaklar ölçüsünde yararlanmak başka şeydir, savaşı istemek ve kışkırtmak ise bambaşka..

Sonuç olarak; tüm dünyada, sınıfsal çelişkilerin her zaman, yalnızca ve her koşulda savaşla ortadan kalkacağı ve iki karşıt sosyal sistemin arasındaki çelişkilerin mutlaka nükleer bir savaşı doğuracağı tuzağına düşmeden, savaşlara son vermeye ve bu anlamda tüm güçlerin birliğine yönelik bir politika izlenmelidir. Zira insanoğlunun geleceğini güvence altına almak, artık hiçbir hatayı affetmeyecek denli yaşamsal bir öneme sahiptir.

Barışı Kim İstiyor? Kim Silahsızlanmadan Yana?

Nilgün Esen

Günümüz insanının karşısına, tarihte bir eşi daha olmayan bir sorun dikilmiştir. Yeryüzünde yaşamın, insan soyunun yokolmasını önlemek. Bu sorun, insanlığın karşılaştığı çok sayıdaki karmakarışık diğer sorunların üstünde ve önündedir. Günceldir. Bilimsel-teknolojik devrim, insanlığa kendini gelişkin bir biçimde yeniden varetmede, ilerlemede sonsuz olanaklar sunarken, aynı zamanda da yeryüzünü birkaç defa yok edecek kadar tahrip gücü yüksek silahlar ortaya çıkarmıştır.

Bugün insanlığın karşısında iki yol vardır: Ya nükleer bir savaşta birlikte yok olmak, ya da insan soyunu korumak, hep birlikte yaşamaktır. 'Olmak yada olmamak', üçüncü bir yol yoktur.

Bu sorun insanlığın karşısına sistem farkı tanımadan, salt insan olmanın sorunu olarak çıkmaktadır. İnsanlığın evrensel, topyekün sorunlarının en başında gelmektedir. Çünkü nükleer bir savaşın galibi olmayacak; hiçkimse, sistem farkından dolayı böyle bir savaştan sağ çıkamıyacaktır. Bu nedenle barıştan ve silahsızlanmadan yana olma; politik, ideolojik, ulusal ve dinsel ayrılıkların üstünde hatta sınıfsal ayırımları aşan bir yanı vardır. Sadece insan olma, sağduyulu, gerçekçi olma, barıştan ve silahsızlanmadan yana olmak için, dünyadaki barış güçlerinin yanında yeralmak için yeterlidir. Barış ve silahsızlanma, insanlığın bu evrensel sorunu; bu temelde oluşan, dünya çapındaki barış güçlerinin birliği ile başarılabilir.

Reykjavik ve sonrasında Sovyetler Birliği'nin geliştirdiği öneri ve programları yakından ve büyük bir duyarlılıkla izleyen barış güçleri, bu önerilerin büyük bir içtenlik taşıdığını, kendi istekleri ile uyum içinde olduğunu gözlüyorlar. Sovyetler Birliği'nin 2000 yılına kadar yeryüzünü nükleer silahlardan arındırma programı, dünya barış güçlerinin büyük ilgisine neden oluyor.

Bu çerçevede, Reykjavik sonrasında Sovyetler Birliği'nin önerilerinin neler olduğunu, buna karşı ABD'nin tutumunun nasıl geliştiğini gözlemenin yararlı olacağını düşündük. Aşağıdaki yorumsuz tablodökümü hazırladık. Okuyucularımızın çarpıcı sonuçlar çıkartacağını umuyoruz.

ABD

19.10.86: Reagan: *"SDI'dan vazgeçmek, İngiltere Başbakanı Chamberlain'in Nazilere karşı radardan vazgeçmesi gibi. Ya da Çekoslovakya'dan vazgeçmek gibi bir şey olurdu.."*

25.10.86: Reagan: *"Üzerinde anlaşmaya vardığımız konuların, anlaşmaya varamadığımız konuların rehinesi olmasına izin veremeyiz."*

26.10.86: Reagan: *"Amerikalılar hiçbir anlaşma yapmamanın, kötü bir anlaşma yapmaktan iyi olduğunu biliyor..."*

30.10.86: *ABD'nin yeni önerileri belli oldu. Stratejik silahlarda yüzde 50 indirim, Avrupa'nın orta menzilli nükleer silahlardan tümüyle arındırılması, 10 yıl içinde yalnızca balistik silahların tümüyle kaldırılması öngörülüyor.*

12.1.87: Savunma Bakanı Weinberger: *" 3 ay içinde uydusavar denemelerine, 2 yıl içinde de uydusavar üretimine geçilecek.."*

16.1.87: ABD, *bu üç konunun ayrı ayrı ele alınmasını istiyor.*

SSCB

19.10.86: Gorbaçov: *"SDI denemelerinin karada yapılmasını kabul edebiliriz.." (Reykjavik'te SSCB SDI denemelerinin laboratuar dışına çıkarılmasına tümüyle karşıydı)*

22.10.86: Gorbaçov: *"Silahsızlanma çabalarına kapıyı kapatmadık. Silahların kontrolünü tartışmaya açacağız."*

26.10.86: Gorbaçov: *"Silahların kontrolü konusunda Reykjavik'te eşsiz bir fırsat kaçırıldı.. Ancak anlaşmak halâ mümkün."*

14.11.86: *Sovyetler, Kola Yarımadası'ndaki orta menzilli nükleer füzelerinin tümünü söktüler. SBKP Politbüro üyesi Ligaçev: "NATO ve ABD'nin bizim bu iyiniyet girişimimize yanıt vereceğine inanıyoruz."*

12.1.87: SSCB, *uydusavar denemelerinin karşılıklı olarak yasaklanmasını istiyor..*

16.1.87: Cenevre silahsızlanma *görüşmelerinin yedinci turu başladı. SSCB, uzun menzilli füzeler, orta menzilli füzeler ve SDI konusunda paket anlaşmasından yana.*

24.2.87: *Sovyet nükleer moratoryumu 560 gün sonra bitti. Bu süre içinde ABD 25 nükleer deneme yaptı. Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Gerasimov: "ABD denemeleri durdurursa, moratoryuma geri döneriz."*

SSCB

1.3.87: *Gorbaçov'un yeni önerisi: "Reykjavik'te anlaştığımız orta menzilli füzeler konusunu kağıda dökelim. Biz, Çekoslovakya ve D.Almanya'daki füzelerimizi derhal çekelim."*

2.3.87: *Öneri genişliyor: Gorbaçov, silahsızlanma konularının birbirine bağlı ele alınması konusundaki ısrarlarından vazgeçtiklerini açıkladı: " Orta menzilli füzeler konusunda, SDI'dan bağımsız anlaşma yapalım."*

11.4.87: *Gorbaçov, bu kez Avrupa'ya yerleştirilmiş kısa menzilli füzeler konusunun orta menzilli füzelerden ayrı olarak ele alınmasını önerdi. Ayrıca SSCB'nin kimyasal silah yapımını durdurduğu ve bu silahların stoklarının yokedilmesi için özel bir fabrika kurmakta olduğu açıklandı.*

16.4.87: *Gorbaçov, önerisini yineledi, genişletti: 1.D. Almanya ve Çekoslovakya'dan kısa menzilli füzeler kaldırılsın. 2. Orta menzilli füze anlaşması çerçevesinde kısa menzilli füze anlaşması da yapılsın. 3. Yıldız savaşları için fabrikalarda da deneme yapılabilir.*

6.5.87: *Gorbaçov'un 2000 yılına dek dünyayı nükleer silahlardan arındırma konusundaki önerisi üç madde halinde açıklandı: 1. İlk aşamada 5-7 yıl içinde stratejik füzelerin sayısı karşılıklı olarak yüzde 50 azaltılacak. İki ülkede sadece 6'şar bin füze başlığı bulundurabilecek. 2. İkinci aşama 1990'-da başlayacak. Nükleer indirim devam edecek. İlk aşamada nükleer füzeleri sadece dondurmakla yükümlü olacak İngiltere ile Fransa'nın ikinci aşamada sayıyı düşürmeleri öngörülüyor. 3. Son aşama 1995'-te başlayacak. Tüm nükleer silahlar 2000'e kadar ortadan kaldırılacak.*

ABD

10.2.87: Reagan, *Washington Post'a demeç verdi: "Sovyetler'e fikrini sormayın, onlara sadece deyin ki ABD SDI projesini başlatabilir. Bu işin neye mal olacağını biliyorum. Faturayı ödemeye hazırım."*

15.3.87: *Washington, orta menzilli füzeleri kısa menzilli füze indirimi konusundan bağımsız ele alamayacaklarını bildirdi.*

27.3.87: *Washington, SSCB'yi orta menzilli nükleer füzelerin kaldırılması önerisi çerçevesinde, kısa menzilli nükleer füzeleri sınırlama sözünden caymakla suçladı. Cenevre silahsızlanma görüşmelerine ara verildi.*

25.4.87: *Reagan, SSCB ile orta menzilli füzeler konusunda bir anlaşma sağlanması için Cenevre'de denetleme konusunda görüş birliğine varılması gerektiğini söyledi.*

6.5.87: *Cenevre silahsızlanma görüşmeleri ABD heyeti Başkanı Kampelman, hem ülkesinin hem de SSCB'nin silahsızlanmada en öncelikli amaçlarından biri olan uzun menzilli nükleer füzelerde yüzde 50 indirim öngören bir anlaşma taslağı hazırladıklarını söyledi.*

ABD

22.5.87: *ABD yönetimi, Gorbaçov'un Asya-Pasifik'teki nükleer füzelere ilişkin önerisini geri çevirdi.*

25.5.87: *Başkan Yardımcısı Bush, ülkesinin Sovyetler'le "adil, denetlenebilir ve istikrar sağlayıcı " bir anlaşma yapmaya hazır olduğunu, ancak Sovyetler'in Batı Avrupa'yı ABD'den ayırmaya çalıştığını, ayrıca NATO savunmasını zayıflatmayı amaçladığını söyledi.*

4.6.87: *Bonn hükümeti, topraklarındaki 72 adet, 700 km. menzilli Pershing 1 A füzelerinin kalması koşuluyla "süper sıfır" formülünü kabul edeceklerini açıkladı.*

20.6.87: *NATO Avrupa Müttefik Kuvvetler Başkomutanı Rogers, NATO'nun Avrupa'daki Sovyet hedeflerini vurabilecek diğer nükleer silahları tehlikeye sokacak önerileri reddederek, "bu işe bir son vermesi" gerektiğini söyledi.*

25.7.87: *F.Almanya Başbakanı Kohl, Gorbaçov'un önerisini beğenmedi. 72 Pershing 1 A'ların anlaşma dışı bırakılması koşulunun, "çifte sıfır" çözümünü gerçekten istemediği anlamına geldiğini belirtti.*

3.8.87: *Yıldız Savaşları projesi 1 trilyon dolara mal olacak. ABD Kongresi 'nce hazırlanan bir raporda, sistemin sadece uzaya yerleştirilmesinin 1 trilyon doları bulacağı bildirildi.*

SSCB

20.5.87: *Gorbaçov, ABD'nin Japonya, G.Kore, Filipinler'deki orta menzilli füzeleri kaldırması halinde, Asya'daki Sovyet füzelerinin tümünü sökeceklerini açıkladı.*

1.6.87: *Varşova Paktı zirvesi tamamlandı. Pakt, NATO'ya silahsızlanma konusunda doğrudan görüşme önerdi.*

13.6.87: *Silahsızlanmayla ilgili en üst düzey yetkilisi Viktor Karpov, Bonn'un Pershing 1 A'ların anlaşma dışı bırakılması koşulunun, "çifte sıfır" çözümünü gerçekten istemediği anlamına geldiğini belirtti.*

23.7.87: Gorbaçov: *"Asya'dan da orta menzilli füzeleri kaldırmaya hazırız. Dünya çapında çifte sıfır çözüme doğru ilerleyeceğiz."*

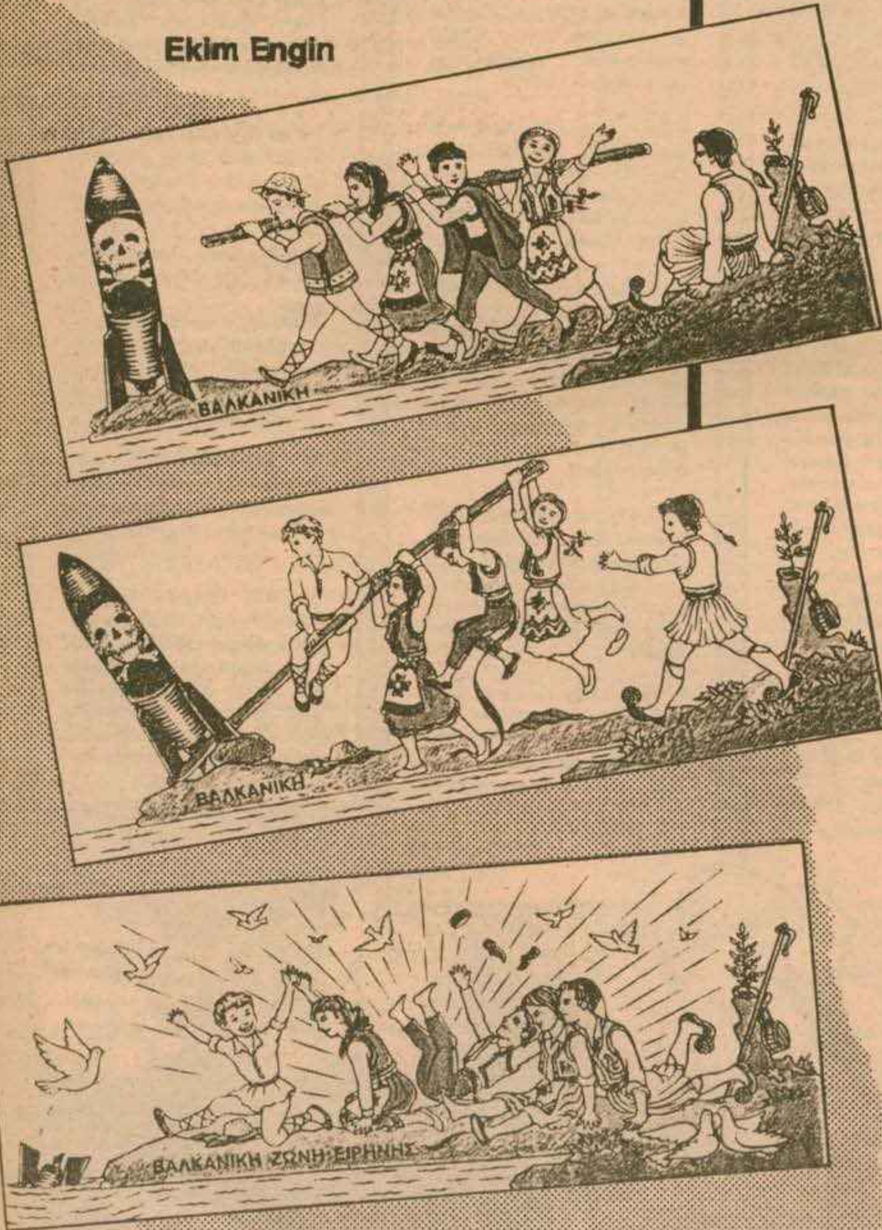
26.7.87: *Cenevre heyetindeki orta menzilli füzeler uzmanı Alexei Obuklov, ABD'nin denetleme konusunda son derece karışık önlemler önerdiğini, ayrıca Pershing 1 A füzelerinin sökülmesine karşı çıkarak anlaşmayı zorlaştırdığını söyledi.*

BALKANLARDA ve DÜNYADA NÜKLEER SİLAHSIZ BÖLGELER İSTEMİ

"Balkanlar'ın nükleer silahlardan arındırılması mücadelesi bölge ve dünya barışı için yaşamsal önemdedir... Bu mücadeleye omuz vermek önde gelen bir görevdir..."

Ekim Engin

İlk atom bombasının Hiroşima'ya atılmasından bu yana geçen süre içerisinde nükleer silahlanmanın giderek artan bir ivmeyle ulaşmış olduğu korkunç boyutlar ve yeryüzünün olduğu kadar uzayın da her an patlamaya hazır bir silah deposu haline getirilmiş olması, dünya halklarının nükleer tehlikeyi önleme çabaları konusunda giderek kendini daha fazla sorumlu hissetmesine ve bu anlamda barışı koruyacak kalıcı yöntem ve araçlar geliştirmesine yol açmıştır. Sosyalist ülkeler, 3. dünya ülkeleri ve kapitalist ülkelerdeki ilerici, demokrat, barışsever güçler, her fırsatta nükleer silahların yasaklanmasını, henüz bulunmadığı yerlere yerleştirilmemesini ve bunların tehdit aracı bile olarak kullanılmamasını talep etmektedirler. İşte bu taleplerin somut bir örneği de, dünyanın çeşitli yerlerinde nükleer silahsız bölgelerin kurulmasıdır.

Gerçekte böylesi bir talep ortaya son zamanlarda çıkmış değildir. SSCB tarafından daha 1956 yılında nükleer silahların yayılmasına karşı bölgesel coğrafi sınırlandırma yöntemlerinin geliştirilmesi istenmiştir. BM'de ilk kez Sovyet delegesi tarafından, F.Almanya, D.Almanya ve onlarla komşu olan devletlerin topraklarında atom savaşı birliklerinin, atom ve hidrojen silahlarının herhangi bir türünün gerçekleştirilmesinin yasaklanmasından hareket ederek, Avrupa'da sınırlama ve teftişe tabi özel bir bölge oluşturulması önerilmişti.

Bu tür çabaların ilk ürünü olarak Antarktika'yı askeri rekabetten ve nükleer silahlardan korumak mümkün olmuştur. 1959 yılının Aralık ayında Antarktika hakkında bir uluslararası anlaşma imzalandı. Anlaşmanın temelini, bu kıta topraklarının, ancak barışçıl amaçlar için kullanılması ilkesi oluşturdu. Anlaşma, kıtanın silahlandırılmasını, orada nükleer denemeler yapılmasını ve nükleer artıkların gömülmesini yasaklıyordu.

1960'lı ve 70'li yıllarda ulusal kurtuluş savaşı vermiş olan genç bağımsız ülkeler, dünyanın çeşitli yerlerinde nükleer silahlardan arındırılmış barış bölgeleri oluşturulması yolunda kararlı istemler dile getirmeye başlamışlardır. Zira 3. dünya ülkeleri de silahsız bölgeler oluşturulmasını; kaynaklarının ülke yararına özgürce kullanılması, toprak bütünlükleri ve barışçıl gelişimlerini garanti altına almanın bir önkoşulu olarak görmektedirler.

Örneğin ''uyanmakta olan'' Afrika, daha 1964 yılında nükleer silahsız bölge olma kararlılığını tüm dünyaya duyurmuştu. Yeni kurulan Afrika Birliği Teşkilatı, ırkçı G.Afrika Cumhuriyeti dışında, kurtuluşuna kavuşmuş ve bağımsız tüm devletleri birleştirip, BM himayesi altında nükleer silahlar üretmemek ve onun kontrolüne sahip olmaya girişmeyeceğine dair anlaşma imzalamaya hazır olduğunu açıklamıştı. Ancak sömürgeci güçler böyle bir anlaşmanın imzalanmasına fırsat vermemiştir.

1967 yılında ise Meksika'da, Latin Amerika'da nükleer silahların yasaklanmasına ilişkin Tlatelolco Anlaşması'nın imzalanması büyük yankılar uyandırmıştı. Tarihsel bir önem taşıyan bu anlaşmaya göre, imza atan ülkeler, Latin Amerika'da nükleer silahsız bölge statüsüne uymak ve bunu karşı çıkan ülkelere karşı savunmak durumundadırlar. Uluslararası hukuk kuralı niteliğindeki bu nükleer silahsız statü, Latin Amerika'da 200 milyona yakın kişinin yaşadığı 23 devleti kapsamaktadır.

1985 yılının Ağustos ayında Pasifik Okyanusunun güney kesimindeki, Avusturalya ve Yeni Zelanda'yı da kapsayan 13 ada devleti, okyanusun kendilerine ait olan kesiminin nükleer silahsız bölge ilan edilmesi

Anti-Faşist Balkan Gençliği Kongresine Gönderilen Telgraf:

BALKANLARDA SÜREKLİ BİR BARIŞIN SAĞLANMASINDA BALKAN DEMOKRATİK GENÇLİĞİ ÇOK ŞEY YAPABİLİR

Anti-faşist Balkan gençliğinin ilk kongresine selamlarımı sunarım. Balkan ülkelerinde Alman istilacılara karşı verilen milli kurtuluş savaşında anti -faşist balkan gençliği ön saflarda yer almıştır. Bugün kurtuluş savaşı zaferle sonuçlanmıştır. Fakat Balkan ülkelerinde gerçek demokratik hareketin kurulmasında, gerçek demokrasinin yerleşmesinde gerekli olan faşist izleri kökünden silmek için yeni şartların getirdiği savaş devam etmektedir.

Tarihin çarkını ters yönde çevirmeye uğraşan ve başını kaldıran geçmişin gerici güçlerine karşı, bu mücadelede, anti-faşist gençlik, saflarını güçlendirmek zorundadır.

Gözleri dönmüş düşmanlara karşı Balkan halklarının işbirliği ve kardeşliğinin kurulması için Balkan gençliği arasındaki kardeşlik ve bağlılık sağlam bir temel oluşturmaktadır.

Balkanlarda ve Avrupa'da sürekli bir barışı sağlamak için, Sovyetler Birliği ve bağımsızlık yanlısı bütün halkların gençleriyle sıkı işbirliği kurarak demokratik Balkan gençliği çok şeyler yapabilir.

Toplantınızın başarılı ve verimli olmasını içtenlikle dilerim.

Hepinizin ellerini bütün kalbimle sıkarım.

Georgi DİMİTROV
10 Temmuz 1945, Moskova

konusunda bir anlaşma imzaladılar.

Ayrıca irili ufaklı birçok ülke, yöre, kent hatta mahalle,kendilerini nükleer silahsız bölge ilan ederek bu konuda kamuoyu oluşturma çabası içine girmişlerdir. Japonya'nın 600'ü aşkın yerleşim bölgesi, Avusturalya'nın ticaret filosu mürettebatının çoğunun yaşadığı mahalleler, Kanada eyaletlerinden Manitoba, İzlanda'nın limanları, İngiltere'de birçok kent belediyesi bunlardan yalnızca birkaç örnek.

Nükleer silahlardan arındırılmış bölge olma çabalarının güncel örneklerinin arasında Hint Okyanusu, Güneydoğu Asya, Karaibler ve Akdeniz'in yanısıra ülkemizi de yakından ilgilendiren Balkanlar gelmektedir. Türkiye'yi saymazsak Balkan ülkelerinin hemen tamamının hükümetleri, bölgenin nükleer silahlardan arındırılması yönünde çeşitli etkinliklerde bulunuyorlar. Bu konuda çaba gösteren Balkan halkları nükleer silahsızlanmaya paralel olarak, diğer tüm arındırılmış bölgelerde olduğu gibi Balkan ülkelerinin de birbirlerinin içişlerine karışmama, barış içinde birarada yaşama ilkelerine uyma, karşılıklı dostluk, güven ve işbirliği koşullarının yaratılması, bölgenin potansiyel çatışmalardan uzak tutulması, bölge dışı güçlerin müdahalesine izin verilmemesi ve bölge ülkelerinin tüm yabancı askeri üslerden arındırılması konularında oldukça kararlıdırlar. NATO gibi saldırgan bir askerı paktın ileri karakolu durumunda olan Türkiye'nin ise bu tip bir anlaşmaya yanaşmaması, kıta sahanlığı ve Kıbrıs sorunlarının çözüm beklediği bir dönemde Balkan ülkelerinin barış ve işbirliği konularının önüne yeni bir engel olarak dikilmesine yol açmaktadır. Özal hükümetinin bu konudaki tavırlarını yeniden gözden geçirmesi Balkanlar'da etkin ve kalıcı bir barışın sağlanabilmesi yolunda önemli bir adım olacaktır. Bölge ülkelerinde insanlar, yasaklayıcı trafik işaretleri, panolar, sloganlar, dilekçeler, mitingler ve festivallerin yanısıra barış çağrılarının dile getirildiği konferans ve uluslararası toplantılarla sorunun önemini vurgular, batı komşumuz Yunanistan, örneğin bir Larissa ilini nükleer silahsız bölge ilan edip, Balkanların nükleer silahlardan arındırılması istemini yükselten barış yürüyüşleri düzenlerken, bir zamanlar anti-emperyalist "Yurtta barış, dünyada barış" özdeyişini kendine şiar edinmiş bir ülke olarak Türkiye, böylesi çağrılara kulak vermemezlik edemez.

SBKP Genel sekreteri M.Gorbaçov'un da belirttiği gibi "Nükleer silahların yayılmaması ve dünyanın çeşitli yerlerinde nükleer silahsız bölgelerin oluşturulması için alınacak önlemlerin, nükleer savaş hazırlıkları alanlarının daraltılması savaşımında önemli bir yeri vardır. Böyle bölgelerin oluşturulması boş bir temenni, bir hayal ürünü olmayıp, insanların barış, işbirliği ve yumuşamaya olan iradesini yansıtan uluslararası yaşamın olumlu bir olayıdır." Günümüzde barış yalnız Türk, Yunan ya da Balkan halklarının değil, tüm dünyanın gözardı edemeyeceği denli canalıcı bir öneme sahip olup, nükleer silahsız bölgeler konusunda dünyanın dört bir yanından yükseltilen istemler de bunun bir kanıtıdır.

TÜRKİYE BARIŞ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI MAHMUT DİKERDEM'İN 1 EYLÜL DÜNYA BARIŞ GÜNÜ DOLAYISİYLE BASINA YAPTIGI AÇIKLAMA

TÜRKİYE BARIŞ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI MAHMUT DİKERDEM

"Dünya halklarının dayanışması, savaş kışkırtıcılarını hüsrana uğratmanın sağlam güvencesidir."

Barış güçleri bu yıl DÜNYA BARIŞ GÜNÜ'nü haklı bir sevinç ve coşku içinde kutluyorlar. Çünkü yıllardır uğrunda kararlı, yoğun uğraş verdikleri Silahsızlanma süreci olumlu bir aşamaya ulaşmıştır. Nükleer silah gücünü elinde bulunduran iki büyük devlet, Avrupa ve Asyada konuşlanmış füzelerin tümüyle ortadan kaldırılması konusunda ilke anlaşmasına varmış bulunuyorlar. Anlaşmanın yakında yapılacak bir doruk toplantısında kesinleşmesi tüm barışseverlerin beklentisidir.

Kuşku yok ki son gelişmeler nükleer silahlardan arındırılmış bir dünya özleminin artık bir düş olmaktan çıkıp elle tutulur bir hedef haline geldiğini göstermesi bakımından son derece umut vericidir. Ancak, dünya barış güçleri bugün belki her zamankinden daha uyanık ve dikkatli bulunmak zorundadırlar. Çünkü genel silahsızlanma süreci geri dönülmez noktaya erişinceye dek, Emperyalizmin, askersel sanayi komplekslerinin, silah tekellerinin dünya barışının önüne daha nice engeller çıkarabileceği, komplolar düzenleyebileceği unutulmamalıdır. Ne var ki, barıştan yana olan dünya halklarının dayanışması, şimdiye değin olduğu gibi bundan sonra da engellerin üstesinden gelip savaş kışkırtıcılarını hüsrana uğratmanın sağlam güvencesidir.

Türkiyenin barış ve demokrasi güçleri 1 Eylül Dünya Barış Günü'nü öteki ülkelerde olduğu gibi yığınsal etkinliklerle kutlamak olanağından yoksundurlar. Ancak, yasal koşullar ne denli kısıtlayıcı, siyasal baskılar ne kadar ağır olsa da, ülkemizde Barış Hareketi günden güne daha yaygınlaşacak, yükselişini sürdürecek, yarınların aydınlık dünyasının kurulmasına vargücüyle katkıda bulunacaktır.

Bu mutlu vesileden yararlanarak, ulusal barış örgütümüzün adını taşıyacak bir BARIŞ ÖDÜLÜ'nün kurumlaşması için çalışmalara başlandığını ve Ödülün ilk kez BARIŞ DERNEĞİ'nin kuruluş yıldönümü olan 3 Nisan 1988 günü verileceğini açıklamaktan kıvanç duyuyorum.

Zeki Yücel

Barış Mücadelesi

Uzlaşmaz sınıf çelişkilerine dayanan bir sosyal sistem olan günümüz kapitalizmi varlığını yağma savaşlarıyla sürdürmektedir. Emek—sermaye çelişkilerinin en üst noktaya varmakta olduğu bir çağda, güç kullanarak dünyanın paylaşımı amacını güden emperyalist savaşlar, her geçen gün tüm insanlık için giderek daha yıkıcı ve tehlikeli bir hal almaktadır. Uygarlığın, modern bir imha savaşının dehşet verici sonuçlarından mutlaka kurtarılması gerekliliğini özümsemiş olan barış yanlısı güçler ise, aralarında önemli farklılıklar olmasına karşın, başta Dünya Barış Konseyi olmak üzere, çeşitli örgütler aracılığı ile mücadelelerini sürdürmektedirler. Kapitalist güçlerin bu farklı eğilimlerin aralarındaki ayrımları körükleyerek barış hareketini zayıflatmak ve emperyalist hedeflerinin önünü açmak için olağanüstü bir çaba gösterdiğini düşünürsek, bu ayrımların tek tek incelenmesinin önemi de anlaşılır. İşte bu noktadan hareketle, bu yazıda, uzun yıllar barış hareketinde önemli bir ağırlığa sahip olmuş bir eğilimin temsilcileri olan pasifistlerin düşüncelerini tarihsel bir perspektif içinde, sosyalistlerle olan benzerlik ve ayrılıkları ile birlikte ele alacağız.

TARIHSEL GELİŞİM

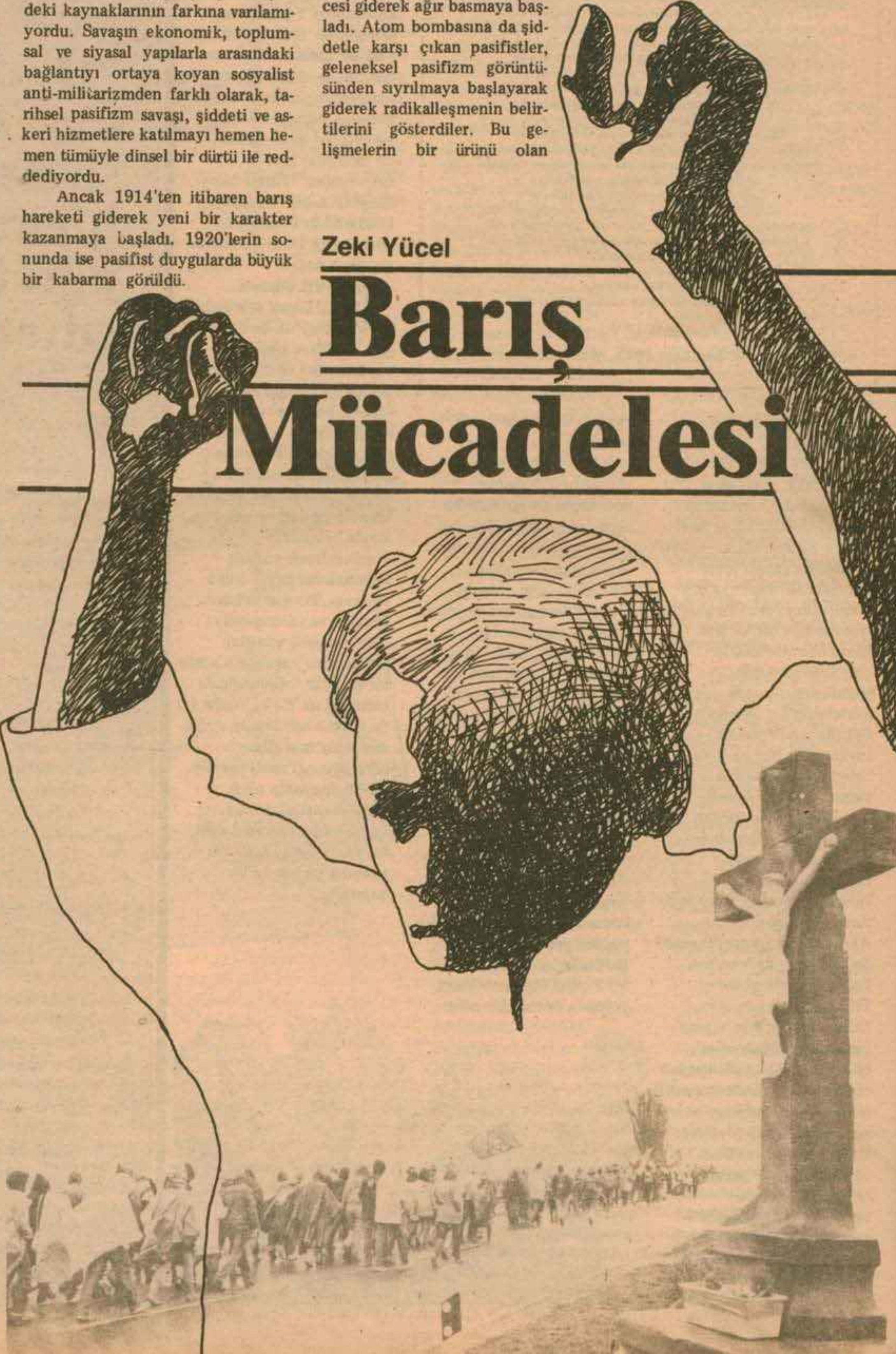
Savaşa ve silahların kullanılmasına ilke olarak cehpe alan bir sosyal düşüncenin ürünü olan pasifizm, bilimsel sosyalizmden çok daha önceleri, barış düşüncesinin tarihiyle birlikte ortaya çıkmıştır. Hareket adını, latince barış anlamına gelen "pax" kelimesinden almıştır. Sistemli bir düşünce ve davranış biçimi olarak günümüz pasifizminin temellerinde Reform çağının Mennonite ve Anabaptistleri tarafından geliştirilmiş olan "direnmeme" (non—resistance) doktrini ve 19. yy'da ortaya çıkarak örgütlü Anglo—Amerikan barış hareketinin oluşmasını sağlayan Quaker hareketi vardır. Politika sahnesinde aktif bir yer almaktan kaçınan Mennonite mezhebinin üyeleri savaşa katılmayı vicdanen reddeden insanlar olup, amaçları ilk hristiyanların kardeşlik duygusunu geri getirmektir. Anabaptistler ise inançlı insanların savaşa katılmamaları ve silah kullanmamaları gerektiği görüşündedirler. Quaker'lar ise, dünyadan el ayak cekme politikasını savunan kendilerinden onceki akımlardan farklı olarak, başta dünyayı değiştirmenin yollarını arıyorlar, ancak tam bir değişimden çok, sosyal reformları savunan hıristiyan bir düşünce geliştiriyorlardı. Savaşı ve şiddeti, "azizler"ce kullanılmış olsalar dahi, insanın içinde var olan İsa'nın ışığı ile çelişir buluyorlar, değil savaşmak, savaş vergilerini bile ödemeyi reddediyorlardı.

Hıristiyan pasifistleri, savaşı, günah olduğu için lanetlerken, aydınlanma çağının insanları da savaşa hem insanlık, hem de akıldışı olduğu için saldırıyorlardı. 19.yy'ın örgütlü barış hareketleri de önceki dönemlerin bu dinsel kökenli düşüncelerinden etkileniyorlardı. Ancak bunlardan hiçbiri savaşın kötülüğü ile ekonomik sistemin hastalıkları arasındaki bağı açık bir biçimde göremiyorlardı. Neden olduğu maddi yıkım yüzünden savaş lanetleniyor, ama onun çağdaş toplum içindeki kaynaklarının farkına varılamıyordu. Savaşın ekonomik, toplumsal ve siyasal yapılarla arasındaki bağlantıyı ortaya koyan sosyalist anti-militarizmden farklı olarak, tarihsel pasifizm savaşı, şiddeti ve askeri hizmetlere katılmayı hemen hemen tümüyle dinsel bir dürtü ile reddediyordu.

Ancak 1914'ten itibaren barış hareketi giderek yeni bir karakter kazanmaya başladı. 1920'lerin sonunda ise pasifist duygularda büyük bir kabarma görüldü.

Geleneksel pasifizmin saflarında Hitler'in 1933'de iktidara gelmesiyle önemli dalgalanmalar oldu. Örneğin 1914'ten beri inanmış bir pasifist olan Einstein, değişen koşulların barış sorununa yeni bir yaklaşımı zorunlu kıldığını görerek, nazizmin uygulamalarının da etkisiyle, "ben barış için savaşmaktan yanayım" diyerek görüşlerini değiştirmiştir. Tüm bu gelişmelerin sonucunda, pasifistler arasında "örgütlü bir güce örgütlü bir diğer güç ile karşı çıkılabileceği" düşüncesi giderek ağır basmaya başladı. Atom bombasına da şiddetle karşı çıkan pasifistler, geleneksel pasifizm görüntüsünden sıyrılmaya başlayarak giderek radikalleşmenin belirtilerini gösterdiler. Bu gelişmelerin bir ürünü olan "nükleer pasifistler" de, savaşlara son verebilmek ve barışı getirmek amacıyla bir dünya hükümetinin kurulmasını dahi ister oldular.

Dünya savaşları ile yaşanan felaketler toplumsal, siyasal ve ekonomik temelleri olmayan barış düşüncelerinin etkili ve kalıcı olamayacağını gösterdi. Nükleer çağ ile birlikte, barış için dile getirilen özlemler, farklı gruplar tarafından da istenmiş olsa, giderek birbirine benzemeye başladı. Daha güçlü, daha

etkin ve daha yaygın bir barış hareketi için 1948'de Polonya'da toplanan Dünya Aydınlar Kongresi'nce alınan kararlar sonucunda, 1949 yılı Nisan ayında Paris'te toplanan, 20 milyon üyeli 18 uluslararası ve 105 ulusal kuruluşu temsilen 2.000 delegenin katıldığı Dünya Barış Kongresi'nde, ilk başkanı F.Joliot Curie olacak olan Dünya Barış Konseyi'nin kurulması kararlaştırıldı. Pekçok ünlü bilimadamı, sanatçı, hukukçu, yazar, politikacı ve gazetecinin de üyesi olduğu konseyin çatısı altında, sosyalistler ve pasifistler de dahil olmak üzere hemen her düşünceden barışçı insanlar yer almıştır.

SOSYALİSTLERLE OLAN AYRIMLAR

Tarihsel süreç içerisindeki değişik zaman dilimlerinde savaşı şiddetle kınayan çıkışlar yapan ve "sonsuz barış"ın gerçekleşme yolları konusunda birçok ütopik teori sergileyen pasifistler, gerçekte savaşın temel nedenlerini ortaya koymaktan oldukça uzak kalmışlardır. Genelde, savaşın ahlakdışı özelliğini kınamayı, onu engelleme girişimlerinin eksenine oturtan pasifistler, böylesi bir tavrı mücadele için yeterli görmektedirler.

ve Pasifistler

Oysa sosyalistler savaşa hiçbir zaman duygusal açıdan bakmamışlardır. Tam tersine sosyalist düşünce, savaşın egemen sınıfların sömürgen politikalarının bir uzantısı olduğunu ortaya koyarak, onun gerçek nedenlerini ilk kez bilimsel açıdan irdelenıştir Sosyalizmin önde gelen düşünürleri, yapıtlarında, savaşlara bir son verebilmek için toplumların sosyal yapılarının değiştirilmesi ve sınıfsal çelişkilerin ortadan kaldırılmasının gerekliliğini belirtmişlerdir. Savaşın sınıfsal nedenlerini ortadan kaldırmayı amaçlayan sosyalistler ile, militarizm ve savaşlardan en çok etkilenen işçi sınıfının çoğunluğunu oluşturduğu kitlelerden kopuk bir biçimde, işlevlerini yalnızca soyut barış uyarılarıyla sınırlandıran pasifistler arasındaki en önemli fark işte burada yatmaktadır.

Çatışmaya yol açan bir diğer olgu da, barış kavramının yorumlanmasında kendini göstermektedir. Bazı pasifistler ısrarla "uluslararası barış" kavramının yerine "sosyal barış" "sınıflar - arası barış" gibi deyimleri geçirmeye çalışıyor. Bu tip yaklaşımlar kitlelerin kafasını bulandırarak, olayın sınıfsal özünün gözlerden ırak tutulmasına yol açıyor. Tabii bu durum da tekelci burjuvazinin ekmeğine yağ sürüyor.

Diğer bir önemli fark da, sosyalistlerin, savaşı bağımsız, raslantısal bir olgu olarak değil, izlenen politikaların bir uzantısı olarak değerlendirmelerinde yatmakta. Bu anlamda finans kapitalin çıkarlarına hizmet eden saldırgan, yayılmacı politikalar ile, ulusal hakları ve bağımsızlığı savunarak zulme karşı çıkan halk hareketlerinin izlediği politikaları birbirine karıştırmamak gerekir. Bu özelliği dikkate almayan ve gözü kapalı olarak her tür savaşı reddeden pasifistlerden farklı olarak, sosyalistler, her zaman haklı ve haksız savaşlar arasında kesin bir ayrım yapmışlar, ilkini sonuna kadar desteklerken, ikincisine şiddetle karşı çıkmışlardır. Sosyalistlere göre, emperyalistler tarafından çıkarılan haksız savaşlar, başka halkların ülkelerini zaptetmek, rakip güçleri iflasa sürükleyip ulusal zenginliği talan etmek gibi yağmacı amaçlar taşıyarak, tekelci burjuvazinin sınıfsal egemenliğini korumasını sağlarlar. Haklı savaşlar ise tamamen ayrı bir karakter gösterirler. Bu tür savaşlar sömürücü rejimlerin yıkılmasını, sosyalist devrimlerin kazanımlarının korunmasını, ulusal bağımsızlığın elde edilmesini ve istilacı saldırganlar karşısında anayurdun savunulmasını sağlamak üzere yapılan savaşlardır ki, barış adına bunlara karşı çıkmak, barışın en büyük düşmanı olan emperyalizmin oyununa gelmek demektir.

Öte yandan, savaşa pasifist bir açıdan son vermek ise, tamamen ütopyadır. Pasifist açıdan son verilen bir savaş, sadece emperyalist bir barışı getirir. Ancak böyle bir barış, finans kapital dışında kimsenin işine yaramaz. Çünkü o geçici bir ateşkes anlaşması, bir perde arası, halkların yeniden katledilmesi için bir hazırlık dönemi olmaktan öteye geçemeyecektir.

Kimi pasifistlerin, batılı propganda kaynakları doğrultusunda ileri sürmüş oldukları ve "eşit sorumluluk" kavramı çerçevesinde dünya sosyalist sisteminin öncüsü SSCB'nin de en az ABD kadar silahlanma yarışında sorumlu olduğu savına katılmayan sosyalistlerin bu konudaki yorumları da, diğer bir ayrılık noktasını oluşturmaktadır. Her iki "süper güç"ün de gerçek bir barış istemediğini iddia eden bazı pasifistler, ABD'nin yanısıra SSCB'nin de silah üretmekte olduğunu, bu nedenle bu çılgın yarışın bir parçası olarak değerlendirilmesi gerektigini ileri sürebilmektedirler. Sosyalistler her örnekte, atom, hidrojen, nötron gibi bombaların, kıtalararası balistik füzeler ve Yıldız Savaşları gibi tüm silahlanma projelerinin SSCB'nin bütün uyarılarına karşın hep ilk kez ABD tarafından yürürlüğe konduğunu, Avrupa ve üçüncü dünya ülkelerinin yanısıra denizleri ve uzayı da birer nükleer depo haline getirme planlarının hep Waşington patentli olduğunu, SSCB'nin tarihinde hiçbir saldırgan savaşı başlatmadığını, bu ülkede savaş propagandasının anayasa ile yasaklanmış olduğunu tüm kanıtları ile vurgulamışlardır. Pasifistlerin bu konudaki tüm iddialarını bilimsel olarak çürüten sosyalistler, saldırgan savaşların ve silahlanma hevesinin sömürü düzenlerinden doğduğunu ve bu nedenle kapitalizmle ayrılmaz bir bütün oluşturduğunu, sosyalizmin öncüsü SSCB'de ise savaşı isteyecek, körükleyecek ve bundan çıkar sağlayacak hiçbir politik güç, sınıf, sosyal grup ve örgüt olmadığını da gözler önüne sermişlerdir.

SOSYALİSTLERLE ORTAK NOKTALAR

ABD emperyalizmi barış hareketini bölmek için sürekli olarak hareketi oluşturan heterojen gruplar arasındaki ayrılığı körüklemekte, sosyalistlerin hareketi tekeline almak istediği aldatmacasını yaymakta, barışçılara karşı bireysel ve kitlesel bir terör uygulamakta ve bu amaçla başta Dünya Barış Konseyi olmak üzere tüm uluslararası demokratik örgütlere NATO gizli servisleri ve CİA aracılığıyla darbeler indirmek istemektedir.

Tüm bu çabalara karşın barış hareketini oluşturan güçler arasındaki birlik her zaman daha ağır basmış ve basmaktadır. Bu anlamda sosyalistler ile pasifistlerin de barış mücadelesindeki ortak noktaları, pratikte, aralarındaki ayrımlardan çok daha önem kazanmaktadır. Herşeyden önce hem sosyalistler, hem de pasifistler, barışın korunmasının çağımızın bir numaralı sorunu olduğunda birleşmektedirler. Aynı şekilde her ikisi de, uluslararası sorunların güç kullanarak, ya da güç kullanma tehdidi ile çözümlenmeye çalışılmasına karşılar. Sınırlı ya da bölgesel bile olsa, herhangi bir nükleer savaşa yol açabilecek bütün askeri-stratejik doktrinleri reddediyorlar. Pasifistler de, sosyalistler gibi, silahlanma yarışının tüm çeşitlerine karşılar ve nükleer olsun olmasın, tüm silahların kitlesel olarak imha edilmesi gerektiğini savunuyorlar. Gene aynı şekilde Avrupa'ya orta menzilli füzelerin yerleştirilmesine, ya da uzayın Yıldız Savaşları adı altında bir silah yığınağına çevrilmesine de karşı çıkıyorlar. Bu örnekler giderek çoğaltılabilir. Bunlara hemen, son yıllarda pasifistlerin, uzun süre karşı çıkmış oldukları ulusal kurtuluş savaşları gibi bir konudaki tavırlarının gözle görülür bir biçimde değişmekte olduğunu da eklemeliyiz. Silahlı mücadeleyi tümüyle reddeden karakterlerine karşın pasifistler, giderek emperyalist saldırılara, ırkçı ve faşist rejimlere karşı savaşım veren halklarla dayanışma konusunda sosyalistlerle birlikte hareket etmeye başlamışlardır. Zaten başta da belirttiğimiz gibi, pasifizmin yüzyılın başındaki karakteri ile, bugünkü karakteri arasında önemli farklılıklar ortaya çıkmıştır. Günümüz pasifistlerini NATO üslerine, nükleer reaktörlere karşı etkin gösteri, yürüyüş ve direnişlerde bulunur; mitingler, imza kampanyaları, açlık grevleri düzenler; barış nöbetleri tutar; hatta bu anlamda güvenlik güçleri ile çatışırken görmekteyiz. Özetle, böylesine etkin protesto eylemleri içerisinde, sosyalistler ile yanyana yer alan günümüz pasifistleri ütopik anlayışlarının yerine giderek militan bir pasifizm anlayışını geçirmişlerdir.

BİRLİKTE YÜRÜMEK

Günümüzde dünya barış hareketi, halkların giderek artan siyasal etkinlikleriyle birlikte, emperyalist saldırganlığa karşı duran yaşamsal bir unsur haline gelmiştir. Dünya halklarının barış hareketi içindeki yerleri, sosyalist sistemin gücü ile orantılı olarak, emperyalizmin yeni bir dünya savaşı çıkarmasını engelleme çabalarında ifadesini buluyor. Kapitalist sistemin kendi içindeki çelişkileri de bu çabaları güçlendirmektedir. Burjuvazinin ılımlı kanadı, kendi sınıf karakterinin bir sonucu olarak anti-sosyalist tavrını korumaya çalışmakla birlikte, nesnel koşulların da değerlendirilmesi ile, uluslararası sorunları karşılıklı çıkarlar temelinde çözümlemeye yanaşmak eğilimindedir.

Bugün bütün ülkelerdeki en geniş demokratik kesimler, yeni bir savaşın insanlığa neler getirebileceğini ve bunun sosyalist devletler, uluslararası işçi hareketi, sosyalist olmayan barışsever devletler ve emperyalizmin saldırgan planlarına karşı çıkan tüm güçlerin ortak çabalarıyla engellenebileceğini kavramış durumdadırlar.

Gerek ulusal, gerekse uluslararası savaş karşıtı örgütlerin ilke ve metodları tek tek çeşitli farklılıklar gösterebilir. Ancak, pasifist de olsalar kitlelerin barıştan yana duyguları çoğu zaman bir protestonun başlangıcını, savaşın gerici niteliğine karşı çıkışı ifade eder. Bu duygular, sürekli ve demokratik bir barışın sağlanabilmesi için itici bir güç de oluşturduklarından, örgütlü bir barış mücadelesi içerisinde pasifistlerin de sosyalistler ve diğer barışçı güçlerle birlikte omuz omuza yer alması, tekelci burjuvazinin savaş çığırtkanlığına karşı önemli bir güç oluşturur. İşte dünya halklarının gerçek çıkarları burada yatmaktadır ve başarının ana koşulu da tüm barış eylemcilerinin dayanışması ve mücadelenin birliğinden geçmektedir.

Barış, eşit haklar ve demokrasi olarak özetlediğimiz meselelerimizin çözümü kısa vadeli ve kolay olmayacaktır. Bu meseleler genel olarak tüm vatandaşlarımızın ortak meseleleridir ve ancak herkesin bir ucundan tutması ile çözülebilir. Varolan tek tek kuruluşların hiçbiri meseleleri tek başına çözecek kadar güçlü değildi. Birlik olmak, birleşmek problemlerin çözümü yönünde ilk ve en önemli adımdır...

Zeki Erkut*

BARIŞ YOLUNDA BİR TREN AVRUPALI GENÇ İŞÇİLER

9 Temmuz tarihinde, Paris'ten hareketle Berlin'e varacak olan trenin önü, siyasal görüş ve eğilimleri dilleri, ulusları farklı gençlerle doluydu: Portekizli, İspanyol, İngiliz, İrlandalı, Danimarkalı, Belçikalı onlarca genç. Kimileri omuzlarına gitarlarını asmış, kimileri içi poster, broşür ve rozet dolu çantalar taşıyor. Kimileri birbirleriyle şakalaşıyor. Paris yakınlarından Marinine Sanchez, üzerinde CGT yazısı olan ipek eşarbını bağlamış, çevresinde kimsecikler yokmuş gibi alabildiğine rahat, avaz avaz bir Fransız işçi marşını söylüyor. Az sonra bir grup Fransız genç işçisi de kendisine eşlik ediyor.

Yüzü güneşten iyice pişmiş bir İspanyol genci, Endülüs'ten kalan bir şölen, bir şenlik havasını yeniden yaşamak istercesine bir yandan gitarının tellerine hızlı hızlı vurarak şarkı söylüyor, obür yandan da küçük ve sert topuk vurmalarıyla oynuyor.

İngiliz punk'çısı Mike Willams biraz şaşkın, biraz kararsız hareketli kalabalığı kımıltısız gözlerle süzüyor.

Bir okul bahçesinin hareketliliğini, canlılığını ve cıvıl cıvıllığını anımsatan sesler saatlerin 16.45'i gösterdiği anda tren vagonlarına taşındı.

Hareket saati gelmişti. Artık aynı amaç doğrultusunda biraraya gelmiş kız—erkek onlarca genç sendika üyesi aynı hedefe doğru yola çıkabilirdi.

Demiryolu işçisi Fransız Phillipe Phalipaud ile Pierrick Balon bir adım daha atarak trenin son vagonuna, üzerinde "TRAIN DES JEUNES SYNDICALISTES D'EUROPE" (Avrupalı Genç Sendikacılar Treni) yazısı bulunan çok renkli bir bez pankart astılar.

Tren, Demokratik Almanya'nın başkenti Berlin'de toplanan diğer genç işçileri de bağrına basmak için yola koyulurken her dilden Nazım Hikmet'in şu mısraları göğü selamlıyordu:

Alnımızda yanar gençliğin tacı,
yorgunluğun anasını satarız
Elimizde neşemizin kılıcı
Ufukları önümüze katarız
Göğsümüz kuvvetli, gönlümüz temiz
Tükenmez yolları tüketiriz biz...

* * *

Evet, 6—19 Temmuz tarihleri arasında CGT (Fransa), FDJB (Demokratik Almanya ve AUUCTU (SSCB) sendikal kuruluşların işbirliği ile düzenlenen ve "Avrupalı Sendikaların Karşılıklı Anlayış ve Diyaloğu İçin" sloganı altında 26 Avrupa ülkesinden 380 genç işçinin katıldığı "Pitsunda—87" toplantısının öyküsü işte böyle başladı.

Bugün gençlik hakkında, geçmişte olduğundan daha fazla konuşuluyor, yazılıyor, çiziliyor. Televizyonlarda, radyolarda gençlik için özel programlar hazırlanıyor. Gençlik kampları kuruluyor, gençlik yararına tasarılar yapılıyor. Bir başka deyişle her sosyal hareket, "coşkun devrimci çalkantılar çağında, kapitalizmin sosyalizm ile dünya çapında çatışma çağında toplumsal yaşama atılmakta olan" gençliği hesaba katmadan yapamıyor.

Bu çok doğal bir şeydir. Çünkü, iki sistemin, iki yaşama biçiminin tarihsel yarışı, sınıf mücadeleleri ve ulusal kurtuluş hareketleri gençlik üzerinde derin etki yapmakta ve onları kaçınılmaz olarak sosyal süreçlere katılmaya itmektedir.

"Nükleer tehlikeyi önlemek için gücümüzü birleştirelim"

*Kıbrıs Barış Derneği Başkanı

Bugün kapitalist ülkelerde sömürü, yabancılaşma, ahlaki ve entellektüel sefalet egemen durumdadır. Kapitalizmin bu karakteristik yapısından gençler de etkilenmiyor değil. Ama kapitalizmin bu yapısını reddeden, gerek kendi yaşamı üzerinde güçlü etki yapan, gerekse tüm insanlığın geleceğini ilgilendiren çağımızın büyük siyasal olaylarına karşı duyarlılığını arttıran gençlerin de sayısı azımsanacak gibi değildir.

İnsan, Pitsunda 87 toplantılarında Avrupa gençliğini tanıyınca, onların düşüncelerini, sorunlarını kendi ağızlarından dinleyince bunu daha iyi anlıyor. Kapitalizmin içinde bulunduğu ekonomik— politik—sosyal—kültürel çıkmazı gençliğin sırtına nasıl yüklemek istediğini daha rahat kavrayabiliyor.

Kuşkusuz Pitsunda 87 toplantıları sadece Avrupa'nın kapitalist ülke gençliğini tanımamıza olanak sağlamadı. Bunun yanısıra SSCB, Demokratik Almanya, Bulgaristan Polonya, Çekoslavakya, Romanya ve Yugoslavya gençleriyle de konuşma ve tartışma olanağı yarattı. Ve belki de hepsinden önemlisi gençlerin kendi aralarında karşılıklı anlayış ve diyalog temelinde çağımızın sorunlarını tartışmalarına ve çözüm yollarını birlikte bulmalarına hizmet etmesiydi.

Pitsunda 87'yi bu açıdan değerlendirdiğimizde, Sovyetler Birliği'nin evsahipliği ile Sovyet AUUCTU sendikasının olağanüstü çabaları ve organizasyonu sayesinde bu toplantının amaçlanan hedefe vardığını tereddütsüz söyleyebiliriz.

Farklı siyasal görüşlere ve eğilimlere sahip sendika üyesi genç işçiler, birarada bulundukları 15 gün boyunca birbirlerini daha yakından tanıma olanağı buldular.

Ünlü ozan Nazım Hikmet'in dizeleriyle söyleyecek olursak:

"İki günde dost oldular
kırk yıllık ahbap gibi"

* * *

Sendikaların genç üyeleri Demokratik Almanya'nın başkenti Berlin'de Ernest Thaelmann'ın anıtını ziyaret edip çelenk koyduktan sonra trenle Sovyetler'in sınır kenti Brest'e vardı. Burada, İkinci Dünya Savaşı sırasında bir avuç Sovyet yurttaşının faşizme karşı efsanevi savunmasının sahne olduğu ünlü Brest kalesi gezildi. Yerel müzik ve folklor gruplarının gösterileri de izlendikten sonra aynı trenle Moskova'ya hareket edildi.

Moskova'da AUUCTU genel sekreteri V.M.Mishin'in başkanlığını yaptığı bir toplantı düzenlendi. Mishin yaptığı konuşmada her ülkenin işçi gençliğinin kendine özgü sorunları olduğunu belirttikten sonra şöyle dedi: "Ama bugün tüm ülkelerin işçi gençliğinin ortak bir sorunu vardır. Bu sorun, emperyalizmin korkunç boyutlara varan silahlanması sonucu insan soyunun bütünüyle yokedilmesi tehlikesinden kaynaklanıyor... Bugün gençlik, bu tehlikeyi defetmek için içinde yaşadığı toplumsal ve ekonomik sisteme bakmaksızın ve siyasal görüş farkı gözetmeksizin gücünü birleştirmelidir. Pitsunda'da yapılacak bir dizi toplantının bu amaca hizmet edeceğine inanıyoruz.. Biz Sovyet halkı nükleer çağda barış ve savaş sorununa yeni bir yaklaşım getiriyoruz. Nükleer silahlar, silahlanma yarışı, nükleer bir savaşın sonuçları, uluslararası güvenlik, sınıf çıkarlarıyla insanlığın çıkarlarının birbirleriyle olan ilişkisi gibi konuları yeni bir düşünce biçimi ile ele alıyoruz..."

Sovyetler'in Karadeniz kıyılarındaki şirin tatil köyü Pitsunda'ya gelindiğinde artık dilleri, ulusları, siyasal görüş ve eğilimleri birbirinden farklı olan genç işçiler birbirleriyle kaynaşmış, birbirleriyle samimi, yararlı ve dostça tartışmalar yapmaya hazırlardı.

Gezi, eğlence, boş zaman ve sportif faaliyetlerin de gözetildiği Pitsunda'da, tüm delegelerin katıldığı bir mitingle başlayan yuvarlak masa çalışmaları şu 5 grupta tamamlandı.

1 — Barış ve Gençlik: Barışçı bir Avrupa'da yaşam için, nükleer silahsız bir gezegen için.

2 — Çevre koruma: Yaşam düzeyinin yükseltilmesi için

3— Boş zamanları değerlendirme, spor ve kültür.

4 — Genç insanların mesleki eğitimi, istihdam ve insanca bir yaşam hakkı için.

5 — Gençlik ve sendikalar, mücadele gelenekleri ve geleceğe bakış.

En geniş sendikal hareketleri temsil eden 26 ülkeden 380 genç işçi Pitsunda'da kalınan 7 gün içinde çağımızın en önemli sorunlarını tartıştılar. Bu arada siyasal ve askersel yumuşama, işbirliği, barış, demokrasi ve sosyal ilerleme uğrundaki mücadelede yeni bir düşünce tarzının gerekliliği üzerinde durdular.

Pitsunda toplantılarının ağırlık merkezini oluşturan "Gençlik ve Barış" konulu yuvarlak masa toplantısında genç delegeler silahsızlanma sorununun genç kuşak için birinci derecede önemli olduğunu ve Avrupa'nın nükleer ve kimyasal silahlardan arındırılması uğruna yürütülen mücadelenin şiddetlendirilmesi ve silahlanma yarışına giden yolun kapatılması için işbirliğinin önemi üzerinde ortak görüşe vardılar.

Ülkelerindeki barış hareketleri ile sendikaların barış mücadelesindeki yerini ve rolünü de tartışan delegeler, bu konuda görüş alışverişinde bulundular, nükleer silahsız bir gezegen ve barışçı bir Avrupa'da daha iyi bir yaşam için bir sıra somut önlemler belirlediler. Diğer yuvarlak masa çalışmalarında da genç delegeler çalışma konularına ilişkin deneyimlerini anlattılar ve gençlerin politik, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamda daha etkin bir yer alabilmeleri umudunu dile getirdiler.

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin 70. yıldönümüne rastlayan Pitsunda 87 toplantıları, kapitalist ülkelerin genç işçilerine sosyalist toplumun inşasında ve daha da geliştirilmesinde katedilen mesafeyi gösterme olanağı da sağlarken, iki farklı sisteme sahip genç işçiler arasında daha yakın, daha samimi ve daha vararlı işbirliğine giden yolu da genişletmiştir.

Pitsunda 87 toplantıları, farklı ekonomik sistemlere, farklı siyasal ve dinsel görüşlere sahip işçi gençliğin dinamizmini kaynaştıran ve Avrupa'lı sendikaların daha iyi bir yaşam ve nükleer silahsız bir gezegen mücadelesi için yararlı dersler çıkarmalarına olanak sağlayan eşsiz bir çalışma olmuştur.

26 ülkeden 380 delege, toplantının sona erdirileceği Minsk kentine doğru yola çıkarken, yine ünlü ozan Nazım Hikmet'in Pitsunda için yazdığı dizelerle Sovyetler Birliği'nin bu şirin sahil kasabasına ve bu toplantının başarıyla yapılmasında emeği geçenlere "hoşçakal" diyordu.

Kadınlar ve Barış

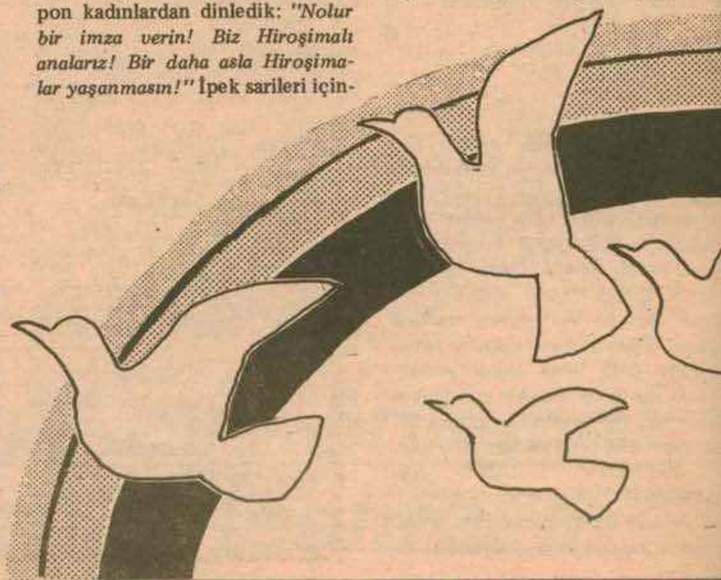
Dünya Kadınlar Kongresinden Notlar

Moskovalı genç kızlar, genç erkekler, işyerlerinin pencerelerini açıp el sallıyorlar; sokaklarda Moskovalılar durup bakıyorlar... Ama bakmakla kalmıyor, bize katılıyorlar, yüzlerce genç, yüzlerce yaşlı Sovyet yurttaşı, bizimle birlikte yürüyorlar. Bugün kitlesel barış gösterimiz için yürüyüşe geçtik... Rozetlerimizi, pankartlarımızı, barış mesajı taşıyan eşarplarımızı, şarkılarımızı getirdik; yüreğimizde beslediğimiz inancı getirdik ve yürüyoruz. Kültür Parkı ana—baba günü; yarın Kongre'nin kapanış töreni, Kremlin'de öğle yemeği var. Ama bugün Moskovalı güzelim çocuklar göğsümüze *"Mir"* (barış) yazan rozetler, maskot Mişalar takıyor ve yürüyoruz. Biz bütün dünyanın kadınlarıyız: biz üreten, düşünen, yaratan, insan soyunu devam ettiren, çocuklar besleyip büyüten analarız. Biz her renkten, her ulustan, bugün tek bir ağızdan haykırıyoruz: Nükleer Savaşa Hayır! Silahlanmaya Hayır! Barış İstiyoruz! Silah Değil Ekmek! Füze Değil İş İstiyoruz! Savaşın acılarını çok iyi bilen Kıbrıs'lı kadınlarız; sesimizi dünya kadınlarının sesine katıyoruz. Silahını Kongre nedeniyle bırakıp ellerine yüzük takmış Nikaragualı, Namibyalı, Filistinli kadınlarız! Biz, çocuklarımız için herşeyi yapanlar , yapabilenleriz! Afrika'dan tamtamlarımızı, Latin Amerika'dan rumbalarımızı getirdik, sevgi, dostluk getirdik Moskova sokaklarına... Hitler faşizmine ezici darbeyi vururken 20 milyon insan yitirmiş Sovyet insanının barışçıl sesine sesimizi katıyoruz.

Bugün her dilden barış şarkıları söylenecek; bugün acılar bir yana konup gülünecek, dansedilecek. Bugün Arap kadınlarla elele tutuşulup Filistinli çocuklar için mücadele andı içilecek! Bugün rozetler, kartlar, eşarplar, bilezikler, yüzükler değiştirilecek. Barış sorunu sadece erkeklerin sorunu değil, kadınla erkeğin uğrunda birlikte mücadele verdiği bir sorun artık ve biz kalem tutan, kazma tutan, örgü ören, çocuk besleyen, ekin biçen ellerimizle yepyeni bir dünya kuracağız! Emperyalizmin yüreğine korku, çocuklarımıza pırıl pırıl bir dünya bırakacağız! İnanmadığımız savaşlar için ölmektense, barış için seve seve canımızı vereceğiz! Biz, dünya kültürlerinin renkli ipliklerinden çocuklarımızın evine, yeryüzüne, halılar dokuyacağız! Sevgiden, dostluktan, kardeşlikten örülmüş capcanlı bir insan zinciriyiz ve yürüyoruz... Bu yürüyüş, barışa ulaşıncaya dek sürecek! İşkenceden geçirilmiş. hapislere tıkılmış, baskıya uğramış, dövülmüş horlanmış, aşağılanmış kadınlarız; ama bizleri aklın yolundan, barış mücadelesinden, demokrasi, eşitlik, sosyal ilerleme mücadelesinden vazgeçiremediler, bu yürüyüşümüzü durduramadılar!

Son 12 yıl içinde altıncısı yapılan Dünya Kadınlar Kongresi'nde 2800 kadınız. Buraya ulaşabilmek için kimimiz 27 saatlik, kimimiz tam, kimimiz yarım gün yolaldık. Kimimiz işgal altındaki topraklardan geldik. Kimimiz çok istediği halde buraya ulaşamadık. Nikaragua'dan, Şili'den, Japonya'dan, Amerika'dan, Malta'dan, Türkiye'den, Kıbrıs'tan Yunanistan'dan, Filistin'den, İran ve Irak'tan, İsrail'den Güney Afrika'dan, Güney Kore'den, Fiji'den ve dünyanın daha onlarca ülkesinden geldik. Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu'nun çağrısıyla toplandık. Sovyet Kadınlar Komitesi evsahipliğimizi yapıyor, *"2000 Yılına Doğru Nükleer Silahsız Dünya, Barış, Eşitlik, Gelişim İçin"* belgisiyle toplandık. Kongrede oluşturulan 8 komisyonda birlikte çalıştık, ne çok şeyler gördük, ne çok acıya tanık olduk, birlikte gülüp birlikte ağladık ve ne çok şey öğrendik! Nazım Hikmet'in küçücük bir kız çocuğuna söylettiklerini Japon kadınlardan dinledik: *"Nolur bir imza verin! Biz Hiroşimalı analarız! Bir daha asla Hiroşimalar yaşanmasın!"* İpek sarileri içinde Hintli kardeşlerimiz, ulusal giysileriyle incecik saç örgüleriyle güzelim Afrikalı kızkardeşlerimiz, hepimiz, imzalarımızı verdik... Bir daha asla Hiroşimalar yaşanmasın, Irak—İran savaşı derhal durdurulsun, Kore yarımadası birleştirilsin diye verdik imzamızı... Çok farklı koşullardan, çok farklı politik eğilimlere sahip kadınlarız ama tek bir şey birleştiriyor bizi: çocuklarımız için savaşsız bir dünya, silahsız bir dünya, çocuklarımız için mavi bir gökyüzü, çocuklarımız için ekmek, barış, özgürlük!

İşte Filistinli Ayşe... Filistin Ulusal Konseyi'nin üyesi bu genç kadın 10 yıl süreyle İsrail hapishanelerinde çektiklerini anlatıyor. İşin ta başından işkenceye yatı-

Sevgül Uludağ

rılmış, yurdu için, halkı için ne çok acıya katlanmış! Filistinli Ayşe Filistin bayrağının renklerinden örülmüş eşarbını çıkarıp boynuma doluyor. Uzak topraklarda yaşasak da dostuz artık ve Filistinli Ayşeler bizler için, bizler Filistinli Ayşeler için savaşımımızı yükselteceğiz! İşte Filistinli Nadya! İşgal altında yaşayan *"Batı Yakası ve Gazze'de Çalışan Filistinli Kadın Komiteleri Birliği"* yöneticilerinden... Sedef bir güvercin takıyor göğsüme, oysa güvercin çoktan kanat çırpmış, yüreklerimizi çoktan havalandırıp barışçıl bir gökyüzü özlemiyle buluşturmuş! İşte 10 çocuk 12 torun sahibi, *"Barış İçin Büyükanneler"* örgütü başkanı Barbara Wiedner; torunları için silahsız bir dünya istediği için Reagan yönetimince 10 kez hapse atılmış! Ne büyük bir inançla savunuyor yaşamı, dünyayı, insanı! İşte Irak demokratik kadın hareketi lideri Naziha Dualimi! Iraklı kadınların çektiği işkenceyi, yıllardır sürdürdükleri savaşımı anlatıyor... *"Ne kadar da gençsin, nolur kendine dikkat et, daha önünde çok uzun bir yol var, bu yolu sonuna kadar yürüyeceksin"* diyor... İşte rüzgarkıran gibi diktatörlüklerin devrimci hareketleri boğmaya çalıştığı Latin Amerika'dan gelen Bolivyalı Vikki Kamoço... *"eğer barış istiyorsak, toplumsal sistemi değiştirmemiz gerektiğine inanıyoruz"* diyor. *"ve geleceğimizin sosyalizmde yattığını görüyoruz!"* ... İşte Afrika Ulusal Kongresi'nden Gisela... *"1985 Temmuzundan bu yana 30 bin siyah tutuklandı, bunların % 30'u çocuklartmızdı. Irkçı rejimin polisi bir siyahın gözünü çıkarabilir ama " inançla yaptığı için" ödüllendirilebilir. Henüz 6 yaşındaki çocuklara işkence yapılıyor. 12 yaşlarındaki siyah kızların ırzına geçiliyor. Toplama kamplarında binlerce çocuk var... Dayanışmanızı istiyoruz"* diyor. Dünyanın en sıcak bölgelerinden kadınlar konuşuyor, emperyalizmi lanetliyor, çokuluslu tekellere karşı verilen mücadeleyi anlatıyor; her renkten, her ulustan kadınlar barış istiyor, eşitlik istiyor, destek, dayanışma istiyor! Amerikan emperyalizminin dünyada yarattığı o koca yangın, ne çok kınanıyor ve dünya kadınlarının anti—emperyalist mücadeleye katılımı ne denli belirgin burda...

15 gün süreyle komisyonlarda, otel hollerinde, kafeteryalarda konuştuk, dinledik, dostluklara filiz sürdük, bin civarında toplantıda kadınların eşitlik talebini, ulusal kurtuluş hareketlerine katılımını, barış mücadelesini tartıştık, önerilerimizi, deneyimlerimizi aktardık. Dünyamız ne küçükmüş, biz tüm sınırları kaldırdık, dil sorunlarını aştık, ellerimiz kenetlendi, "We Shall Overcome" ı onlarca kez söyledik, ve onlarca kez, aynı gezegenin anaları, aynı gezegenin kızkardeşleri olduğumuzu anladık. Burda gözle görülen, elle tutulan bir diyalog başlattık, bu diyaloğun, dünya barışına, karşılıklı anlayışa katkısı büyük olacak, ve bu diyalog devam edecek... ABD'li Patricia Montadon'un başkanlığını yaptığı *"Barışı Sağlayan Çocuklar"* örgütünün minik barış elçileri *"Anneler, Büyükanneler, biz büyümek istiyoruz, biz ölmek istemiyoruz! Silahlanma yarışı babalarımızı issiz bırakıyor, bizleri aç bırakıyor! Nolur dünyamızı koruyun biz ölmek istemiyoruz, yaşam çok güzel!"* derken gözyaşlarımızı tutamadık. Ama çocuklarımıza sadece gözyaşı değil, tek parça halinde bir gezegen bırakmaya andiçtik! Ülkelerimize dönerken, çocuklarımız için savaşsız, şiddetsiz, sömürüsüz, adaletli yepyeni bir dünya kurma inancımızı biledik... Kongrenin en önemli yanı da bu olsa gerek...

FEDERAL ALMANYA'DAKİ TÜRKİYELİ İŞÇİLERİ BİRARAYA GETİREN İKİ ÖRGÜT, DIBAF VE FİDEF BİRLEŞTİ...

Bizler, Demokrasi İçin Birlik Avrupa Türkiyeli İşçiler Federasyonu (DİBAF) ve Federal Almanya Türkiye İşçi Dernekleri Federasyonu (FİDEF) yöneticileri olarak, yurttaşlarımızın çok yönlü problemlerinin çözümü yönünde daha etkili çalışmalar yapabilmek amacıyla örgütlerimizi birleştirme kararı aldık.

Bizi birleşmeye götüren nedenlerin başında, en temel insanlık hakkı olan yaşama hakkının nükleer bir savaşla tehdit edilmesi gelmektedir. Silahlanma yarışının getirdiği bu ciddi tehlikeye tüm barışseverlerin elbirliği ile karşı koyması, dünyamızın bu gerginlikten kurtarılması için mücadele etmesi gerekmektedir. Birliğimizin başta gelen görevlerinden biri, barışa hizmet etmektir.

Ama bizler, yaşam güvencesinin tek başına yeterli olmadığı görüşündeyiz. Barış ancak, eşit ve adil toplumsal ilişkiler kurulabilirse, sürekli ve sağlam olabilir. Göçmen işçiler olarak bizler, Federal Almanya'da eşit haklardan yoksunuz. Birliğimiz, göçmen işçilerin ve ailelerinin yaşamın her alanında eşit haklara kavuşması mücadelesini temel çalışma konularından biri görmektedir.

Birleşmemizin çok önemli yanlarından biri de, ülkemizden kaynaklanan ve çözümü Türkiye'de olan problemler için mücadeledir. İster kesin geri dönüşün yarattığı problemler olsun, isterse daha uzun müddet bu ülkede kalmaya yönelik problemler olsun hepsinin çözümü yönünden en başta ülkemizde demokrasinin işlerlik kazanması gelmektedir. Birliğimiz bu anlamda, Türkiye'deki demokrasi güçleriyle dayanışmayı da sürekli çalışma alanı görmektedir.

Barış, eşit haklar ve demokrasi olarak özetlediğimiz meselelerimizin çözümü kısa vadeli ve kolay olmayacaktır. Bu meseleler genel olarak tüm vatandaşlarımızın ortak meseleleridir ve ancak herkesin bir ucundan tutması ile çözülebilir. Var olan tek tek kuruluşların hiçbiri meseleleri tek başına çözecek kadar güçlü değildir. Birlik olmak, birleşmek problemlerin çözümü yönünde ilk ve en önemli adımdır.

Federal Almanya koşullarında mümkün olan en geniş birlik, ancak tüm yurttaşlarımızın ortak, acil ve somut problemleri temelinde çalışmayı kabul etmekle olanaklıdır. Kurulacak olan birlik, üyeleri arasında dil, din, politik görüş ve ulusal köken farkı gözetmeyecektir. İnananlarla, herhangi bir dine inanmayanlar, Türkiyeli işçiler, onların aileleri, farklı politik görüşten kişiler birlik örgütü içinde eşit haklara sahip üyeler olacaklardır.

Bizler bu nedenle örgütlerimizin birleşme sürecini, katılmak isteyen tüm kuruluşlara açık tutacağız.

Ortak meseleler için birleşmenin temel koşulu da budur. Karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile hepimizin içinde olacağı güçlü bir birlik örgütü yaratmak, yarattığımız bu güçle birlikte sorunlarımızı çözmek istiyoruz.

Böyle bir birlik örgütünün uygulayacağı program ve çalışma koşullarını belirleyen tüzük taslakları Ekim 1987'de kamuoyuna açıklanacaktır. Bu aşamada üyelerimiz ve tüm kuruluşlar görüşlerini belirtebileceklerdir. Böylece mümkün olan en geniş ve açık tartışma ile, program ve taleplerimiz kesinleşecektir.

Hazırlık komisyonu, tüm kuruluşları ziyaret ederek birleşmeye katılmalarını isteyecek, programa yönelik görüşlerini alacaktır. 1988'in ilk yarısında birleşmeye katılmak istediğini bildiren tüm kuruluşların eşit oranlarda katılımı ile, birleşme kurultayı gerçekleştirilecektir.

DİBAF ve FİDEF yöneticileri olarak, göçmen işçilerin tek bir çatı altında toplanması yönündeki girişimlerimizin ilgi ve destek göreceği inancını taşıyoruz.

Böyle davranmakla, sorunların çözümü yönünde tüm işçi kuruluşlarının birleşmesini isteyen göçmen işçilerin ve ailelerinin de istemlerine yanıt verdiğimiz görüşündeyiz. Tüm kuruluşlardan, tek tek kişilerden bu zor ama gerekli adımların başarıyla tamamlanması yönünde ilgi ve destek bekliyoruz. Sorunlarımızın çözümü için birleşme çabalarımızın göçmen işçilere hayırlı ve yararlı olmasını diliyoruz.

Osman SAKALSIZ
DİBAF
GENEL BAŞKANI

Hasan ÖZCAN
FİDEF
GENEL BAŞKANI

GENÇLİK ÖR
İLKELERİ VE

ANTİ-FAŞİST GENÇLİK CEPHESİ

Çağımızda emperyalizm ve yerli işbirlikçi tekeller içine düştükleri ekonomik, politik, toplumsal bunalımı emekçilerin sırtına yükleyerek, yükselen halk hareketini bastırarak, sömürü düzenlerinin sonunu geciktirebilmek için faşizme başvurmaktadır.

Faşizm; tekelci sermayenin yığınlara karşı uyguladığı en vahşi saldırı ve sömürü düzenidir. Faşizm emekçi yığınların politik hak ve özgürlüklerini silah zoruyla baskı altına almaktadır. Konuşma, örgütlenme, toplantı yapma, seçme ve seçilme hakları sınırlandırılmakta, gerçekleştirilen "yeni düzende" çelik korseler içine sıkıştırılmaktadır.

Faşizm yığınların ekonomik çıkarlarını pervasızca ayaklar altına almaktadır. Bir yandan ücretlerin düşük tutulması, diğer yandan sürekli fiyat artışları emekçi yığınları açlık çizgisine itmektedir. İşsizlik hızla yükselmekte, boğaz tokluğu çalışmanın elde edilebilir yegane karşılığı haline getirilmektedir.

En yoğun saldırıyla karşılaşan işçi sınıfı olmaktadır. Partisi yasaklanarak ağır baskılar altında çalışmaya itilirken, sınıf sendikaları ortadan kaldırılmaktadır.

Gençlik de faşizmin azgın saldırılarından payına düşeni almaktadır. Tüm politik örgütlenmeleri yasaklanırken akademik-mesleki örgütlenmeleri yoğun baskılarla karşılaşmakta, yaşama hakkı ve geleceği ağır baskılar altında tutulmaktadır. Tekelci sermayenin, en gerici, en şoven ve bağımlı ülkelerde en işbirlikçi kesiminin kendi sömürücü sınıf iktidarının dışında kalan tüm toplumsal kesimlere yönelttiği bu açık terörist diktatörlüğe karşı savaşım vermenin tek yolu, ortak kavganın örgütlenerek yığınların eyleminin tek bir hedefe, diktatörlüğün devrilmesine yöneltmek olmaktadır.

Faşizme Karşı Birleşik Cephe

Faşizmin panzehiri birleşik savaşımın aracı olan cephedir. Faşizmin toplumsal ve ekonomik dayanağını oluşturan işbirlikçi dev tekeller ve büyük toprak sahipleri dışında kalan geniş toplumsal sınıf ve tabakaların ortak savaşımının örgütlenmesidir. Böylesi bir savaşımın temelinde işçi sınıfının militan birliği yatmakla birlikte yegane gücünü oluşturmaz. Faşizmden zarar gören tüm sınıf ve tabakaların, onların politik temsilcileri olan politik partilerinin tek bir iktidar programı ve güncel hedefler bütünlüğü içinde ortak örgütlenmesinden geçer. Tek cephe örgütlü güçlerin ortak iktidar hedefine birlikte yürünmesinin zeminini yaratır. Faşizmin uygulamalarına karşı her yerde birlikte savaşım vermenin aracı olur.

Tek cephe aynı zamanda herhangi bir politik gücün tabanında bulunmayan çevreleri, faşizme karşı savaşım vermeyi isteyen herkesi biraraya getirir, zaferin koşullarını yaratır.

Ancak gençliğin faşizme karşı savunulması, saldırılara birlikte göğüs gerilmesi, politik partilerin ortak bir iktidar hedefi için biraraya gelmelerinden, eylem birlikleri sağlamasından önce de yaşama geçirilebilir. Ortak bir iktidar programı sağlanmadan önce, gençlik alanında faşizmin saldırılarına karşı bir cephe yaratılabilir. Gençliğin çıkar ve isteklerinin örgütlü olarak savunulması, ortak ilkelerin yığınlara benimsetilmesi için, gençliğin örgütlü güçlerinin cephe birliği sağlanabilir.

Gençlik Cephesinin Bileşimi

Gençlik cephesi bileşim olarak, faşizme karşı tüm güçleri ve kişileri kucaklamayı hedef alır. Birleşilen ortak nokta, gençliğin haklarının savunulması ve yaratıcı, militan gücünün anti-faşist kavgaya seferber edilmesidir. Gençlik cephesinin yaşama geçirilmesinin sorumluluğu öncelikli olarak ilerici, sol, devrimci gençlik güçlerinin omuzlarındadır. Faşizme karşı kavga veren güçlerin kendi olanaklarını tek bir hedef ve eylem içinde birleştirmeleri ilk adımı oluşturur. Sadece faşizme karşı değil, aynı zamanda faşizmin kaynakları olan emperyalizme ve tekellere yönelmeleri, faşizmin azgınlaştırdığı şovenizm karşısında aldıkları kararlı tutum ve son olarak kapitalizmin faşizm belasının yeşerdiği toprak olduğunun kavranması, birlikte olmanın ortak platformunu yaratmaktadır.

Bu durum; sol, devrimci güçlerin ortak bir blok yaratmasının zeminini oluşturmaktadır. Anti-faşist, anti-emperyalist, anti-tekel, anti-şoven ilkeler etrafında birleşmelerini kolaylaştırmaktadır. Sol güçlerin birliği gençlik içindeki aktif unsurların birliği anlamına gelmekte ve gençlik cephesinin kararlı çekirdeğini oluşturmaktadır.

Ancak gençlik cephesi yalnızca sol blok güçlerinden oluşmaz. Faşizmin kaynakları ve savaşımın politik hedefleri konusunda farklı görüşlere sahip güçler, örneğin sosyal demokrat gençlik, gençlik yığınlarının acil çıkarlarının savunulması savaşımında yer almalıdır. Gençliğin faşist olmayan tüm güçlerini tek bir cephe çatısı altında birleştirmek için her türlü olanaktan yararlanılmalıdır.

Gençlik Cephesinin Oluşumu

Gençlik cephesi politik bir oluşumdur. Öncelikli olarak gençlik içindeki politik güçleri biraraya getirir. Gençlik cephesi kapsadığı güçlerin bağımsız varlığını ortadan kaldırmaz. Gençlik cephesinde birleşen güçler, kendi bağımsız programları doğrultusunda çalışma ve örgütlenme haklarını saklı tutarak ortak örgütlenmeyi oluştururlar.

Gençlik cephesi tabandan ve tavandan birlikte yürütülen uyumlu çalışmalar ve örgütlenmeler üzerinde yükselir. Gençlik cephesi merkezden tabana ortak bir disiplin içinde örgütlenir. Gençlik içindeki farklı güçlerin tek bir disiplin, tek bir irade ile, tek bir güç olarak davranmalarını sağlar.

Gençlik cephesini oluşturan her güç eşit yetki ve sorumluluklara sahiptir. Her güç gençlik cephesi programı doğrultusunda görüşlerini açıklama hakkına sahiptir. Kararlar, tartışma, eleştiri, ikna süreci sonunda alınır. Dayatmalara, güç gösterilerine ve yöneticilik iddialarına gençlik cephesi içinde yer yoktur. Ortak çalışma, örgütlenme ve savaşım sorumluluklar yüklenmeyi beraberinde getirir. Ve en büyük sorumluluk gençlik cephesinin korunması, yaşatılmasında kendini somutlar.

Gençlik cephesi birimleri yalnızca gençliğin örgütlü güçlerinden değil, aynı zamanda belli bir disiplin ve programa bağlı olmayan gençlerin de katılımıyla oluşur. Böylelikle gençlik cephesi programı, örgütsel yapısı ve eylem hattı ile geniş gençlik yığınlarının anti-faşist örgütlenme gereksinimine yanıt verir.

Gençlik Cephesi Dostça Tartışmalar Zemininde Örülür

Gençlik cephesinde ortak savaşımın örgütlenmesi, anti-faşist savaşıma yaklaşım ve yöntemlerinde anlaşmayı sağlamak zorundadır. Farklı yaklaşım ve yöntemlerin savunulması, gençlik cephesinin eyleminin yaşama geçirilmesinin önüne bir engel olarak dikilir. Karar alma ve uygulama sürecini tıkar. Ortak anlayışlara ulaşmak, cephe çalışmalarının güncel ve genel hattını çizmek çalışmalardan iş üretilebilmesinin koşulunu oluşturmaktadır.

Bu süreç, iş ve eylem içinde birlikte olunarak, birbirini tanıyarak ve gelişerek gerçekleşir. Günlük çalışmalarda yürütülen birleşik eylem, güçlerin kavrayış ve yaklaşımlarının anlaşılmasının ve uyumlulaştırılmasının zeminini yaratır.

Birleşik eylem içerisinde çeşitli güçlerin yığınlara ortak yaklaşım ve örgütlenmesinin sağlanması üzerine, kendi bağımsız güçlerini artırma temeline dayalı sığ çalışma yöntemlerini yeğlemeleri güçlerin çatışmasına neden olur, yığınların ortak kavgaya kazanılmasını ve güçler arasında dostluğa dayalı ilişkiler geliştirilmesini olumsuz yönde etkiler. Ortak düşmana karşı yığınları savaşıma kazanma yerine, diğerlerine karşı savaşımı başa koymak, mızrağı düşmandan uzaklaştırıp dostlara çevirmek demektir. Bu durum, hem yığınların gençlik cephesinin bayrağı altında kavgaya katılmalarını engeller, hem de birleşik güçler arasındaki ilişkilerde güveni sarsar.

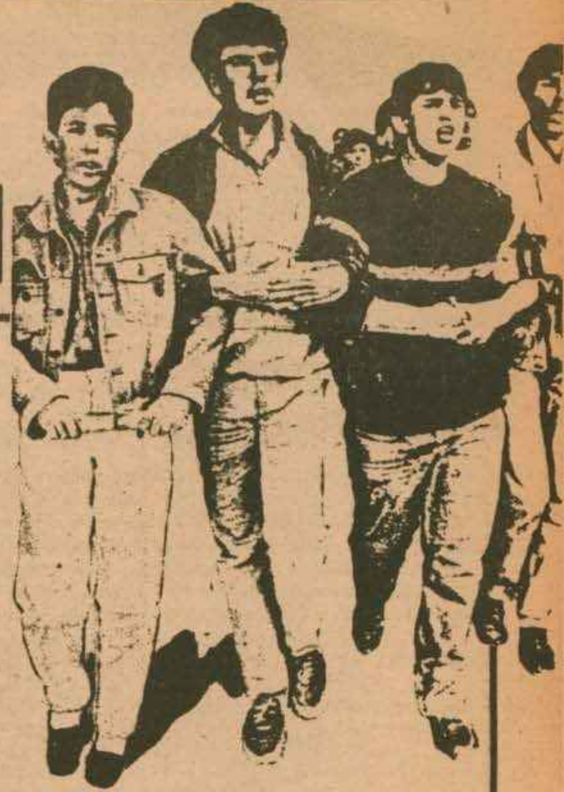
Farklı ideolojik ve politik yaklaşımların bulunduğu yerde ideolojik ve politik kavga kaçınılmazdır. İdeolojik savaşım cephe hattının netleşmesinde, savaşımın belirginleşmesinde önemli bir rol oynar. Ancak, farklılıkları ele alış biçimi asla asıl düşmanın gözardı edilmesine izin vermemelidir. Tartışmanın anti-faşist savaşımı zafere götürmek için, en geniş güçlerin birliğinin sağlanması için yapıldığı unutulmamalıdır.

Gençlik Cephesi, Gençliğin Akademik-Mesleki Örgütlenmelerine Yol Gösterir

Politik nitelik taşıyan gençlik cephesinin, gençliğin güncel çıkarlarını savunma ve geliştirme temeline dayalı bir savaşım yürütmesi, gençliğin akademik-mesleki örgütlenmelerinin yerini alması anlamına gelmez. Akademik-mesleki örgütlenmelerde, gençlik kendi hak ve çıkarları için birlikte savaşım verme bilinci ile birleşir.

Gençlik cephesi, geniş gençlik yığınlarına, çıkarlarının en küçüğünü bile elde etmek için

GÜTLERİNİN BİÇİMLERİ - III

faşizme karşı savaşımın gerekliliğini göstermeyi, ikna etmeyi temel alan bir çalışma yöntemi ile yığınların kendi deneyleri ile öğrendiklerini bilerek, akademik-mesleki örgütlenmelerde sürekli bir önderlik sağlama görevini üstlenir. Programlarında bulunan gençliğin güncel, acil hakları ve çıkarları için savaşım hedeflerine ulaşmanın yol ve yöntemlerini gösterir. Böylesi bir çalışma yöntemi ile gençlik cephesi, geniş gençlik yığınlarına, akademik-mesleki örgütlenmelerinin politik önderliğinin gençlik cephesi tarafından yapılması gerekliliğinin iknasını sağlar.

Gençliğin akademik -mesleki örgütlenmelerinin gençlik cephesinin önderliğini benimsemeleri, kendi özelliklerinin ve sınırlarının ortadan kalkması anlamına gelmez. Akademik-mesleki örgütlenmelerini, doğrudan gençlik cephesinin bir alt birimi biçimine dönüştürmez. Böylesi bir yanlış öncelikle olarak politik gençlik güçlerinin eşit temsil ve ortak karar alma ilkesine dayalı gençlik cephesi platformunu tek tek güçlerin akademik-mesleki örgütlenmelerden gelen temsilcileri eliyle bir güç göstermesi ve hesaplaşma alanı olmasına doğru iter. Buysa eşitliğe dayyalı temsil biçimindeki ilişkileri olumsuz yönde etkiler.

Bu durum, aynı zamanda nitelik olarak farklı iki platformu birbirine karıştırmaktır. Gençlik cephesi anti-faşist güçlerin savaşım birliğini gerçekleştirmek, eylemde ve hedeflerde birliği sağlamak üzere politik nitelikli ilkeler üzerinde yükselir. Gençliğin akademik-mesleki örgütlenmeleri ve onun üst organları ise, gençliğin içinde bulunduğu dağınıklığı ortadan kaldırarak, en temel, en acil çıkarlar için birlikte savaşım aracını oluşturur. Sendikal birlik zeminine dayanır. Gençlik cephesinde farklı politik güçlerin birliğinin politik ilkelerinin, akademik-mesleki örgütlenmelerde yığınların birliğinin koşulu olarak dayatılması örgütlenmenin tabanını daraltır. Yığınsal savaşımda görmesi gereken kaldıraç işlevini açıkta bırakır. Gençlik cephesi yığın savaşımı içerisinde, ilkelerini, doğruluğunu deneyler ile kanıtlayarak yığınlara benimsetir.

Gençlik Cephesi Yığınları Savaşım İçerisinde Eğitir

Gençlik cephesinin programı ve eylemi çok geniş bir alanda somutlanır. Öncelikli olarak gençliğin güncel savaşım hedeflerini belirler. Gençliğin karşılaştığı en küçük bir sorunun dahi altında faşizmin saldırıları olduğu gerçeğinin kavranması ve savaşımda yığınların kazanılmasının ana halkası güncel demokratik savaşımdan geçmektedir. Gençlik cephesi bir yandan tüm güçlerin güncel hedefler doğrultusunda savaş hattına sürülmesini sağlarken, diğer yandan gençliğin öz örgütlenmeleri olan akademik-mesleki yapılanmalarının kurulmasına ve geliştirilmesine çalışır. Gençliğin bulunduğu her yerde akademik, kültürel, sportif vb. örgütlenmeler yaratılması için çalışır.

Gençlik cephesinin programı, gençliğe yönelik her türlü saldırının açığa çıkartılması ve demokrat hedeflerin ortaya konularak yaygınlaştırılmasını içerir. Faşizmin gençliğin tüm demokratik çıkışlarına karşı sindirme ve korkutmanın bir aracı olarak kullandığı tutuklamalara, işkencelere, idamlara, kayıplara karşı sürekli bir savaşım yürütür.

Gençlik cephesi ülkenin bağımsızlığına darbeler indiren emperyalizmin gerçek yüzünü açığa çıkartmak için örgütlenme ve eylemler yürütür. En geniş gençlik yığınları içerisinde faşizmin ardındaki uluslararası desteğin açığa çıkartılması, ulusal bağımsızlığın ayaklar altına alınmasının sorumlularının ortaya çıkması ve anti -faşist savaşımın anti-emperyalist savaşımdan bağımsız ele alınamayacağı bilincinin yaratılmasını sağlar.

Gençlik cephesi, faşizmin ardındaki sömürücü sınıfların açığa çıkartılması için çalışır. Üniversitelerde, fabrikalarda, tarımda, gençliğin karşılaştığı baskı ve sömürünün ana kaynaklarını ortaya koyarak, gençlik içinde düşmanın netleşmesini ve bilince çıkartılmasını sağlar.

Gençlik cephesi, faşizmin toplumsal dayanaklarını, dış bağlantılarını, üstlendiği görevleri açıklayarak yaygın bir anti-faşist gençlik hareketinin politik temellerini, gençliğin kendi hakları için yürüttüğü savaşım içinde yaratır.

Gençlik Cephesi Faşizme Karşı İdeolojik Savaşım Yürütür

Faşizm, gençliğe yöneltikleri saldırılarla birlikte gençliği kazanmak için yoğun gayret gösterir. Gençliği kazanma isteğinin ardında ilerici, sol, devrimci güçlere karşı militan bir kuvvet yaratma isteği yatar. Faşizmin gençliği kazanmak için kullandığı yöntemler, ilerici güçlerin gösterdiği örgütlülük ve direniş ile paralel bir gelişim gösterir. Gençliğin içinde durgunluğun ve sessizliğin hakim olduğu dönemlerde faşizm bir potansiyel yaratma uğraşı verir. Bir yandan" yeni düzen"in faziletleri ile beyinler yıkanırken, diğer yandan dinsel motifler bolca kullanılarak gerici bir kümelenme yaratılır.

Gençlik içerisinde ilerici hareketin yükselmesi döneminde, bir saldırı gücü olarak gençliği kullanabilmek için, militan eylem yöntemlerine ağırlık verilir. Gençliğin hareketliliğini, gözüpekliğini ve sömürü düzenine karşı beslediği nefreti, yalan ve demagoji ile kullanmaya çalışır.

Gençlik cephesi faşizmin ideolojik saldırılarına karşı gençliğin korunması görevini üstlenir. Faşizmin gençliği sahte sloganlarla, demagojiler ile kandırmasına karşı sistemli bir ideolojik savaşım yürütür. Faşizmin iğrenç yüzünü ortaya çıkartmak için en geniş gençlik yığınları arasında güncel gelişmelerden yola çıkarak açıklama çalışmaları yürütür. Gençliği militarizmin büyüsü ile şovenizmin yakıcı etkisi altına almaya çalışan faşist ideolojiye, saldırgan savaş girişimlerine karşı gençliğin barış savaşımını ortaya çıkartarak, karşı durur. Gençliğin uluslararası birliğinin ve dayanışmasının önemini öne çıkartarak, her ulusun gençliğinin çıkarlarının birliği ve kardeşliği temelinde gençliği eğitir.

Gençlik cephesi, gençliğin faşizmin sivil güçlerinin saldırılarına karşı korunmasını ve örgütlenmesini sağlar. İlerici hareketi sindirmek ve yalnızlaştırmak için tırmandırılan sivil teröre karşı, gençliğin birlik, savaşım ve dayanışmasını yükseltir. Gençlik cephesi, gençliğin faşizme karşı savaşım veren tüm güçlerinin örgütlü, militan savaş aracı olmak görevini üstlenir.

İnsanlıktan ve Gelecekten Y

GÜNÜMÜZ

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi onun için ağır bir yenilgi, sonuçları yalnızca kendi güçsüzleşmesini değil, düşmanı olduğu sosyal sistemin gelişmesini de beraberinde getirecek olan bir felaketti. 1980'li yıllarda, Latin Amerika'dan, Afrika'ya, Güneydoğu Asya'ya kadar açık diktatörlüğünü sürdürdüğü pekçok ülkede ağır darbeler alıyor, değişmez yazgısı toplumsal mücadele karşısında bu ülkelerde bir bir yıkımını getiriyor. Ancak gene de, Orta Doğu'da, Ümit Burnu'nda, And dağlarında rüzgarları esiyor, omuzları apoletli kuklalar aracılığıyla iktidar koltuklarına kuruluyor, tekelleriyle, yıldız savaşlarıyla, işkencesiyle, emek sömürüsüyle, komünizm umacılığıyla bildik bir sistemin bekçiliğini yapıyor...

Evet, faşizm o ağır yenilgiyi alışından 42 yıl sonra dünya gündeminden düşmüş değil. Faşizmin iktidarda olduğu ülkeler halklarıyla uluslararası dayanışmanın yadsınamaz önemi, kapitalist toplumlarda her an hortlatılmak, saldırganlaştırmak üzere gerici beyinlere ekilen faşizm tohumları ve sosyalizme doğru ilerleyen, demokratik haklarını giderek daha gelişkin bir kullanım ve uygulama yaygınlığına oturtan ülkelerde, emperyalizmin her an "dur" deme gereksinimini duyabileceği gerçeği... Kısacası, faşizm, bağımsızlıktan, demokrasiden ve toplumsal gelişmeden yana, barıştan yana, insan haklarından yana tüm güçlerin ortak düşmanını oluşturmaya devam ediyor.

Nedir günümüzdeki biçimiyle faşizmin, geçmiştekinden ayrılan yönleri? Faşizm ne gibi evrensel özellikler göstermektedir?

Herşeyden önce, faşizmin dünya yüzünden silinmemesinin nedenini, faşizmin sınıfsal temelinin ortadan kalkmamış olmasında aramak zorundayız. Emperyalizm, siyasi alanda her zaman gericilik çizgisinde oynamayı seçmektedir. Gerici eğilim, kapitalizmin tekelci devlet kapitalizmi halini almasıyla şiddetlenmekte ve uç bir noktada faşizm olarak yüzünü gösterebilmektedir. Bugün dünya ülkelerinin yüzde 20'sinde faşizm, askeri, yarı—sivil ya da sivil biçimde, ancak "tekelci kapitalizmin en gerici, en şoven, açık terörist diktatörlüğü" olarak iktidardadır. Faşist nitelikli parti ve gruplar, 65 kapitalist ülkede etkinlik göstermekte, uluslararası birlikler oluşturmaktadır.

Burada, yaşanan güncel biçimiyle, faşizmin iki farklı varoluş koşuluyla karşı karşıya kalıyoruz. Biri, daha çok da gelişmiş kapitalist ülkelerde, ırkçı, milliyetçi, dinsel gericiliğe ve sınıfsal zaaflara dayanarak taban bulan neo—faşizm. Diğeri ise, daha çok Üçüncü Dünya Ülkeleri'nde yeni sömürgeciliğin bir aleti olarak yönetimi devralan ithal faşizm. Bu kavramları kısaca inceleyelim.

Zehirleyici faşizm tohumlarının canlanıp yeniden yeşermesini kolaylaştırıcı kimi etmenler, günümüz kapitalist toplumlarında eylemdedirler. Tekelci devlet kapitalizminin gelişmesinin toplumun yapısında meydana getirdiği değişiklikler, burada belirleyici rol oynamaktadır. Bu değişikliklerin en önemli yönü, işçi sınıfı üzerindeki ekonomik ve siyasal baskıların artmasının yanısıra, ezilen kesimin yalnızca işçi sınıfı ile sınırlı kalmamasıdır. Kent küçük burjuvazisinin mevzileri, büyük tekeller arasındaki rekabete ve bu tekellerin baskılarına dayanamayarak zayıflamakta, geniş halk yığınlarının, özellikle köylülerin durumu gittikçe bozulmaktadır. Bu durum, iki yönde gelişmelere neden olabiliyor. Birincisi, kendilerini işçi sınıfının objektif müttefiki yapan koşulları doğru değerlendiren kitlelerin anti-tekel bir mücadeleye yönelmesi ve bu kitlelere işçi sınıfı ideolojisinin benimsetilmesi görevi. İkincisi ise, eskinin koşullarına, tekelcilik öncesi "serbest rekabet" koşullarına, dönüşün mümkün olduğuna ilişkin hayallerle, bu kesimlerin yeni bir "koruyucu" arayışına yönelmeleri. Bu arayış, kimi yerlerde, neo- faşist buluşlarla karşılanıyor, hatta sözkonusu kesimler, aşırı sağ örgütlere siyasal militan sağlayan bir araç durumuna gelebiliyor. Üstelik, neo—faşistler, burjuva hükümetlerinin ve tekellerin politikasını da eleştirmek ikiyüzlülüğünü gösterip, kitlelerin olgunlaşmamış gereksinim ve istemlerini ustalıkla sümürebiliyorlar.

Gerçekte neo—faşizm, geçmişteki faşizmden farklı özde bir olgu değildir. İktidara geldiği zaman, finans kapitalin en gerici, en şoven, en emperyalist unsurlarının açık terörist diktatörlüğünü meydana getirmeyi hedefler. Neo—faşizm, küçük burjuvazinin kapitalist sistemden ileri gelen hoşnutsuzluğunu, kapitalist sisteme hizmet edecek biçimde, örgütlü işçi hareketine karşı, demokrasiye ve sosyalizme karşı yöneltmeye çalışan azgın bir anti-komünizmdir. Neo-faşizm devrim düşmanlarının, demokratik, devrimci, sosyalist güçlerin eylemlerine gösterdikleri tepkidir. Neo—faşizm, ulusal ya da bölgesel değil, kapitalist dünyanın tümüne özgü bir olgudur.

Neo—faşizmin bir başka boyutu, burjuva demokratik rejim karşısında muhalefet oluşturan sağ radikal akım ve örgütlerin varlığıdır. Kitlelere seslenmeyi bilen, onların siyasal etkinliğini kapitalist düzenin savunulmasından yana yöneltmeyi becerebilen diktatörlük yanlısı aşırı sağcılar, tekelci sermayenin egemenliğini güvence altına almakta önemli rol oynamaktadırlar. Bu hareketler, geçmişin ipliği pazara çıkmış faşist hareketlerinin sloganlarından uzak durmaya çalışıp mirasını sahiplenmez gözükseler de, yığınları etkilemekte kullandıkları yöntemler, doğrudan doğruya savaş öncesi faşist partilerden alınmıştır.

Irkçılık, milliyetçilik bu yöntemlerin genel ruhudur. Değişik ülkelerin, ya da aynı ülke içersindeki çeşitli bölgelerin gelişmesinde, kapitalist sistemin doğrudan bir sonucu olarak ortaya çıkan, düzensiz-

...ana Güçlerin Ortak Düşmanı

likler ve istikrarsızlıklar neo—faşist propagandanın maddi temeli hazırlamaktadır. Özellikle, bu bölgelerde, ulusal, ırksal ya da dinsel azınlıkların oturması, ekonomik eşitsizliği ulusal eşitsizliğe, ekonomik çelişkileri de ulusal düşmanlığa dönüştürebiliyor. İşte bu "elverişli" koşulları kullanan faşist güçler, dinsel, ırksal ve milliyetçi kör inançları sömürerek, düşmanlığın yaratılmasında ve şiddetlendirilmesinde rol oynuyor.

Faşizm tehlikesi, politik yüzünü sadece parlamento içi ve parlamento dışı mücadele alanında göstermiyor. Aşırı gerici eğilimin temsilcileri, tekelci devlet kapitalizminin gelişmesiyle birlikte gittikçe artan ölçülerde, devlet mekanizmasının çeşitli halkalarını oluşturuyorlar. Burjuva demokrasisinin kısıtlanması, sivil bürokrasinin gerici mutlak egemenliği doğrultusundaki çabaların artması, yürütme gücünün toplumdaki ekonomik, sosyal ve kültürel yaşam süreçlerine, hiçbir denetime uğramadan giderek daha çok müdahalede bulunması, yetkilerin büyük bölümünün yüksek kamu görevlilerinin elinde toplanması bir zincirin halkaları gibi birbirine ekleniyor. Öte yandan, askersel

...DE FAŞİZM

sanayi komplekslerinin ekonomik ve siyasal egemenliği güçlenirken, işçi ve toplum aleyhtarı yasal düzenlemelerle, polisin baskısına ve terörüne zemin hazırlanıyor.

Tüm bu olgular, devlet mekanizmasının içeriden faşistleşmesi tehlikesini doğurmakta ve buradan hareketle, tekelci sermayenin egemenliğinin gerçekleştirilmesinde burjuva demokratik unsurlarla terörist rejimden yana unsurları biraraya getirecek neo—faşist biçimler önem kazanmaktadır.

Savaş sonrası faşizminin siyasal coğrafyasına bakmak ise bizi, günümüzdeki faşizmin bir başka karakteristik özelliğiyle karşı karşıya bırakıyor. Tarihsel deneyim, siyasal bunalım dönemlerinde ve özellikle de işçi sınıfının bazı toplumsal ve demokratik başarılar elde edebildiği durumlarda faşizmin saldırıya geçtiğini göstermiştir. İşçi sınıfının kazandığı başarılar, ulusal kurtuluş hareketlerinin kazanımları emperyalizmi ciddi biçimde rahatsız etmektedir. Faşizmin, savaş sırasında emperyalizmin kalelerinde bozguna uğratılması sonrasında, eski sömürge ve yarı sömürgelere gittikçe daha çok sokulması, bu çevrelerde ulusal kurtuluş hareketlerine karşı vurucu güç olarak, emperyalist devletlere bağımlı yardımcı bir uydu durumunda etkinlik göstermesi bu yüzdendir.

İthal faşizm, bu ülkelerde iktidarın ele geçirilmesi yöntemlerinin ayırdedici bir özelliğidir. İthal faşizm, bu ülkelere, kendi ülkelerinde burjuva demokrasisinin özelliklerini az ya da çok koruyabilen hükümetler tarafından, askersel terörist rejimler biçiminde empoze edilmektedir. Bu rejimlerin başlıca dayanağı uluslararası sermaye ve ABD emperyalizmidir. İthal faşizm, dünya emperyalist ilişkiler sistemi içerisinde, az gelişmiş ülkeler halklarına emperyalist burjuvazinin diktatörlüğünü zorla kabul ettirme aracı görevini görmektedir.

Bugün anti—faşist mücadelenin evrensel düzlemdeki temel ögeleri nelerdir? Faşizme karşı hangi strateji ve taktikler etkili olacaktır?

... Faşist ve zorba rejimlere karşı savaşmakta olan ulusal ilerici güçlere sağlanan desteğin güçlendirilmesi; ölüm tehlikesiyle karşı karşıya bulunan yurtseverlerin ve demokratların kurtarılması için, hukuk işlemlerindeki keyfiyete karşı, cezaevlerinde insanlık dışı yaşama mahkum edilen demokratların serbest bırakılmaları için, baskı politikasına karşı ulusal ve uluslararası planda sistemli bir mücadelenin yürütülmesi.

... Emperyalist burjuvazinin, emekçiler tarafından çetin sınıf savaşları sonunda elde edilmiş demokratik hak ve özgürlükleri, işçi aleyhtarı yasalardan da yararlanarak, kısıtlayıp ortadan kaldırma girişimlerine karşı kararlı bir şekilde direnilmesi. Burada sözkonusu olan gericilerin girişimlerine karşı sadece işçi sınıfının dolaysız ekonomik ve siyasal çıkarlarının savunulması değildir, sosyal yaşamın bütün yanlarının demokratikleştirilmesi için verilen mücadele de bu kapsamdadır; faşizmin kökü ancak tekelci sermayenin egemenliğinin üstüne yürünerek, bu egemenliği temelden sarsacak demokratik istekler için mücadele ederek kazınabilir.

... Savaş kışkırtıcılığına karşı emperyalist çevrelerin, kapitalist ülkelerin iç koşullarında gericiliğin alıp yürümesine elverişli bir ortam hazırlamak amacıyla uluslararası gerginliği koruyup arttırma çabalarına karşı, yorulmak bilmez bir mücadele yürütülmesi; faşizmin doğal dayanaklarını meydana getiren militarizmin ve gerici askeri çevrelerin siyasal yaşamda etkilerinin artmasına karşı çıkılması.

... Anti—komünizmin ve anti—sovyetizmin teşhir edilmesi. Anti—faşist ve anti—emperyalist güçlerin yanında olan sosyalist dünyaya yönelik yalan propagandanın, nefret tohumları eken demagojilerin karşısında etkin bir mücadele verilmesi.

... Emperyalizmin saldırgan güçlerine, faşist rejimlere karşı yürütülen siyasal ve sınıfsal mücadelenin etkin bir biçimi olan, değişik toplumsal düzene sahip ülkelerin barış içinde birarada yaşama ilkesine bağlı kalınması.

... Emperyalizm tarafından düzenlenen karşı—devrimci komplolara, gerici darbelere karşı, faşizmin ihracına karşı, askersel müdahalelere ve her çeşit saldırıya karşı kesin bir şekilde direnilmesi.

... Irkçılık, şovenizm, gerici milliyetçilik, intikamcılık, siyonizm, Apartheid gibi insan düşmanı ideoloji ve pratiklere karşı mücadele edilmesi.

Hiç kuşkusuz, günümüzde faşizme karşı yürütülen mücadelenin tüm bu bileşenleri, ülkelerin somut koşulları içinde yaşam bulur, somut yöntemlere bürünür. Bu konuda, Dimitrov'un Komintern'in VII. Kongresi'ne sunduğu rapordaki şu gerçek yaklaşım her zaman rehber niteliği taşımaktadır: "Faşizmin iktidara gelmesi, bir burjuva hükümetinin yerini bir diğerinin alması gibi basit bir değiştirme işi değil, burjuvazinin sınıfsal egemenliğini gerçekleştiren bir devlet biçiminin, yani burjuva demokrasisinin yerini açık terörist diktatörlüğe bırakmasıdır." Bu gerçeği bilen bilimsel sosyalistler, burjuva demokrasisinin sağa kaymalarına karşı da çetin bir mücadele verirler, ancak böyle bir sağa kayma ile burjuva demokrasisinin reddi ve ortadan kalkması arasındaki farkın da bilincindedirler.

Faşizmin iktidarı ele geçirdiği ülkelerde, anti—emperyalist tek cephenin oluşturulabilmesi sorununa, birincil derecede önemli sorun olarak görenler de bilimsel sosyalistlerdir. Kendi dışlarındaki tüm devrimci demokrat, sol ve sosyalist güçleri ortak düşmana karşı ortak mücadelede birleştirmeye ve bunun aracını yaratmaya çalışırlar. Günümüzde, faşizmin hüküm sürdüğü ülkelerde anti—faşist cepheyi oluşturmak, halen küçük faşist grupların bulunduğu ülkelerde faşizm tehlikesine karşı herkesten önce karşı çıkıp harekete geçmek bilimsel sosyalistlerin görevidir. Bu görevin, başarılması faşizmin sonunu getirecektir. •

Konstantin Zaradov'dan derleyen Nergis Algün

Yasemin Çongar

Leipzig 1933: Faşizmin Yargılanması

1920'li ve 30'lu yıllar, yüzyılımızın yazgısını etkileyecek önemli uluslararası gelişmelerin, değişim dinamiklerinin olgunlaştığı yıllardı. Ekim Devrimi'nin başarısı, Sovyetler Birliği'nde yeni bir toplum düzeninin kurulması yolunda atılan adımlar, uluslararası güçler dengesinde önemli değişiklikleri haber veriyordu. Kapitalist ekonomiler, sistemin kararsızlığının ve bunalımının en yoğun bir düzeye ulaşmasıyla ciddi bir sarsıntı geçirmekteydi. 1929 dünya ekonomik krizi, emekçi halkın yaşam koşullarını kötüleştirmiş, kapitalist sisteme karşı giderek artan bir güvensizliğe neden olmuştu.

Kapitalizm, diktatörlüğünü artık parlamentarizmin eski yöntemleri ve burjuva demokrasisinin genel kurallarıyla yürütemiyordu. Bunun için, Avrupa ülkelerinde açık terörist diktatörlüğe yönelinirken, dış politikada da emperyalist savaşların doğrudan hazırlığı niteliğinde sınırsız bir şovenizme kayılmaya başlamıştı.

Ayak sesleri, uzunca bir süredir duyulan faşizm, 1933 yılının Ocak ayında Almanya'da diktatörlüğünü ilan etti. Hitler'in iktidara gelişi İtalyan faşizminden farklı olarak kapitalizmin bir durulma aşamasına karşılık gelmiyor, yalnızca Alman proleteryasına değil doğrudan sosyalist Sovyet devletine karşı, bir saldırı başlangıcını simgeliyordu. Kapitalizmin bunalımlarından ve çelişkilerinden kurtulmanın tek yolunun sosyalizmi kurmak olduğunu tüm dünyaya gösteren Sovyet devrimi, yıpratılmalı, Sovyet devleti çökertilmeliydi. Almanya'daki faşist diktatörlük, sınıfsal savaşımın keskinleştiği koşullarda, doğrudan bu hedefi benimseyerek gelmişti. Üstelik Almanya gibi 1918 Kasım devriminden beri, tekelci kapitalizmin iktidarını burjuva parlamenter demokrasisi biçiminde uyguladığı bir ülkede, uzun bir faşistleştirme sürecinden sonra.

1933 yılı başında kurulan Hitler-Hugenberg-Papen hükümeti, Krupp, Thyssen, Siemens, Vögler, Bosch vb. büyük Alman tekellerinin desteğiyle, sosyalizmi dünya yüzünden silmek hedefinin ilk aşaması olarak, Komünist Enternasyonal'de SBKP'den sonra en büyük parti olan Alman Komünist Partisi'ni yıpratmayı seçti. AKP, faşizmin iktidara gelmesiyle illegal bir kimliğe büründü. Ancak kitleleri faşizm konusunda aydınlatma görevini sürdürüyor, 30 Ocak 1933'te yayınladığı bir çağrıda yeni hükümeti "açık faşist diktatörlüğün kabinesi" olarak nitelendiriyordu. 7 Şubat'ta yapılan AKP Merkez Komitesi toplantısında ise, burjuvazinin partiyi ve işçi sınıfının bütün öncü kadrosunu yoketme kararlılığında olduğu saptaması yapılıyor ve buna karşı mücadele sorumluluğu vurgulanıyordu.

Tekelci burjuvazinin kararlılığı, dünyayı yaşadığı en büyük felaketler toplamı olan emperyalist paylaşım savaşına doğru sürüklerken, pekçok koldan anti-komünizm propagandası yürüterek de kendini gösteriyordu.

İşte Leipzig duruşmalarına konu olan Reichstag yangını da bu yolda kullanılmış, tarihin en büyük provokasyonlarından biriydi.

26 Şubat 1933'te Alman parlamento binası (Reichstag) yandı. Geceyarısı, geç saatlerde Alman hükümet radyosu, üstünde Komünist Partisi üyelik kartının bulunduğunu söyleyerek, sabotajcı Hollandalı "Komünist" Van der Lubbe'nin yakalandığını açıkladı. Ertesi gün, İçişleri Bakanı Göring'in yayımladığı bir bildiri, silahlı ayaklanmanın işareti olarak yangının Alman Komünist Partisi tarafından tezgahlandığını öne sürüyordu. Hemen ardından "Komünistlerin terörist eylemlerini ezmek" için resmi bir kararname yayınlayarak, Weimar Anayasası'nın bir dizi maddesine dayanıp, komünist ve sosyal-demokrat gazeteler kapatıldı. Göring'in talimatı üzerine polis, çok sayıda Alman Komünist Partisi militanını tutuklama işlemine başladı. Böylece, Almanya'da demokrasiye, işçi sınıfı hareketine ve Komünist Partisi'ne karşı terör uygulanması için, meclis binasının yanması uygun bir gerekçe olarak kabul edilmişti.

9 Mart 1933'te, o sırada Berlin'de bulunan Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi Georgi Dimitrov Nasyonal Sosyalist Parti üyesi Hellmer'in ihbarı üzerine tutuklandı. Hellmer, Dimitrov'u, Komünist Parti üyesi olmadığı daha sonra ortaya çıkarılacak olan Van der Lubbe ile birlikte gördüğünü söylemekteydi. Dimitrov, beş ay boyunca tutuklu kalır ve demir parmaklıklar ardında geçirdiği günlerde, esas sabotajcıları ortaya çıkaran belgeleri toplar, yoğun mektuplaşmalar, Almanya tarihi üzerine araştırmalar yapar.

Duruşma, 21 Eylül 1933'de Leipzig'de başlar. Faşist sorgu yargıcı ve savcılar tarafından düzmece belge ve tanıklıkları esas alan bir iddianame, Dimitrov'u rejimi devirmek amacı ile Reichstag yangınını planladığı gerekçesiyle başsuçlu olarak ele almaktadır. Alman yasalarına göre bu suçun cezası idamdır.

Üç ay süren Leipzig duruşması Alman faşizminin kamuoyunu komünizme karşı kışkırtmak için eline geçirdiğine inandığı büyük bir olanaktı. Böyle olmadı, silah tersine döndü. Faşist mahkemeyi devrimci bir kürsüye dönüştüren Dimitrov, faşist yönetim karşısında işçi sınıfının sesini yükseltti ve anti-faşist mücadele çağrısında bulundu.

Dimitrov, mahkemede, yalnızca Alman Komünist Partisi'ni, Komintern'i ve polis tarafından izlenen komünist işçileri savunmakla kalmadı, aynı zamanda, faşizmin terör dalgasının kurbanları olan sosyal-demokrat ve partisiz işçileri de savundu. Birleşik cephenin neden oluşturulamadığı üzerinde durdu, komünist hareketin gündemindeki pekçok önemli soruna ışık tutan bir savunma yaptı. Daha sonra Komintern'in VII. Kongresi'nde ele alınıp strateji ve taktiklere dönüştürülecek bu sorunlar şunlardı:

"Sosyal-demokrasi ile ilişkiler ve birleşik cephe politikasının yaratıcı biçimde uygulanması, komünistlerin burjuva mahkemeler karşısındaki tutumları, komünistlerin silahlı ayaklanmadaki tavırları, yurtseverlik ve enternasyonalizm konusunda doğru tavır, komünist partilerin savaşımı açısından bir halkın devrimci geçmişinin önemi."

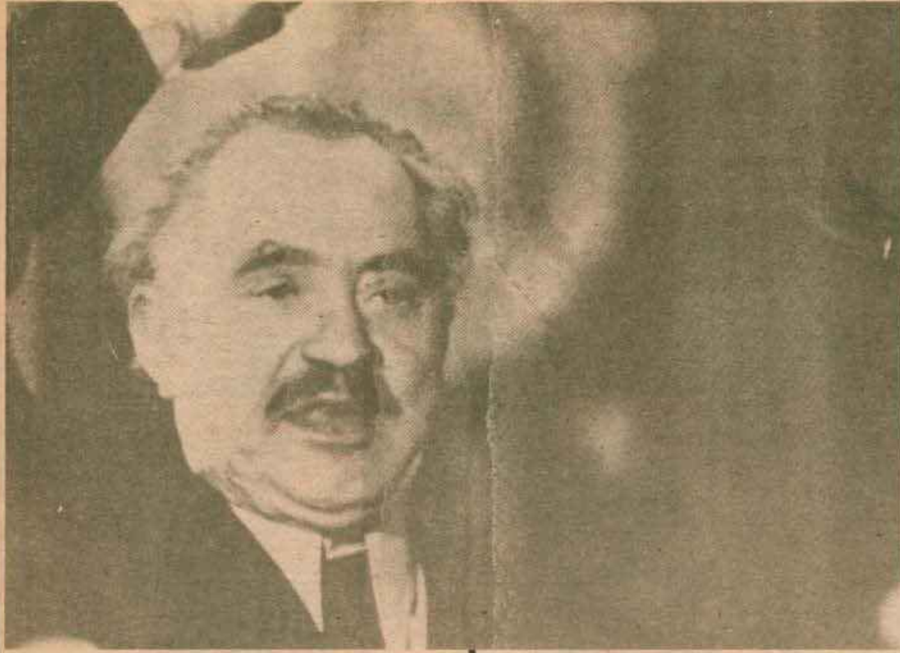
Böylece Georgi Dimitrov, dünya işçi sınıfı hareketinin bu önder kişisi, Leipzig duruşmasındaki tutumu ve savunmasıyla hem faşizme karşı verilen pratik savaşımın hem de faşizmin teorik incelenmesini geliştirilmesinde büyük katkıda bulunmuştur. Çünkü o, Alman işçi sınıfına ve dünya halklarına, anti-faşist mücadelede bilinç ve güven aşılamakla kalmamış, faşizmin özüne ilişkin son derece titiz saptamalarla Nasyonal Sosyalist yönetimin maskesini düşürmeyi de başarmıştır.

DİMİTROV'UN SAVUNMASINDAN

21 Eylül 1933'te mahkeme karşısına çıkarılan Dimitrov, üç ay boyunca aralarında Hitler hükümetinin İçişleri Bakanı Göring, Propaganda Bakanı Goebbels, sabotajcı Van der Lubbe'nin de bulunduğu bir dizi tanığı dinler, onları sorgular. Dimitrov'un soruları tanıkları kızdırmakta, zor durumda bırakmaktadır. Duruşma, Dimitrov'un değil, faşist yönetimin yargılandığı bir platforma dönüşmüştür sanki. Öyle ki, Göring kendisini sıkıştıran sorular karşısında "Fakat ben buraya, sizin bir yargıç gibi davranarak ve beni azarlayarak sorguya çekmenize olanak tanımak için gelmedim. Benim gözümde siz, sorgusuz sualsiz asılması gereken bir canisiniz," demek zorunda kalacaktır. Dimitrov, son savunmasını 16 Aralık 1933'te yapar. Avukatı olarak seçtiği kişilerin hiçbiri faşist mahkeme tarafından kabul edilmemiştir. Bu nedenle, kendisini, Alman Komünist Partisi'ni, Alman komünist ve sosyal demokrat işçilerini, yani faşist yönetimin Reichstag Yangını davasında hedef aldığı herkesi savunmak Dimitrov'a düşmüştür. Aşağıda anti-faşist mücadele tarihinin değerli bir sayfasını oluşturan bu savunmadan notlar aktarıyoruz.

"Mahkeme önünde söylediğim her söz, deyim yerindeyse kanımdan bir damla, etimden bir parçadır. Komünistlere, anti-komünist bir suç yüklendiğinden dolayı, bütün sözlerim bu haksız suçlamaya karşı duyduğum öfkenin belirtisidir. (...) Propaganda amacı güttüğüme dair yorumu kesinlikle reddetmek zorundayım.

Mahkeme önündeki savunmamın propaganda etkisi yaptığı kabul edilebilir. Aynı zamanda, Mahkeme önündeki davranışımın bütün komünist sanıklara örnek olabileceğini de kabul ediyorum, fakat bu savunmamın amacı değildir. Amacım, Dimitrov, Torgler, Popov ve Tanev'in, Alman Komünist Partisi (AKP) ve Komünist Enternasyonal'in Reichstag yangını ile herhangi bir ilişkisi olduğunu inandırmaya çalışan savı çürütmektir. (...) Eğer propagandadan sözedilecekse burada birçok müdahaleler propagandanın niteliğini ortaya çıkarmıştır, Goebbels ve Göring'in açıklamaları komünizm yararına dolaylı bir etki yapmıştır, fakat hiçkimse müdahaleleri böyle bir etki doğurdu diye onları suçlayamaz. (salonda kaynaşma ve gülüşmeler).

AKP'nin yöneticileri, partilerinin yasaklanması karşısında herşeyin bittiğini düşünemezler ve alternatiflerini şu şekilde koyamazlar: ayaklanma veya son. Komünist Partisi yönetimi bu kadar aptalca bir fikre sahip olamaz. Komünist Partisi, yasadışı çalışmanın büyük fedakarlıklar gerektirdiğini, cesaret ve inanç işi olduğunu çok iyi bilmektedir; fakat aynı zamanda devrimci güçlerinin çelikleşeceğini ve üzerine düşen görevi başaracak duruma gelebileceğini de bilmektedir. Aynı şekilde, bu devirde Komünist Partisi'nin kumar oynamak istediği düşüncesi de bir tarafa atılmalıdır. Ne mutlu ki, komünistler düşmanları kadar dar görüşlü değiller ve en zor şartlar altında bile soğukkanlılıklarını koruyabiliyorlar. Buna, AKP'nin ve diğer Komünist Partilerinin Komünist Enternasyonal'in parçaları, üyeleri olduğunu da eklemek gerekir. (...) Önünde bütün parçaların sorumlu olduğu Komünist Enternasyonal, entrikacı bir kuruluş değil, dünya çapında bir partidir. Dünya çapındaki böyle bir parti, ayaklanmalarla ve devrimlerle oynamaz, milyonlarca üyesine resmen bildirdiği şeyin tersini yapamaz. Böyle bir parti, ikiyüzlü hesap tanımaz! (...) Kitle çalışması, kitle mücadelesi, kitle direnci, birleşik cehpe asla maceracı hareket değildir! İşte komünist taktiğin temelleri. (...) İktidarı almak için acil mücadele görevi, ne AKP ne de Komünist Enternasvonal tarafından ortaya konmuştur. Bununla birlikte, Komünist Enternasyonal programı bir silahlı ayaklanma olasılığını gözden ırak tutmamıştır. Mahkeme, bundan yanlış bir şekilde, ne zaman Komünist Partisi amaç olarak silahlı ayaklanmayı ileri sürerse, aslında silahlı ayaklanmanın hazır olduğu ve hemen patlaması gerektiği sonucunu çıkarmıştır. Daha ileri gitmemek için, bunun mantıksız ve yanlış olduğunu belirtmekle yetineceğim. Evet, proleterya diktatörlüğü için mücadele bütün dünya Komünist Partilerinin görevidir. Bu bizim ilkemizdir, bu bizim amacımızdır. Fakat bu kesin programı gerçekleştirmek için yalnız işçi sınıfının güçleri değil, diğer emekçi tabakalarınınki de gereklidir. AKP'nin proleterya devrimi taraftarı olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Fakat bu davada çözümlenmesi gereken soru, hiçbir zaman bu değildir. (...) Reichstag yangının Komünist Partisi'nin eylemleri—ayaklanma, gösteri, grev veya bu tür eylemler— ile hiçbir ilişkisi yoktur.(...) İşçi sınıfı, faşizmin saldırısı karşısında savunma durumundaydı. AKP kitlelerin direncini, onların savunmasını örgütlemeye çalışıyordu. Fakat Reichstag yangını, işçi sınıfına ve onun öncüsü AKP'ye karşı bir kıyım kampanyası girişimine bahane olduğunu ispatlamıştır.

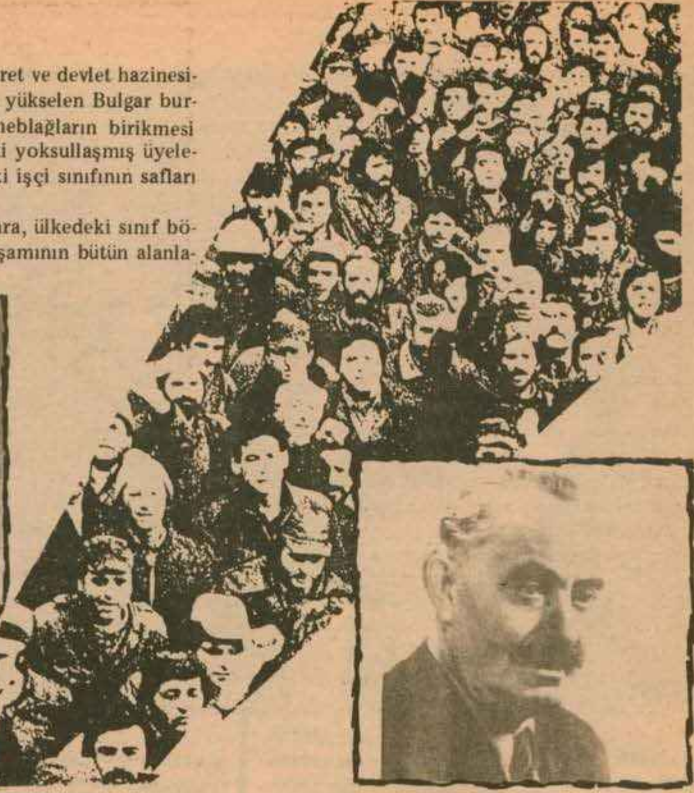

Thyssen ve Krupp ülkede, kendi yönetimleri altında bir politik diktatörlüğün, mutlak bir egemenliğin kurulmasını ve kesin olarak işçi sınıfının hayat düzeyini düşürmek istiyorlardı; bu nedenle devrimci proleteryanın ezilmesi gerekiyordu. İşçi hareketini yoketmek isteyen nasyonal sosyalistlerin girişimleri karşısında bu devirde Komünist Partisi, bu eylemlere karşı direnmek için bütün güçleri toplayarak birleşik cepheyi yaratmaya çalışıyordu. (...) Bu dönemdeki politik ortam, iki temel etkene dayanıyordu: birincisi, mutlak iktidarı garantilemek için nasyonal—sosyalistlerin çabası; ikincisi, birincinin tersi, işçilerin birleşik cephesini yaratmak olan Komünist Parti'sinin eylemi. Milli kamp, içindeki güçlüklerden dikkatleri çevirmek ve işçilerin birleşik cephesini yıkmak için nasyonal sosyalistlerin bir şaşırtma hareketine ihtiyaçları vardı. "Milli hükümet" basın hürriyetini, kişi dokunulmazlığını kaldıran ve polis baskı sistemini, temerküz kamplarını ve komünistlere karşı mücadele için diğer tedbirleri yürürlüğe koyan 28 Şubat tarihli kanun gücündeki kararnameyi çıkarmak için geçerli bir bahane bulmak zorundaydı. (...) Van der Lubbe'nin Reichstag'ı kundaklarken gerçekten yalnız olduğunu sanmıyorum. (...) Politik çılgınlık ile politik provokasyon arasındaki gizli bağlaşma, Reichstag yangınını meydana getirmiştir. Politik çılgınlık yanı sanık sandalyesindedir. Politik provokasyon yanına gelince onlar serbesttirler. (...) Van der Lubbe kimdir— Bir komünist mi? Hiçbir zaman! Bir anarşist mi? Hayır! Düşük bir işçi, toplumun düşkün bir kişisi, işçi sınıfına karşı kullanılacak derecede istismar edilen bir yaratık. Hayır, komünist değildir! Anarşist değildir. Dünyada hiçbir komünist, hiçbir anarşist mahkeme önünde Van der Lubbe gibi davranmaz. Anarşistler genellikle çılgınca eylemler yaparlar, fakat her zaman yargıçların önünde sorumluluklarını üstlerine alırlar ve amaçlarını açıklarlar. Böyle bir eylemi bir komünist yapsaydı, yanındaki sanık sandalyesinde dört tane suçsuz dururken, mahkeme önünde susup durmazdı. Hayır, Van der Lubbe ne komünist, ne anarşisttir, faşizmin kullandığı bir alettir.(...) Bu hesapların, faizleri ile beraber alınacağı zaman gelecektir. Reichstag yangınını ve gerçek kundakçıları aydınlığa kavuşturmak sorununa gelince, doğal olarak gelecekteki proleterya diktatörlüğünün halk mahkemesi bu konuda karar verecektir. XII. yüzyılda, bilimsel fiziğin kurucusu Galileo Galilei, mezhep sapması yüzünden, ölüm cezasına çarptırılmak üzere katı Engizisyon Mahkemesinin önüne çıkarılmıştır. Kesin bir kararlılık ve inançla şu şekilde bağırmıştır: "Ve bununla beraber dünya dönmektedir". Ve bu bilimsel olgu, daha sonra tüm insanlığa özgü bir gerçek haline geldi. Biz komünistler yaşlı Galilei kadar kararlı olarak bugün şunları söyleyebiliriz: Ve bununla beraber dünya dönmektedir! Tarih tekerleği bir Sovyetler Avrupası'na doğru, dünya çapında bir Sovyet Cumhuriyetleri Birliği'ne doğru dönmekte, ilerlemektedir. Ve Komünist Enternasyonal'in idaresinde proleterya tarafından itilen bu tekerlek ne kıyım tedbirleri, ne zorlu çalışma cezaları, ne idam yargıları ile durdurulabilir. Dönmektedir ve komünizmin kesin zaferine dek dönmeye devam edecektir!"

21. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında, emperyalizm çağının şafağında, işçi sınıfının ve emekçi halkın durumu kötüleşmeye başladı. Bu, onları çıkarlarını savunmada güçlerini birleştirmeye zorladı ve yığınlar halinde sosyalist harekete katılmaya başladılar. Sosyalist hareketin hızla büyümesinden ve kendine seçtiği hedeflerden rahatsız olan spekülasyonu, iç ve dış ticaret ve devlet hazinesinin yağması kısa zamanda, yükselen Bulgar burjuvazisinin elinde önemli meblağların birikmesi yolaçtı. Öteki sınıfların eski yoksullaşmış üyelerinin geniş akınıyla ülkedeki işçi sınıfının safları hızla kabardı.

Kurtuluştan hemen sonra, ülkedeki sınıf bölünmeleri, ulusun siyasal yaşamının bütün alanla-

DEVRİMİN 33. YILINDA BİRLEŞİK

burjuvazi, sınıf bilincini bulandırmak ve işçi sınıfının devrimci atılımını kesmek için mümkün olan herşeyi yaptı. Yapmaya devam ediyor. Ancak, yapılanlardan hiçbiri faşizm kadar çok boyutlu etkiler yaratmamıştır.

Böylesi etkiler yaratan faşizm, toplumun bütün kesimlerini, bütün sınıf ve tabakaları, onların ideolojik ve politik temsilcilerini yeni bir durum değerlendirmesi yapmaya, konumlarını yeniden gözden geçirmeye zorlamıştır. Bu ölçüde geniş kapsamlı bir değişimin bütün yerleşmiş değer yargılarını, bütün geleneksel açıklama tarzlarını sınavdan geçirmesi kaçınılmaz olmuştur. Bu sınav sonucu, faşizme karşı demokrasi ve sosyalizm savaşımının teori, strateji ve taktikleri geliştirilmiştir. Dünyadaki ilk silahlı anti-faşist ayaklanmayı, Eylül 1923 ayaklanmasını hazırlayıp yürütmeyi, ülkenin 9 Eylül 1944'de faşizm üzerindeki nihai zaferini kazanmasına kadar ulaştıran Bulgaristan deneyimi, faşizme karşı verilen tarihsel öneme sahip bir sınavdır. Bu sınavın ilk aşaması olan Birleşik Cephe deneyimi, halk yığınlarının, ortak sınıf düşmanına karşı birlik ve ortak eylemin gereksinimini artan bir açıklıkla kavramaya başladıkları bir dönüm noktasıdır. Bulgaristan'da faşizmin gündeme gelmesinden, iktidara gelmesine ve faşist işgalin yaşanmasına kadar birbirinden farklı dönemleri içeren Birleşik Cephe, Halk Cephesi ve Vatan Cephesi deneyimleri günümüzdeki anti- faşist mücadeleye de ışık tutmaktadır.

Bulgaristan'daki üçlü cephe deneyimi göstermiştir ki, anti-faşist mücadelenin temel sorunu ittifaklar sorunudur. Ve ittifakların gerçekleştirilip gerçekleştirilememesi, toplumsal genişliği, faşizmle demokrasi arasındaki hesaplaşmanın kaderini tayin etmektedir. Bulgaristan işçi sınıfı ve emekçi kitleleri işte bu hesaplaşmadan yüzakıyla çıkmışlardır.

BİRLEŞİK CEPHE

Bulgaristan'ın 1878'de bağımsızlığını elde etmesiyle ülkede kapitalist ilişkiler de gelişmeye başladı. Kapitalizmin yerleşmesi için temel önkoşullar hazırdı. Tefecilik, özel girişim, toprak rında, ilkin Bulgar burjuvazisinin çeşitli katmanlarının çıkarlarını temsil eden burjuva partilerinin ortaya çıkışında kendini gösterdi. Siyasal yaşamdaki kutuplaşma süreci hızlandı. Bu dönem 1. Dünya Savaşı'na dek sürdü. Aynı dönem içinde genç Bulgar işçi sınıfının partisi Bulgaristan Komünist Partisi (BKP)'de kuruldu.

1. Dünya Savaşı'nın emekçi halk üzerindeki yıkıcı etkisi tüm yakıcılığıyla sürerken kapitalizmin bunalımı da derinleşiyordu. Bunun sonucu sermayenin yoğunlaşan saldırısı 9 Haziran 1923'deki monarşist-faşist darbeyle sonuçlandı. Darbe başarılı oldu. Çünkü, bir yandan ülkedeki gerici güçler birlikte hareket ettiler, öte yandan halkın güçleri bölünmüş durumdaydı. Bu durum bir kapitalist azınlığın, Bulgar emekçilerinin, çalışan aydınların ve ülkenin kapitalist olmayan tüm kesimlerinin varlığını ve geleceğini herzamankinden daha fazla tehdit edilmesi demekti

Ülkenin içinde bulunduğu durumu değerlendiren BKP, bir dizi karar aldı. Kararda, "9Haziran darbesinin bir bunalımı başlattığı ve bundan çıkışın tek yolunun halk yığınlarının işçi-köylü hükümeti adına bir silahlı ayaklanması olduğu" açıklandı. Karar, halkı ayaklanmaya hazırlamayı amaçlayan belirli sayıda siyasal, askeri ve teknik girişimleri özetledi. Siyasal girişimlerin en başında işçiler ve köylüler arasında bir birlik cephesinin kurulması geliyordu.

Birleşik Cephe'nin kurulmasına ve görevlerine ilişkin sorunları açıklayan Dimitrov, yılmadan ve inandırıcı bir biçimde bütün demokratik güçler arasında ortak düşman faşizme karşı bir eylem birliğinin önemine değinerek, işçilerin ve köylülerin bağlaşmasının birleşik eylemin temel direği olduğuna işaret etti ve birleşik cephe taktiklerini sınıf işbirliği taktiklerinden açıkça ayırdı. Dimitrov, Birleşik Cephe'nin siyasal bir koalisyon olmadığını, siyasal partilerin geçici değil, emekçi halkın sürekli çıkarları adına bir bağlaşma olduğunu belirtti, Birleşik Cephe'yi oluşturan partilerin nüfusun ezici çoğunluğunun can alıcı çıkarlarını yansıtan ortak bir platform eylem birliği, ortak düşmana karşı ortak savaşım için ortak bir platform görevini görürken, partiler kendi programları çerçevesinde çalışmalarını sürdürebilirler ve kendi partilerinin hedef ve amaçları adına yeni üyeler edinebilirlerdi. Birleşik cepheye katılmaları olgusu birbirlerini eleştirme ya da güncel sorunlar üzerine görüşlerini özgürce açıklama haklarını ellerinden almamalıydı, ama buna karşılık hiçbir biçimde birbirleriyle savaşım halinde olmamalıydılar. Savaşımları ortaklaşa ortak düşmanlarına -faşizme- karşı yapılmalıydı.

Bu temeller üzerine kurulan Birleşik Cephe, birlik fikrini siyasal partiler dışında yığın örgütlerine, öteki gruplara ve toplumsal katmanlara doğru yaydı. Bunun en somut sonuçlarından biri de Birleşik Gençlik Cephesi'nin kurulması oldu.

Birleşik Cephe'nin giderek büyüyen gücü sonucu burjuvazi ve faşist hükümet ona karşı şiddetli bir kampanya açtı. Ve bu kampanya bir süre sonra sonuç verdi, silahlı ayaklanma şiddetle bastırıldı. Eylül ayaklanması başarılı olmamasına karşın, yükselen faşizme karşı Avrupa'da ilk silahlı başkaldırmaydı. Ayaklanma faşist hükümetle halk arasında kapatılmaz bir uçurum yarattı.

Ne varki, Eylül ayaklanmasının yenilgiyle sonuçlanması anti-faşist güçlerin Birleşik Cephe mücadelesini bitiremedi. Eylül yenilgisinin nedenlerini değerlendiren anti-faşist güçler, Dimitrov'un altını çizdiği ilkelerle Birleşik Cephe'yi kurmak için yeniden harekete geçtiler. Bu dönemde özellikle Birleşik Gençlik Cephesi'nin oluşturulması başarılmıştır. Ekim 1933'de Bulgar Ulusal Öğrenci Birliği'nin girişimi ile bir konferans toplandı ve gerici eğitim programına karşı bir çağrı yayınlayan Merkezi Anti-faşist Öğrenci Komiteleri kuruldu. Çağrıda, öğrenci örgütle-

CEPHE DENEYİMİ

Ali Candan

rinin, üniversite içinde ve dışında faşist ilerlemeye karşı savaşımda işbirliğine gittikleri açıklandı. Birçok fakültede komiteler kuruldu. Bu Birleşik Gençlik Cephesi'nin kurulmasında ve Birleşik Cephe'nin kendisi için de büyük bir başarıydı.

Ne ki, bu dönemde faşist olmayan diğer partiler Birleşik Cephe içine çekilemediler. Geniş bir temel üzerinde Birleşik Cephe kurulamadı. Bunun başlıca nedeni, anti-faşist güçlerin bölünmüş olmasıydı. Birleşik Cephe'nin bu dönemi de 19 Mayıs 1934 faşist darbesiyle son buldu. Bu darbeden hemen sonra bir tüm-ulusal anti-faşist cephe kurulması çalışmaları başladı. Amaç, değişik parti ve örgütlerin ortak bir dil bulmaları ve demokratik istemleri elde etmek için omuz omuza savaşmalarına olanak veren geniş bir temel üzerine kurulmuş demokratik bir platform yaratmaktı.

HALK CEPHESİ

1934'ten İkinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönem, kapitalist ülkeler arasındaki derin ayrılıkların daha da şiddetlenmesiyle nitelenir. 1929-1933 ağır ekonomik bunalımdan henüz kurtulmuş olan kapitalizm, 1937'de bir yenisine girmek üzereydi. Bu yeni bunalımın karakteristik özelliği, şimdi uluslararası düzeyde bir siyasal bunalımın ona eşlik etmiş olmasıydı.

1935'te Hitler Almanyası Saar Bölgesini ele geçirdi ve Versay Anlaşmasını geçersiz ilan etti. Sonra aynı yıl Faşist İtalya Ethopya'ya karşı bir korsan savaşı başlattı. Japonya, Çin'i fethetmek için büyük ölçüde bir askeri harekata girişti. 1936'da Almanya ve İtalya Demokratik İspanya Cumhuriyeti'ne açıkça müdahale ettiler. Aynı yıl içinde faşist devletler, Komintern'e karşı dünyadaki ilk sosyalist ülkeyi ve bütün ilerici güçleri hedef alan bir pakt imzaladılar.

Bu dönemde faşizme karşı savaşımda anti-faşist güçlerle bir bağlaşma yapılması yolunda adımlar atılmıştır. Anti-faşist birliğin kurulmasında gerçek dönemeç noktası, 25 Temmuz - 20 Ağustos 1935 arasında yapılan Komünist Enternasyonal'in 7. Kongresi oldu. Kongre çok daha geniş bir partiler, örgütler ve halk çevresini içine alacak geniş bir anti-faşist cephe kurma görevini öne koydu.

Birleşik Cephe'ye göre Halk Cephesi, halk güçlerinin daha derin çeşitli demokratik ve anti-faşist partilerin, örgütlerin bir karışımıydı. Kuşkusuz Birleşik Cephe ve Halk Cephesi'nin programları arasında farklılık vardır. Birleşik Cephe'nin platformu belli bir sınıfın -işçi sınıfının- platformuydu, Halk Cephesi'ninki bu çerçevenin sınırlarını aşıyordu. Programı bütün demokratik, anti-faşist güçlerin temel sorunlarıyla ilgiliydi. Bu açıdan, Halk Cephesi, gericiliğe ve faşizme karşı halkın güçlerini birleştirme savaşımında yeni, daha yüksek bir düzey görünümündeydi. Halk Cephesi'nin burjuva sınıf önderliğinde kurulan çeşitli bloklarla ve küçük burjuva partileri koalisyonlarıyla hiçbir ilgisi yoktu.

Komintern Genel Sekreteri Georgi Dimitrov, Birleşik Cepheyi sağlamak için gerekli olan yalnız bir tek koşul öne sürdü: "Eylem birliği faşizme karşı, kapitalizmin ilerlemesine karşı, yeni bir savaş tehlikesine karşı, sınıf düşmanına karşı yönlendirilmelidir." Komitern'in 7. Kongresi, faşizme karşı zaferin, proletaryanın ancak işçi birliğinin yanısıra öteki demokratik tabakalarla bir bağlaşma yapabilmesi halinde sağlanabileceğini belirtti. Bu tabakalar kapitalistler tarafından insafsızca sömürülüyordu. Bu olgu bütün anti-faşist güçlerin Halk Cephesi'nde birleşmesi için olumlu koşullar yarattı.

İlkeleri böylece belirlenen Halk Cephesi hareketi, 1936'nın ikinci yarısında daha da etkinleşti. Ve bu etkinlik, Ocak 1938'in sonlarında Parlamento seçimlerine ortak bir listeyle gitmek konusunda anlaşmaya varılmasını sağladı.

Gençlik de Halk Cephesi temelinde faşizme karşı örgütlü olarak karşı çıkmakta gecikmedi. 1934-35 yıllarında gençlik örgütleri arasında yapılan anlaşma iyi sonuçlar verdi. Komünist Gençlik Enternasyonali'nin 6. Kongresi'nden sonra gençlerin birleşmesi yolundaki çabalar daha da hızlandırıldı. 1935 yılı sonlarında da Gençlik Halk Cephesi kuruldu. Gençlik Halk Cephesi, öğrenci gençliğin eğitim sorunlarından, seçmen yaşının yeniden belirlenmesine, İspanya Cumhuriyetçileri'nin savunması çağrısından gazete çıkarmaya ve öğrenci anayasa komitesi kurmaya kadar uzanan pek çok somut adım attılar. Gelişmeler, geçmişten alınan dersler ve Gençlik Halk Cephesi'nin kurulması, giderek gençliğin faşizme ve kapitalizme karşı savaşımında tam olarak birleşmelerinin koşullarını hazırlıyordu.

Yığın örgütlerine de potansiyel düşman gözüyle bakan faşist hükümet bunların çalışmalarından korktu ve etkinliklerine kısıtlamalar koydu. Ancak yığın örgütleri halkın bağlılığı sonucu ayakta kalmayı başardı.

VATAN CEPHESİ

Bulgaristan'ın Japonya, İtalya ve Almanya'dan oluşan üçlü pakta katılmasından ve Nazi birliklerinin ülkeye girmesinden sonra Bulgaristan, Almanya'nın ekonomik ve siyasal egemenliği altına girdi. Tüm demiryolu, denizyolu ve havayolu ulaşım sistemleri işgalcilerin emrine verilmişti. Ülke, toprakları üzerindeki Alman birliklerinin bakımını üzerine almıştı. Ülkenin maden cevherleri, öteki bütün hammaddeleri ve üretilen yiyecekleri -Alman halkını ve Alman ordusunu beslemek için - Alman sanayisine yönelmişti.

Yukarda özetlenen durum, ülkenin ilerici güçlerinin önüne Bulgaristan'ın emperyalist ve faşist diktatörlükten kurtarılması görevini koyuyordu. Faşizme ve kapitalizme karşı savaşımda başarı için demokratik ve anti-faşist çevrelerin birliği gerekliydi. 1920'lerde Birleşik Cephe'de ve 1930'larda Halk Cephesi'nde kazanılan deneyimler ilerici güçlerin doğru yolu bulmalarına yardımcı oldu. Ve ülkenin içinde bulunduğu tarihsel an Bulgar halkının, ordusunun ve yurtsever aydınlarının önüne Vatan Cephesi şeklinde birleşmek ve ülkeyi kurtarmak görevini koydu.

Vatan Cephesi programı temelde, Halk Cephesi programından farklı değildi, ama gene de ikisi arasında bazı farklar vardı. Vatan Cephesi programı daha geniş temeller üzerine dayandırılmıştı. Yeni durumun özelliklerini taşıyan öğeler içeriyordu. Halk Cephesi programı esas ağırlığını faşist hükümetin devrilmesi ve halkın anayasal hak ve özgürlüklerinin getirilmesi gereksinimi üzerine verirken, Vatan Cephesi Alman işgalcilerini ülkeden atmaya, Nazi Almanyası ile bağlaşmanın koparılmasına ve yeni bir ulusal yıkımın önlenmesine, monarşist, faşist diktatörlüğün yıkılmasına ve demokratik halk hükümetinin -Vatan Cephesi Hükümetinin- kurulmasına önem veriyordu. Vatan Cephesi programı, anayasa değişikliği yapılmasını, devlet aygıtının halkın kazançlarını korumasını gerektiren bir madde içeriyordu. Buna karşılık Halk Cephesi platformu buna hiç değinmiyordu. Ayrıca Vatan Cephesi programı, ırkçı nefretin, halkın ulusal onurunun küçük düşürülmesinin vb kökünün kazınılması gibi Halk Cephesinde mevcut olmayan maddeler içeriyordu.

Vatan Cephesi, işçi sınıfının, emekçi köylülerin, küçük üreticilerin, kentli küçük mülk sahiplerinin, halkçı aydınların ve yurtsever askerlerin monarşi ve faşizme karşı savaşımının ve bir demokratik halk hükümeti kurulması için halk arasında anti-faşist birliğin siyasal ve örgütsel planda gerçekleştirme çabalarının özgül biçimi olarak ortaya çıktı.

1942'nin sonu ve 1943'ün başında anti-faşist gençlik hareketi de çalışmalarını yoğunlaştırdı. 3 Mart 1943'de Gençlik Vatan Cephesi Merkez Komitesi kuruldu. Gençlik içersindeki bu gelişmeleri Tüm Öğrenci Vatan Cephesi Komiteleri'nin kurulması izledi.

Cephe organizasyonunun genişletilmesi ve merkezleştirilmesi tüm bu gelişmeler içersinde çok ileri bir adımı ifade etmektedir. Faşist olmayan diğer partileri de içine alan Vatan Cephesi Ulusal Komitesi'nin kuruluşu ile bu adım atılmış oldu. Ulusal Komite de Eylül 1944'de Bulgar halkına Vatan Cephesi kurmasını isteyen bir çağrıda bulundu: "Ülkeyi yıkımdan kurtarmak ve Vatan Cephesi iktidarını kurmak için kararlı bir savaşımla ayaklanın."

İşte bu çağrı ardından 9 Eylül 1944'de Halk Cephesi bayrağı altındaki anti-faşist mücadele zafere ulaştı.

...

Bugün de faşistlerin iş başında olduğu ülkelerde karşılaşılan en önemli sorun, Birleşik Cepheyi kurmak için verilecek savaştır. Bu ülkelerde, yasal işçi hareketlerinin geliştiği ülkelere kıyasla kavga daha güç koşullarda verilmektedir. Bunlara rağmen faşist ülkelerde de faşist diktatörlükle savaşacak bir anti-faşist Halk Cephesi'nin kurulması için zorunlu koşullar mevcuttur. Bu koşullar doğrudan doğruya faşizmin emekçi kitlelere yöneltilmiş en azgın saldırı olmasından kaynaklanmaktadır.

Faşizm ve faşizme karşı mücadele, işçi sınıfının güncel ve nihai hedeflerinin birleştirilmesinde büyük önem taşımaktadır. Anti-faşist mücadele, işçi sınıfı için sosyalizme doğru ilerlemenin kaçınılmaz bir görevi olduğu kadar, sınıf mücadelesinde geniş kitlelere öncülük etme ve onları eğitme görevinin de ayrılmaz bir parçasıdır.

İlhan Tekeli

ÖZERK-DEMOKRATİK ÜNİVERSİTE KURULTAYINA DOĞRU

Eğitim Sistemiyle Üretim Sürecinin İlişkisi Üzerine

"Bugün için Türk üniversitelerinin sorunu kuramla pratik arasında seçme sorunu değildir. Temel sorun, iyi ya da kötü üniversite olma sorunudur. İyi üniversite; hem kuram alanında hem de pratik alanda iyi olanıdır."

"İster üretim sisteminin yetersizliğinden olsun, ister toplumdaki tüketici eğilimlerden olsun, ekonomi sisteminin gerektirdiğinden daha fazla bir eğitim talebi doğacaktır."

Eğitim sistemiyle o ülkenin üretim sistemi arasında bir karşılıklılığın bulunması genel olarak benimsenen fakat gerçekleştirilmesi zor olan bir ilkedir. Bu zorluk; önce, bu ilişkinin hangi düzeyde kurulacağına ilişkin açıklığın bulunmamasından doğmaktadır.

Söz konusu ilişki üç farklı düzeyde kurulabilir. Birincisi; daha çok pedagojik düzeydedir. İkincisi; ülkedeki ekonomik faaliyetlerle eğitim sisteminin öngördüğü çıktılar arasındadır. Üçüncüsü ise; eğitimin içeriği ile pratik alanının örgütlenme dokusu arasındadır. Bu üç düzeydeki ilişkiyi ele alarak daha ayrıntılı biçimde inceleyelim.

EĞİTİM ve ÜRETİM SÜREÇLERİNİN PEDAGOJİK DÜZEYDEKİ İLİŞKİSİ

Türkiye gibi ülkelerde, her eğitim reformu söz konusu olduğunda yakınılan konulardan birisi eğitimin akademik düzeyde kaldığı ve pratikten kopuk olduğudur. Nitekim, Cumhuriyetin ilk yılarında bu yetersizlik önemli biçimde duyulmuş, bunu gidermek için önlemler alınmaya çalışılmıştır. Türkiye'ye ilk gelen eğitim uzmanlarından birinin, John Dewey gibi pragmatist bir eğitimci olması da tesadüf değildir. Türkiye'de eğitimin iş içinde yahut işle birlikte yapılmasının, öğrenim sürecini kolaylaştıracağı ve derinleştireceği inancının ortaya çıkardığı bir başka ilginç örnek Köy Enstitüleri'nin dayandığı felsefe olmuştur. Burada, öğrenciler kendi yaşadıkları çevrenin problemlerini çözerek yaratıcı olmaya ve bu yolla evrensele yönelmeye hazırlanmışlardır. Bunun dışında Cumhuriyet'in ilk yıllarında teknik öğretim konusunda Rüştü Uzel'in çalışmaları da benzer kaygıları içeriyordu.

Cumhuriyetin ilk yıllarındaki bu deneylere rağmen bugünkü eğitim sistemi hala akademik olma, pratikten kopuk olma suçlamalarından kurtulamamıştır. Son günlerde basın aracılığıyla kamuoyuna eğitim reformu diye sunulan yeni düzenlemeler bu konuda ilginç bir yanılgıyı sergilemektedir. Öğrencilere lüzumsuz akademik bilgiler verildiği savıyla yapılan yeniden düzenlemeler, gerçekte eğitim sistemini Cumhuriyetin ilk yıllarında olduğu gibi bir yeni eğitim felsefesi altında pratikte bütünleştirmek değil eğitimi sulandırmak, yozlaştırmak yönünde yapılan yeniden düzenlemelerdir.

Bugün Türkiye'de eğitimin akademikliği ve pratikliği konusundaki tartışmalar gerçekte bir yeni eğitim felsefesi arayışından çok, yüzeysel bir eleştiri düzeyinde kalmaktadır. Türkiye'de akademik çevrelerde sıkça sözü edilen kuramsallık, eğitimin bir kusuru gibi gösterilmek istenmektedir. Bu eleştirilere bakanlar sanabilir ki, Türk üniversitelerinde çok yüksek düzeyde kuramsal çalışmalar vardır. Oysa, Türk üniversiteleri kuram açısından bir fakirlik içindedir. Evrensel kuram alanına yaptıkları hemen hemen hiç bir katkı yoktur. O zaman kuramsallık konusunda yapılan yakınma, gerçekte kuramsallıktan değil, kötü eğitimden yapılan yakınma olmaktadır. Yapılan eleştiri yanlış yönlendirilmiştir. Aynı şekilde pratik konusunda da üniversitelerin katkısı çok sınırlıdır. Pratik içinde usta—çırak ilişkileriyle öğrenilmesi gereken tıp gibi eğitim alanlarında, pek çok öğrencinin pratikle ilişkisi olmadan mezun olduğu bilinmektedir. O zaman, bugün için Türk üniversitelerinin sorunu kuramla pratik arasında seçme sorunu değildir. Temel sorun, iyi ya da kötü üniversite olma sorunudur. İyi üniversite hem kuram alanında, hem pratik alanında iyi olandır. Bu ikisi arasında seçme yapılarak iyiye ulaşmak mümkün değildir. Ancak ikisi birlikte olduğunda iyi üniversite olunabilir. Kanımca, bugün üniversiteleri kuramsal olduğu için suçlayarak onları pratiğe yöneltmeyi bir ilerleme gibi göstermek isteyenler, gerçekte üniversiteleri yüksek okullara indirgemeyi önermiş olmaktadırlar.

EĞİTİM-EKONOMİ İLİŞKİSİ: KARMAŞIK BİR PLANLAMA

SORUNU

Bir ülkenin eğitim sistemiyle üretim sistemi arasındaki ilişkinin kurulması konusunda yanılgıya düşmemek gerekir. Bu ilişki birebir düzeyde bir ilişki değildir. Üniversite sistemi bir çok alt disiplinlere ayrılarak çeşitli alanlarda uzmanlaşmış işgücü yetiştirmesine rağmen, iş piyasasının talebi her zaman üniversitenin arzından daha çeşitli olmaktadır. Çünkü ekonomi alanı da sürekli olarak farklılaşmakta, yeni yeni işgücü talepleri yaratmaktadır. Üniversite ve yüksek okul sistemi bu yaratılan talepleri, bir zaman aralığıyla karşılama durumundadır. Ekonominin yarattığı yeni işgücü talepleri kişilerin üniversite sonrasındaki yaşamlarında edindikleri deneylerle karşılanmaktadır. Ekonomi sistemi ile üniversite sistemi arasında böyle bir zaman aralığının bulunması üniversitenin yeni taleplere hassas olmaması demek değildir. Üniversite de zaman içinde ekonominin taleplerine uyum sağlayacaktır.

Bir ülkede bu genel ilkeye uygun gelişmelerin olmasını engelleyen değişik nedenler vardır. Bunlardan en önemlisi eğitim talebinin ekonominin performansından bağımsız gelişmekte olmasıdır. Türkiye gibi ekonomisi yeterli hızda iş yaratamayan, kapitalist büyümesi bağımlı olduğu için yüksek düzeydeki teknolojilerini ithal eden, projelerini yabancı uzmanlara yaptırmak zorunda kalan ülkelerde eğitilecek işgücüne, hünerlerini kullanacakları yeterli fırsatlar yaratılmamaktadır. Yaratılan fırsatlar sınırlı olmasına rağmen, toplumda bu fırsatlardan daha hızlı bir eğitim talebi artışı gözlemlenmektedir. O zaman, bu eğitim talebinin karşılanıp karşılanmaması eğitim plancıları açısından bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitim büyük ölçüde kamu kaynaklarıyla ve büyük yatırımlar karşılığında gerçekleştirilmektedir. Eğer ekonomi bunu etkin bir şekilde kullanamıyorsa bu eğitimin yapılmamasının rasyonel bir tutum olacağı söylenebilir. Oysa böyle bir öneri gerçekte çözümü ülkenin eğitim seviyesinin düşürülmesinde arayan bir öneri olmaktadır. Dolayısıyla buna karşı çıkılarak eğitilmiş insan gücünün tek başına kendisinin bir kaynak olacağı, çözümün eğitim temelinin karşılanmasının kısıtlanmasından değil, ekonomik sistemin geliştirilmesinin hızlandırılmasından geçmesi gerektiği söylenebilir.

Bu analiz bile, bir noktada toplumun karmaşık gerçekliğini yansıtmaktan uzaktır. Toplumda, aileler çocuklarına gelecekte ekonomik sistemde alacakları yeri göz önünde tutmaktan çok, onlara bir sosyal statü, bir prestij sağlamak için yüksek eğitim vermeyi istemektedirler. Bu halde, eğitim harcaması bu aileler için bir anlamda prestij sağlayıcı bir tüketim harcaması ile eşdeğerdedir. Eğitime böyle bir tüketici gibi yaklaşılsa bile bunun kısıtlanmasını savunmanın zorlukları vardır. Toplum, kişilerin tüm tüketim malı alanlarındaki tüketimleri özgür iken bu alanda kısıtlanmasını kolayca kabul edemez.

Yukardan beri anlattığımız gibi ister üretim sisteminin yetersizliğinden olsun, ister toplumdaki tüketici eğilimlerden olsun, ekonomi sisteminin gerektirdiğinden daha fazla bir eğitim talebi doğacaktır. Bu talebin hepsi karşılanamasa bile hiç olmazsa bir kısmı karşılanmaktadır. Bu durumda da karşımıza ilginç bir tablo çıkmaktadır. Sürekli olarak ekonominin talebinden daha fazla hünerli işgücü üretilmektedir. Bu işgücünü kullanılması iki farklı seçeneği karşımıza getirmektedir. Bunlardan birincisi; bu hünerli eğitilmiş işgücünün ülke dışında gönderilmesi, ikincisi ise; daha üst kademe hünerde yetişmiş kişilerin daha alt kademe işlerde kullanılmasıdır: Kuşkusuz her ikisinin de toplum açısından pahaları vardır. Birinci halde; beyin göçü, ikinci halde ise; çalışanların yabancılaşması ve bu yabancılaşma dolayısıyla ortaya çıkan pek çok sorun ödenen paha olmaktadır.

Eğitim sistemi ile üretim sistemi arasındaki karşılıklı ilişkinin yeterli şekilde kurulması, gerçekte oldukça karmaşık bir planlama sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Bir taraftan ekonominin gelecekteki gelişme yönlerinin doğru olarak kestirilebilmesi, diğer taraftan yüksek öğretim sisteminin ekonominin gerektirdiği konularda arz sağlayacak esnekliğe sahip olması, ayrıca toplumun aşırı eğitim taleplerini kanalize edecek mekanizmalara sahip bulunması ve tüm ekonomideki ücret mekanizmalarının kişilerin eğitim talepleri ile ekonominin gereksinmesi arasındaki dengeyi kuracak özelliklere sahip olması gerekir. Bunlar ise, Türkiye gibi hızlı gelişen ve siyasal rejiminde kararsızlıkların yüksek olduğu bir ülkede kolayca gerçekleştirilememektedir.

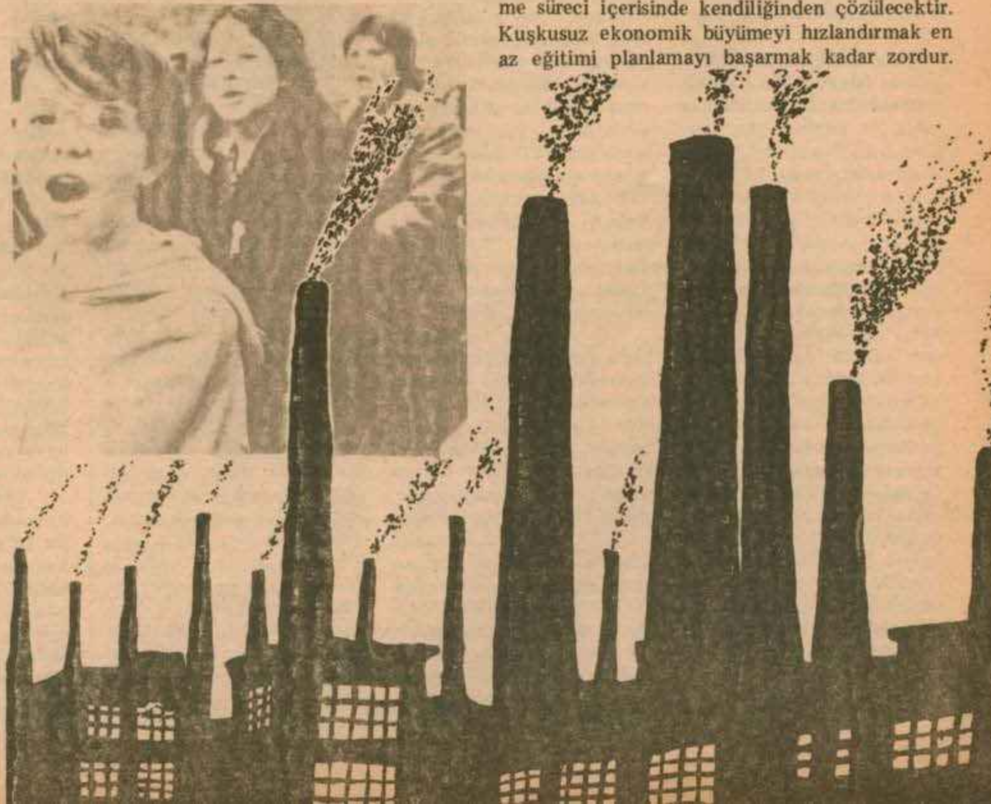
PRATİK ALANIN ÖRGÜTLENMESİ VE EĞİTİM

1960'lı yıllarda Türkiye'de eğitim ve eğitim planlaması yapılırken, bu planların ekonomi ile ilişkisinin kurulmasında neoklasik iktisadın getirdiği yaklaşımlardan yararlanılıyordu. Genellikle, ülkenin gelecekte ulaşacağı milli gelir seviyesi göz önünde tutularak, gelir esnekliklerinden yararlanarak, gelecekte ekonominin doğuracağı işgücü gereksinmesi hesaplanıyor ve eğitimin buna göre planlanmasına çalışılıyordu. Bu tür bir ele alışta ihmal edilen önemli bir özellik vardır. O da, pratik alanın örgütlenmesinin niteliğidir. Eğer bir örnek vermek gerekirse, gelecekte Türkiye'nin ihtiyacı olan mimar ve mühendis sayısı bu yöntemle hesap edildiğinde bulunacak olan gelecekteki mimar ve mühendisin sayısıdır. Bu sayı, bu mimar ve mühendislerin pratikte nasıl bir örgütlenme yapısı içinde çalışacaklarını göz önüne almamaktadır. İster bu mimar ve mühendisler, birer ikişer kişilik bürolar içinde çalışmış olsunlar, ister ihtisaslaşmış, uluslararası düzeyde yarışabilecek büyük firmalar halinde örgütlenmiş olsunlar ulaşılan hesap ve verilecek eğitim değişmeyecektir. Oysa, hesaba katılmayan bu örgütlenme biçimi, hem eğitimin yapısını belirlemek, hem de bu alanda uluslararası düzeyde yarışabilirliğe sahip olmak bakımından çok farklı etkilere sahiptir. Küçük üreticilerin hakim olduğu bir pratik alanı için yapılacak eğitim; bu büronun patronu olan mimar ve mühendisi yetiştirecek, dolayısıyla onu ihtisaslaşmış olarak yetiştirmekten çok, ona her konuda biraz bilgi vermeye dönük bir eğitim olacaktır. Oysa, büyük ve içinde ihtisaslaşmanın geliştiği firmalar için yapılacak eğitim küçük firmalar için yapılan eğitimden farklıdır. Öğrencilerini belirli konularda ihtisaslaşmış kişiler olarak yetiştirecektir. Bu öğrenciler mezun olduklarında bir büyük firma içinde bir kariyere girecek, eğitimleri o firma içinde de sürecektir. Bir küçük firma sahibi gibi daha başlangıçta yaptıkları işin tüm mesuliyetini yüklenmeyeceklerdir. Bu örnek açıkça göstermektedir ki; uygulama ile eğitim sistemi arasındaki ilişki sadece bir sayı ilişkisi değildir. Bu ilişki yapısal bir ilişkidir. Pratik alanının yapısı eğitim alanının içeriğini de etkilemektedir.

SONUÇ YERİNE

Eğitim sisteminin, pedagojiden başlayarak ekonomik sistemle ve bu sistemin yapısıyla ne tür ilişkileri olabileceğini gördük. Bu ilişkilerin karmaşıklığı Türkiye gibi toplumlarda ilişkinin doğrudan ve kolayca kurulmasını engellemektedir. İlişkiler, ancak uzun dönemli ve önemli toplumsal pahaları taşıyarak kurulabilmektedir. Bunu, sistemin karmaşıklığı ile açıklamak kabildir. Ayrıca denilebilir ki; Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi açısından bu ilişkinin kurulması gereklidir. Buna rağmen hakim sınıflar bunu gerçekleştirmekte yetersiz kalmaktadırlar. Bu da, olgunun karmaşıklığının bir başka göstergesi olarak düşünülebilir.

Bu ilişkinin kurulmasındaki başarısızlığın etkilerini azaltacak en önemli değişken hızlı ekonomik büyüme olacaktır. Ekonomi ne kadar hızlı büyüyebilirse işgücünün daha etkin kullanma olanaklarını arayacak ve bir çok sorun bu büyüme süreci içerisinde kendiliğinden çözülecektir. Kuşkusuz ekonomik büyümeyi hızlandırmak en az eğitimi planlamayı başarmak kadar zordur.

Harun Karadeniz, 1942 yılında, Giresun'un Aluçra ilçesinin Armutlu köyünde doğdu. İTÜ İnşaat Fakültesi Öğrenci Derneği başkanlığı ve daha sonra İTÜ Öğrenci Birliği başkanlığı görevlerini üstlendi. 1964-1970 arasında gençlik örgütlenmelerinin içerisinde oldukça önemli bir yeri oldu ve döneminin birçok gençlik ve öğrenci eylemlerinin başında bulundu. FKF örgütlenmesinin içinde yer aldı ve 1970'den sonra SGÖ (Sosyalist Gençlik Örgütü) oluşumunda katkıları oldu. 1970'den sonra işçiler arasında çalıştı, örgütlenmelerine katıldı. 12 Mart baskı döneminde, uzun süren tutukluluğunda, ölümcül hastalığının tedavisi bilinçli olarak engellenen Harun Karadeniz, 1975 Ağustosunda devrimci mücadeleden ayrıldı. Ancak yaptıkları ve düşündükleri unutulmadı.

Caner Balkan

HARUN KARADENİZ

Yaşamı Yol Göstermeye Devam Edecektir

Harun Karadeniz 1962 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesine girdi. O yıllarda gençliğin önemli bir toplumsal güç olduğu anlaşılmıştı. 27 Mayıs sonrası gençlik içerisinde egemen görüş, yurt kalkınmasının Atatürk ilkelerine bağlı kalınarak sağlanacağı idi. Gençlik, o zamanlar, yurt sorunlarının asıl nedenlerini ve toplumsal yapıyı tam olarak kavrayamamasına rağmen, Türkiye'nin kalkınmasından önemli ölçüde kendini sorumlu tutuyordu. Harun Karadeniz üniversiteye girdiği yıl "Köy Okullarına Yardım Kampanyasına" arkadaşlarıyla birlikte katıldı. 1964 yılında İTÜ İnşaat Fakültesi Talebe Cemiyetine girdi ve orada Başkanlık görevini üstlendi. Bu sıfatıyla aynı zamanda İTÜ Öğrenci Birliği Yönetim Kurulu üyesi oldu.

Talebe Cemiyeti, bulunamayan ders kitaplarının çoğaltılması türünden öğrenci sorunlarını çözmeye yönelik çalışmalarla başlayıp, dergiler çıkardı; çalışmalarını yurt ve dünya sorunlarıyla bütünleştirerek sürdürdü. Bu yıllarda, 61 Anayasasının getirmiş olduğu özgürlüklerle birlikte Türkiye'nin ekonomik kalkınması çok daha rahat tartışılabiliyordu. Bu tartışmalar içerisinde İTÜ Talebe Birliği'nde sosyalizm sözcüğü ilk kez 1965 yılında, Aydın Yalçın ile Sadun Aren'in tartıştırıldığı 'Türkiye'nin kalkınması, sosyalizmle mi, kapitalizmle mi olur' konulu bir toplantıda kullanıldı.

O yıllardan başlayarak hızla gelişen, ekonomik tartışmalardan siyasi tartışmalara atlayan ve CHP'nin ilerisinde bir sol çizgiye kayan gençlik hareketlerine karşı iktidarın her türlü baskıcı tedbiri eksik olmadı. Örneğin, İTÜ Talebe Birliği ve TMTF gibi ilerici gençlik örgütleri, bir takım oyunlarla ve hukuk dışı davranışlarla çiftbaşlı duruma sokuldu ve çalışmaları baltalandı.

1964 yılında, toplum içerisinde yaşanan sorunların kökeninde ekonomik sorunların bulunduğu kavranmış, sosyalizm tartışmaları yaygınlaşmıştı. Bu dönemde çıkan "Yön Dergisi" ve kurulmuş bulunan TİP, tartışmalara güç katıyordu. 1965 yılından sonra, çeşitli adlar altında, çoğu gençlik kuruluşları olan fikir klüpleri kurulmaya başlandı. Bunlar daha sonraları, Sosyalist Fikir Klüpleri adı altında kurulacaktı. Bu klüpler 1966 yılında Fikir Klüpleri Federasyonu (FKF) adını alarak, TİP'e paralel olarak örgütlendi. Bu örgütlenme içerisinde Harun Karadeniz de yerini aldı ve sonraki yıllarda FKF içinde çalıştı.

1965 yılında, gençlik örgütlerinin o yıllarda girişikleri en önemli eylem olan 'Milli Petrol Kampanyası' gerçekleştirildi. Anti-emperyalist çizgide sürdürülen bu eylem gençliği ekonomik sorunlarla yüzyüze getirdi. Bu sorunların bilincine vardıkça, ülke sorunlarına çözümler öneren TİP'e karşı gençlerin ilgisi artıyordu. Bu kampanyalar ve etkileri üzerine Harun Karadeniz şöyle der: "Petrol sorununu benimsemek için sosyalist olmak gerekmiyordu. Biraz dürüst olmak ve Türkiye'den yana olmak yeterliydi. Petrol sorununun üzerine gitmek bizi derhal uluslararası bir sömürüye götürüyordu. Bütün ekonomik sorunlarda olduğu gibi, petrolde de bizi sömürüye ve çıkar çatışmalarının analizine götürdü."1

1967'lere kadarki süreçte gençlik yurt ve dünya sorunlarını ele alıyor, marksist bir görüş temeline oturtuyordu. Üniversitelerde o zamana kadar açıkça yapılamayan sosyalizm tartışmaları artık rahatça yapılabiliyordu. 1967 yılında Taksim Anıtına konmuş Amerikan 6. ncı Filosunun çelenginin yakılması ile gençlik örgütlerinin anti-emperyalist çizgide eylemleri yeniden tırmanmaya başladı. Oturma mitingleri, açlık grevleri biçiminde gelişen eylemler, azımsanamayacak bir kitleselliği yakaladı. O yılın Kasım ayında, İstanbul-Ankara arasında 'Özel Okullar Devletleştirilmelidir' yürüyüşü gerçekleştirildi ve büyük illerde öğrenci boykotlarıyla desteklendi.

1968 yılında, o yıla değin çokça eleştirilen NATO'ya karşı ilk planlı protesto kampanyası Mayıs ayında yürütüldü ve bir hafta boyunca sürdü. 6. Filo geri döndüğünde eylemler daha kitlesel ve etkin olarak tekrarlandı. Gümüşsuyu Yurdu baskınında Vedat Demircioğlu katledildi ve eylemlerde bölünmenin başlangıcı sayılabilecek Dolmabahçe olayları bu zamanlarda oldu. 1969'da 6. Filo tekrar geldiğinde ise, eski yıllara göre çok daha planlı bir biçimde tüm ülke çapında protesto gösterileri düzenlendi ve bu kampanyayı noktalayan, işçi-öğrenci ortak düzenlemesi olan büyük İstanbul mitingi ise, iktidarın kışkırttığı gerici bir yığının polisle birlikte saldırıya geçmesi sonucu, tarihe 'Kanlı Pazar' olarak geçti.

Bütün bunların yanında, eskiden beri varolan, ancak 1968'ten sonra yükselen 'üniversite reformu' istekleri doğrultusunda da, birçok çalışma yürütülmüş, eylemler yapılmıştır. 1964 yılında üniversite harçlarının arttırılmasına gelişen tepkiler, giderek daha kapsamlı bir reform isteminin benimsenmesini sağladı. Ancak o yıllarda, öğrenci gençlik içerisinde reforma yönelik araştırmalar oldukça eksikti. Buna, eylemlilik düzeyinin de düşük olması eklenince, öğrencilerin istemleri yüzeysel bazı değişikliklerle geçiştirildi.

1968'e gelindiğinde öğrenci gençliğin bilinç düzeyi daha üst bir noktaya ulaşmıştı. Ve bu sefer, sadece üniversite reformu değil, 'İlkokul'dan Üniversite'ye kadar Eğitimde Devrim' isteniyordu. Bu konuda bilimsel anlamda ön hazırlıkların tam olarak bitmemiş olmasına rağmen, mevcut eylemlilik düzeyi, üniversitelerin işgali biçiminde gelişen ilk eylemlerin kısa bir sürede tüm ülkeye yayılmasını sağladı. Bu eylemler, öğrencilerin, toplumun gereksinimlerini geniş kitlelerin çı-

karını karşılayacak demokratik bir üniversiteye duydukları özlemden ve yönetime katılma isteğinden kaynaklanıyordu.

Harun Karadeniz 1970'e kadar bu çalışmaların ve eylemlerin içinde yer aldı. Bir çoğuna önderlik etti. Gençliği ele alışını ve 1968'ten sonra görüşlerde ayrışılan gençlik içerisindeki bazı akımları değerlendirişini ise kendi yazdıklarından aktaralım:

" Çağımızda toplumu, bulunduğu üretim biçiminden yeni üretim biçimine geçirecek olan devrimci güç, işçi sınıfıdır. Gençlik eylemleri, bu sınıfın eylemleriyle bütünleşebildiği ölçüde doğru ve faydalıdır. (...) Eğer gençlik, yeni boyutlara ulaşmış eylemi kendi başına yürütmeye devam ederse büyük yanlışlara varır."2

"1966'lardan başlayan (. . .) bu görüşün adı "Milli Demokratik Devrim"di. Bana göre ise, anarşist nitelikli hareketlerle, son tahlilde cuntaya oynayan ve eylemin öncülüğünde 'asker, sivil, aydın zümre'ye fazla yer veren ve işçi sınıfını bilinçlendirmek yerine, onun adına 'asker, sivil, aydın zümre' ile birlikte iktidarı ele geçirmeye yönelik ve gerçek bir MDD ile ilgisiz bir hareketti. Bu nedenle harekete katılmadım. Özellikle Dev-Güç olayında olduğu gibi bu harekete karşı çıktım." 3

Dev-Güç, geniş adıyla 'Devrimciler Güçbirliği', Nisan 1968'te, çoğunluğu Ankara'da bulunan; 'asker, sivil, aydın zümre'nin devrimci geleneğine inanan ve halkı sosyalizme götürecek bir cuntaya umut bağlamış olan, gençlik içerisindeki bazı oluşumlarca kuruldu. 'Türk Solu' dergisinde Mihri Belli'nin görüşlerini savunduğu bu örgütün etkinliği, o yılın sonlarına doğru oldukça azalacaktı.

MDD görüşü, 1968 yılından sonra, gençlik örgütlerinde tutundu. Bu görüşlere koşut olarak kurulan DÖB (Devrimci Öğrenciler Birliği) ile eyleme geçti ve çatışmaya yönelen bir eylem anlayışı sergiledi. Bir yandan TİP içerisinde, özellikle İstanbul İl örgütünde ve diğer bazı il örgütlerinde sonuç alıcı çalışmalar yürüten ve denetimi altına alan MDD ci görüş, 1969 yılında FKF İstanbul Sekreterliğinde ağır bastı, 69 Ekim ayında toplanan FKF Olağanüstü Genel Kurulunda FKF, DEV-GENÇ adını alarak değiştirildi. DEV-GENÇ, bir bakıma, 1968'ten sonraki yıllarda etkisi kalmayan Dev-Güç'ün yerini alacaktı.

Bu zamandan sonra, radikal olarak tanımlanabilecek bu akımlar üzerinde, toplumda gençlik kesiminin dışında gelişen olaylar ve değişimler etkili olmuşsa da, esas anlayışları değişmemiştir. 15-16 Haziran işçi direnişleriyle birlikte; işçi sınıfının etkinliğinin ne olduğunun tartışıldığı MDD içerisinde Mihri Belli'nin görüşleri iyice etkisiz kılındı. Ancak temel yanılgı noktaları aşılamadı; o dönemde DEV-GENÇ, ordunun bazı kesimlerine devrimci bir işlev yükleyen bir anlayış uyarınca hareket ediyordu. DEV-GENÇ geniş yapılanmasından ve etkin gücünden, ülkenin nesnel durumunun kendilerince değerlendirilmesinden kaynaklanarak, ordu içerisindeki radikal güçlerden de destek beklentisi ile, öncü savaşımını başlattı. Öyle ki, bir süre sonra 12 Mart muhtırası geldiğinde, DEV-GENÇ darbeyi destekler konumdaydı ve bu doğrultuda bir bildiri yayınladı. Yanılgısını farkedip, bir kaç gün sonra darbeye karşı olduğunu ilan ettiğinde ise, artık çok geç idi ve Türkiye'de bütün ilerici güçlerin baskıya karşı mücadele edeceği yeni ve uzun bir döneme girilmişti.

Harun Karadeniz, gençlik olaylarından kendisini çektikten sonraki yıllarda; 1971 yılında uydurma gerekçelerle yargılanıp, tutuklanıncaya kadar işçiler arasında çalıştı. 1969'ta, Kartal'da 'İstanbul Bölgesi İşçi Birliği' örgütü kurulurken ön saflardaydı.

12 Mart'tan sonra, iktidarın da bilinçli tutumuyla iyileşmesine izin verilmeyen kanseri ilerledi, önce kolunun kesilmesine neden oldu, sonra da onu aramızdan ayırdı. Ancak kısa ömründe, inandığı amaçlar uğruna çalışmaktan hiç yılmadı. Ölümle savaştığı son günlerinde, eşiyle birlikte, daha sonra Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan bir yazı dizisini hazırlıyor ve hiç ölmeyecekmiş gibi çalışıyordu. Yaşamı, kendisinden sonra gelenlere yol göstermeye devam edecektir.

1) Olaylı yıllar ve Gençlik- Harun Karadeniz, sayfa 75
2) agy, sayfalar 232-233
3) agy, sayfalar 241-242

Kaynakça:
Olaylı Yıllar ve Gençlik, 1968, H.K. Kapitalsiz Kapitalistler, 1975, H.K. Yaşamımdan Acı Dilimler, H.K.

DÜNYA GENÇLİĞİNDEN HABERLER

Macaristan Komünist Gençlik Birliği kuruluşunun 30. yılını kutluyor. Kısa adı KISZ olan örgüt, Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu üyesi olmasının yanısıra Federasyon'un evsahipliğini de yapıyor. KISZ Merkez Komitesi Sekreteri İmre Nagy, temel görevlerinden birinin genç insanların çıkarlarını savunmak ve bu çerçevede, Macaristan Komünist Partisi'nin politikalarının belirlenmesinde etkin rol almak olduğunu söylüyor. Nagy, DDGF yayın organı World Youth'un kendisiyle yaptığı söyleşide, ülkesinin ekonomik sorunlarına ilişkin Parti'nin yaptığı çalışmalara, gençliğin eğitim ve çalışma koşullarının daha iyileştirilmesine yönelik somut bir programla katkıda bulunacaklarını da belirtmişti.

'89 yılında Demokratik Kore'nin başkenti Pyongyang'da yapılacak olan 13. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali'nin sloganı da, 1985'te Moskova'da yapılan festivalinkiyle aynı olacak: "Anti-emperyalist dayanışma, barış ve dostluk için!" 13. Festival'in hazırlıklarıyla görevli uluslararası komitenin Moskova'daki birinci toplantısına dek geçen süre içinde, tüm dünya ülkelerinin barışçı amaçlarla birleşen gençlik ve öğrenci örgütleriyle iletişim kurulacak ve bu örgütlerin, festivale ilişkin konu, program, etkinlik önerileri alınacak. 13. Festival, gerek Moskova'da yapılan ve daha öncekilerin hepsini aşan bir katılım ve coşkunluğa ulaşan festivalin ardından gelmesi, gerekse Asya'da yapılan ilk festival olması nedeniyle özel bir önem taşıyor.

Sovyetler Birliği Öğrenci Konseyi Genel Sekreteri Sergey Zhuravlev, geçtiğimiz ay içinde, Uluslararası Öğrenci Birliği (IUS)'un Prag'daki merkezini ziyaret ederek, ülkesindeki yükseköğretim reformlarına ilişkin bir konferans verdi. Zhuravlev, üniversite düzeyinde öğrenci parlamentoları kurulacağını ve Komsomol ile işbirliği içinde çalışacağını açıkladı. Ayrıca Büyük Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü kutlama etkinliklerine ilişkin programa da değinen Zhuravlev, Sovyetler'deki her üniversitenin Amerikan üniversiteleriyle doğrudan bire-bir ilişkiye girme kararı aldığını söyledi. İlk olarak 20 Sovyet üniversitesinin katılacağı bu proje, Amerikalı üniversite öğrencilerinin Devrim'in kutlama törenlerine katılabilmeleri için gerekli hazırlıkların yapılmasını da içeriyor.

Pakistan Demokratik Öğrenci Örgütü (DSF) IUS yayın organı "World Student News"ta yayımlanan açıklamasında, Ziya-ül Hak yönetiminin iki yıl önce başlattığı "demokrasiye geçiş" döneminin, Pakistan toplumunun yaşam koşullarında hiçbir değişiklik yaratmadığını bildirdi. DSF, öğrenci örgütlerinin halen yasal kabul edilmediğini vurguladı ve öğrenci eylemlerine izin verilmemesini, çok sayıda öğrencinin siyasi gerekçelerle gözaltında tutulmasını kınadı.

ABD Kongresi'nin hazırladığı Yükseköğrenim Raporu'na göre, üniversite öğrencilerinin öğrenim giderlerini karşılayabilmek için devletten aldıkları kredi toplamı 1976-1986 döneminde üç kat arttı. Öğrencilerin geri ödemek zorunda oldukları tutar 10 milyar doları aşıyor. Her üniversite mezunu, ortalama 30 bin dolar borçlu olarak yaşama atılıyor. Rapor, bu rakamın yakında 50 bin doları bulacağını da saptıyor ve öğrencilerin iş bulup çalışmaları halinde, maaşlarından her ay yüzde 15 oranında yapılacak kesintilerle bu borçların ödenmesinin on yılı aşkın zaman alacağını belirtiyor.

Bulgaristan öğrenci gençliğinin sendikal yayın organı "Öğrenci Tribünü" 60 yaşına bastı. İlk olarak 1927 yılında yayınlanmaya başlayan dergi, Bulgaristan'da faşizme karşı verilen mücadele ortamında öğrencileri birleştirmek gibi bir politik hedefle işe başlamış ve bu hedefine üç yıl içinde, 30 Mart 1930'da Bulgaristan Ulusal Öğrenci Birliği'nin kurulmasıyla ulaşmıştı. Ancak, bu birliğin kuruluşunu büyük puntoların coşkusuyla yansıtan sayısı faşist yönetim tarafından toplatılınca, bir süre yayınına ara vermek zorunda kalan "Öğrenci Tribünü" daha sonra başka adlarla ve gazete biçiminde çıkmaya başladı. Demokrat-ilerici yayın politikasıyla anti-faşist mücadeleye önemli katkılarda bulundu. 9 Eylül 1944 zaferinin yayınlandığı sayısı ise artık toplatılma tehlikesini taşımıyordu. "Öğrenci Tribünü" bugün haftalık olarak, 6 sayfa halinde çıkıyor ve 15 kentteki 30 üniversitede okunuyor.

Yüksek Öğrenimde Birlik ve Mücadele

Ahmet Genç

Geçtiğimiz dönem yüksek öğrenim gençliğinde gözlenen hareketlenme açıkça ortaya koydu ki; öğrenci gençlik üzerindeki "ölü toprağını" atmaya başlamıştır artık. Bunda, hiç kuşkusuz daha 12 Eylül'ün ilk günlerinden başlayarak içerde ve dışarda, kesintisiz bir biçimde, yılmadan sürdürülen çabaların; devrimci mücadelenin payı büyüktür. Yüksek öğrenim gençliğinin mücadelesi, halkımızın mücadelesi gibi bir uyanışı ve umudu vadederken kimi zayıflıkları, olumsuzlukları bağrında taşımaktadır. Kanımızca, bu zayıflıkların en önemlisi, bir çok çevrede birliğin gerekliliği kabul görmesine rağmen, henüz ortak bir birlik anlayışına ulaşılamamış oluşudur.

Bugün devrimci sol çevrelerde farklı düzeylerde de olsa etkili olan birlik anlayışlarını şöyle sıralamak olanaklıdır:

— Çeşitli politik grupların bir cephe veya blokta biraraya gelmesi

— Politik birlik; ki bu örgütsel birliği gerektirir.

— Bir politik grubun görüşleri etrafında birlik

Bu anlayışlar doğrudan yüksek öğrenim alanına yansımaktadır. Ancak gerekirlikleri farklı bağlamlarda ortaya çıkabilecek bu anlayışların hiçbirisi bugünün birlik ihtiyacına yanıt verecek kapsayıcılıkta değildir. Ayrıca yüksek öğrenimde birlik sorununu genel birlik ihtiyacının ve giderilme olanaklarının bu alanda kazandığı özgül içerikle ele almak gerekmektedir.

Bu soruna açıklık getirebilmek için Eylül sonrası yüksek öğrenim gençliğinin mücadelesinin önemi üzerinde durmak ve genel çizgileriyle değerlendirmek gerekir.

"Haklı ve yüce davamız uğruna gerçekleştirdiğimiz her direniş, halkımızın, işçi sınıfımızın her direnişi, her grevi gibi YENİ BİR TÜRKİYE'nin kapısını aralamaktadır. Attığımız adımların bu denli önemli olduğunu görmek, bu önemi derinden kavramak ve daha ileri gidebilmek için artık bir durum değerlendirme zamanı gelmiştir. Mücadelemiz nasıl gelişiyor? Kazanımlarımız neler? Ne gibi zayıflık görünüyor? Daha ileri gidebilmek için neler yapmalıyız? " Bu soruların yanıtları doğru bir biçimde verilirse, hem birlik ihtiyacının somut çerçevesi ve içeriği daha net ortaya çıkacak, hem de nasıl bir birlik anlayışının bu ihtiyaca yanıt vereceğini belirlemek daha bir olanaklı olacaktır. Vurgulayalım ki, bu sorulara bu yazı çerçevesinde en doğru ve kapsamlı yanıtları vermek gibi bir iddia sözkonusu değildir. Bizce en doğru ve kapsamlı yanıt bulmanın yolu, hangi politik görüşten olursa olsun bugünden rahatsızlık duyan, gelecek için kaygılanan ileriye dönük her gücün hep birlikte karşıklı anlayış içinde, kardeşçe tartışmasından, fikir alışverişinde bulunmasından geçer. Bu süreçte en büyük görev devrimci sol güçlerin üzerine düşmektedir. İşte biz de yüksek öğrenimde devrimci sol düşüncenin etkisi altındaki çevrede böylesi bir tartışma sürecinin ve fikir alışverişi ortamının yaratılmasına ufak da olsa katkıda bulunmak düşüncesindeyiz. Yaklaşımlarımızın bu bakış açısıyla ele alınması, kanımca birlik amacına yönelik en uygun tarzdır.

Eylül sonrası yüksek öğrenim gençliğinin mücadelesinin gelişimine baktığımızda iki önemli çizgiyi kolaylıkla görmek mümkündür: Birincisi, mücadelenin ekseninin YÖK'e karşıt bir konumda "özerk-demokratik üniversite" hedefine yönelik olmasıdır. İkincisi, mücadeleye katılan tüm güçlerin bu eksenin karakterize ettiği zeminde ortak hareket etmiş olmalarıdır. ODTÜ' deki Lale Eylemiyle başlayıp ek sınav istemi, 44. madde çalışmaları ve İsa Tanrıverdi olayını protesto eylemleriyle gelişen bu süreç "Nisan Direnişi" ile önemli bir ivme kazandı. Bu süreçte gerçekleştirilen irili ufaklı her eylemde saptadığımız ve bizce çok önemli olan iki çizgi varlık kazandı.

Bu sürecin bize kazandırdıkları ise; YÖK'ün kamuoyu gözünde önemli ölçüde gerçekleşen ve yalıtılmışlığı, öğrenci dernekleri örgütlenmesinin kalıcılaşmaya giden meşruluğu, demokratik-özerk üniversite ve buna bağlı istemlerin giderek gelişen ve güçlenen biçimde kabul gören haklılığı ve gençliğin "öcü" gösteren anlayışın kırılmaya başlamış olmasıdır. Özellikle Nisan Direnişi ve bu direniş süresince toplumun bir çok çevresinden yükselen destek sesleri tüm bunların somut göstergesidir. Ekleyelim ki nesnel olarak dayatan birlik ihtiyacının giderileceği platformların büyük ölçüde belirginleşmesi kanımızca, bu sürecin sağladığı en büyük kazanımdır. Bugün "Akademik-Demokratik Platform" bir bütün olarak yüksek öğrenim gençliğinin üzerinde birleşebileceği bir zemin özelliğini kazanmıştır. Öte yandan ülke ölçeğinde giderek daha çok tartışılan "nasıl bir gelecek, nasıl bir Türkiye" sorusu yüksek öğrenim alanında özellikle de devrimci sol yüksek öğrenim gençliği arasında, üzerinde birleşebilecek bir politik platform yaratmak açısından önemli bir olanak sağlamıştır.

Ancak süreci bütünsel kavrayabilmek için zayıflıkları da belirlemek gerekir: Akademik-demokratik mücadele ile politik mücadele arasındaki bağlar yeterince açığa çıkarılmış değildir. Bunun iki önem taşıyan sonucu görülmektedir. Birincisi, sözkonusu mücadelelerin örgütsel araçlarının ne olduğu konusunda ortaya çıkan bulanıklıktır. Bunun tipik bir örneği bir dergide yer alan şu saptamada görülmektedir: "...demokratik kitle örgütleri, ekonomik demokratik mücadele temelinde ortaya çıkan siyasal örgütlerdir..."

(Yeni Demokrasi sayı 1 s. 10-17)

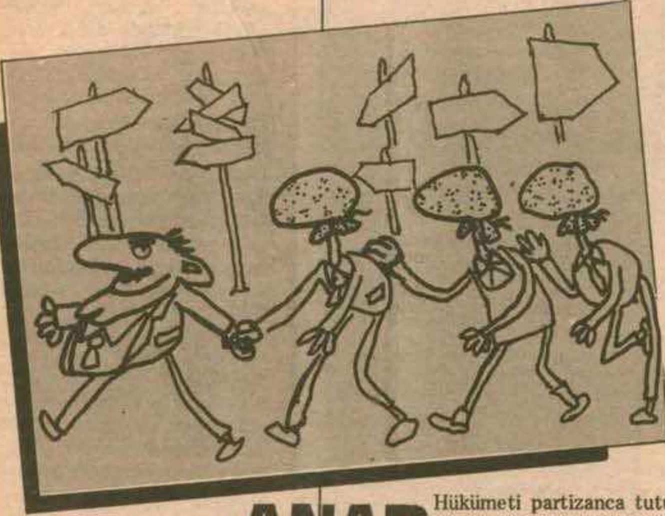
İkincisi, bir bütün olarak yüksek öğrenim gençliğinin birliği ve bunun zemini ile yüksek öğrenim gençliğinin politik kesimlerinin birliği ve bunun zemini arasındaki ortak yanlar ve niteliksel farklılıkların anlaşılmayışıdır. Öğrenci derneklerinde sürdürülen "ilkeli birlik" ve "tasfiyecilik" tartışmaları bu durumun en karakteristik örnekleridir. Öte yandan öğrenci derneklerinin yığınsallaşma yolunda henüz daha somut ve kalıcı adımlar atamayışı bir diğer zayıf yandır. Yine öğrenci hareketi ile diğer demokrasi güçleri arasında sürekli ve güçlü bağların kurulamamış olması, üzerinde durulması gereken bir eksikliktir. Ve son olarak süreçte henüz açığa çıkmamış fakat varlığını hissettiren büyük bir tehlikeye dikkat çekmek gerekir: Bölünme, evet yüksek öğrenim gençliğinin mücadelesinde bugün olmazsa bile, yakın bir gelecekte bölünme temel sorunlardan biri haline dönüşebilir. Bu saptamaya kimi itirazlar yöneltilebilir. Örneğin, bugün yüksek öğrenim alanında bir birlik mi var ki, bölünmeden sözediliyor, denebilir. Ya da bunca farklı görüşün, biribirlerinden bir çok ayrı yanları bulunan dergilerin, özellikle de yüksek öğrenim alanında hızla gruplaşmalar yarattığı böylesi bir ortamda, nasıl olur da bölünmeden henüz daha "açığa çıkmamış potansiyel bir tehlike" olarak sözedilebilir. Veya mademki bugün henüz bölünmüşlük yok, öyleyse neden ana sorun olarak birlik başa alınıyor, diye düşünülebilir. Bizce tüm bu itirazlarda hareket noktası yanlış belirlenmiştir. Farklılıkların-farklı görüşlerin, farklı dergilerin-olması her zaman bölünmüşlüğü göstermez. Hangi zeminde hareket edildiğine bakmak gerekir. Bugün yüksek öğrenim alanında bir çok grup olmasına rağmen hemen hepsinin üzerinde birleştiği yan akademik-demokratik platformda mücadelenin gerekliliğidir. Yine tamamı, YÖK'e karşı "Demokratik-Özerk Üniversite" istemini yükseltmektedir. Hep birlikte "atılmalara son" demekte, hep birlikte "paralı öğrenime" karşı çıkmakta ve hep birlikte örgütlerini korumak için direnmektedirler. İşte bugün yüksek öğrenimde birlik sorunu hangi zeminde birlik değil, akademik-demokratik zeminde dağınık durumda bulunan güçleri birleştirme sorunudur. Bu güçbirliği ancak akademik-demokratik nitelikte ayrıntılı bir mücadele programı etrafında gerçekleştirilebilir. Bugün yüksek öğrenim alanında birlik sorununun içeriğini, nasıl bir programın geniş öğrenci çevrelerini harekete geçirebileceği ve güçbirliğini sağlayabileceği, oluşturmaktadır. İçinde bulunduğumuz koşullarda bir bütün olarak yüksek öğrenimin ihtiyaçlarına yanıt veren akademik-demokratik nitelikte böylesi bir programı, bu platformda ileriye dönük bir biçimde yer alan tüm güçlerle ortaklaşa hazırlamanın olanakları vardır. İşte bu olanaklar ortadan kalktığında kimi güçler akademik-demokratik platformdan koptuğunda bölünme gerçekleşmiş olacaktır. Sözünü ettiğimiz bölünme tehlikesi budur.

Ne yapmalıyız?

Yüksek öğrenim gençliğinin mücadelesini daha ileri götürebilmek kuşkusuz halkımızın mücadelesiyle organik bağı içerisinde gerçek olabilir. Ancak hem bu bağı açığa çıkarmak ve bağlanmaya özel müdahalenin yeni yollarını ve biçimlerini geliştirmek, hem de mücadele alanlarının göreli özerkliklerini dikkate alarak ileriye gitmek için yüksek öğrenim alanında neler yapılacağını saptamak gerekmektedir.

Ortaöğretimde "REFORM"

Beyhan Sunal

ANAP Hükümeti partizanca tutumunu bir kez daha sergiliyor. Kısa dönemli kaygılarla eğitim reformları adı altında seçim yatırımları yapıyor. Önümüzdeki ilk seçimlere kadar kendisine en çok oy sağlayacak politikaları, en işbitirici tavrıyla uygulamaya koyuyor. Bu arada iktidarını borçlu olduğu çevrelerin uzun dönemli çıkarlarını da gözetiyor. Bunun için de onların gereksindiği standart, "tehlikesiz" insan gücünü yetiştirmenin olanaklarını da yaratıyor.

"Eğitim reformu" adı altında yapılan değişikliklerle, haftalık ders saatleri azaltıldı, sosyoloji[1], mantık ve felsefe dersleri zorunlu olmaktan çıkarıldı. Öğrenciler yalnızca bir tanesini seçebilecekler. Ayrıca öğrenciler branşlara ayrılacaklar. Seçtiği branşı ilgilendirmeyen dersleri de seçmeli olarak alabilecekler. Örneğin Fen "branşını" seçen öğrenci sosyoloji, mantık ve felsefe derslerinden yalnızca birini seçecek. Yine coğrafya dersi zorunlu değil. Din kültürü ve ahlak eğitimi ise zorunlu.

MEGSB, yapılan değişikliklerin olumlu olduğunu, öğrencilere daha çok boş zaman kalacağını, bu boş zamanların çok yönlü birer insan olmak için değerlendirileceğini öne sürüyor. Oysa ortaöğrenimin kendisi böyle bir çeşitliliği, içermiyor. "Fen dalını seçen bir öğrenci felsefe bilmese de olur" mantığının hakim olduğu bir eğitim sisteminde, öğrencinin kendisini yetiştirmesi bekleniyor. Temel eğitimin en önemli işlevi gözardı ediliyor. Temel eğitim öğrencinin kendisini tanıması, yeteneklerini saptaması için gerekli olanakları sağlamıyor. Tersine öğrenciyi giderek bunlardan uzaklaştırıyor. Felsefe öğrenmeyen bir insanın, matematiği öğrenebileceği varsayılıyor. Matematik ve felsefe birbirinden ayrı dallarmış gibi gösterilmeye çalışılıyor. Böylece kendini tanımayan insanın dünyayı tanıması da sınırlanıyor. Felsefe bilmeyen bir öğrencinin, matematiği hiçbir zaman tam olarak öğrenemeyeceği gözardı ediliyor. Sonsuzluğun aslında felsefi bir kavram olduğunu bilmeyen bir öğrenci Newton ile Aristo arasındaki çatışmayı da anlamakta güçlük çekiyor.

Sonuçta eğitim "yararcı" bir anlayışa teslim oluyor. Eğitimin ezberci içeriği, gerici niteliği değişmiyor, pekiştiriliyor. Ne yapacağını, neden yaptığını bilmeyen kafalar yaratılmaya çalışılıyor. "Branş" seçiminden söz edilirken, öğrencilere bu seçimi yapabilmeleri için gerekli veriler sağlanmıyor. Bu durumda belirleyici olan ailelerin tercihleri, lise yıllarının hevesleri vb etkenler oluyor.

Branş seçiminin ve derslerin buna göre düzenlenmesinin, üniversiteye girişi kolaylaştıracağı öne sürülüyor. Oysa üniversiteye alınan öğrenci sayısında bir artma olmadı. Sonuçta, yeni sistem öğrencilerin şansını arttırmıyor. Yine binlerce öğrenci üniversite sınavlarına girecek ve yine binlerce öğrenci kazanamayacak. Yine binlerce lise mezunu işsiz olacak. Üstelik bu kez, üniversiteye hazırlığa yönelik bir öğretim almış, başka hiç bir becerisi olmayan bir işsizler ordusu.

Eğitim bilimindeki gelişmeler, temel eğitimin genç insanın kendisini tanıyacağı, sistemin genç insanı tanıyacağı, yeteneklerini görebileceği bir süreç olduğunu ve bu yüzden temel eğitim süresinin uzun tutulması gerektiğini öngörüyor.

Uzmanlaşma ya da branşlaşma ise ancak temel eğitim sonrasında, üniversite içinde uygun görülüyor. Avusturya Lisesi Müdürü Franz Kangler, yapılan değişiklikler konusunda Nokta'ya yaptığı açıklamada şöyle söylüyor: "Avusturya'da da zaman zaman böyle şeyler planlanır, ama en az bir yıl önce tartışmaya açılır. Bakanlığa bir tasarı yolladık, kabul edeceklerini umut ediyoruz. Buna göre biz kendi düzenimizi Bakanlıkça öngörülen yeniliklere uyarlamak için zaman kazanabiliriz.

"Diğer taraftan yeni getirilen Amerikanvari sistemin Avusturya eğitim sistemiyle denk düştüğünü söyleyemiyoruz. Biz öğrencilerin güçlü bir genel kültürle liseyi bitirmelerini isteriz, uzmanlaşmayı yüksekokul ve sonrasına bırakma eğilimindeyizdir. Ama bizim açımızdan çok büyük bir fark olmayacak, zira öğrencileri üniversite sınavına hazırlamak gibi bir görevi hiçbir zaman kabul etmiyoruz, öğretim düzeyini düşürmemek asıl hedefimiz."

Oysa hükümet öğrencilere tatil müjdesini çoktan verdi: Bütünleme sınavlarında yeni sistem esas alınacak ve öğrenciler sorumlu oldukları pek çok dersten muaf oldukları için sınava girmeyecekler.

"Fen dalını seçen bir öğrenci, felsefe bilmese de olur, mantığının hakim olduğu bir eğitim sisteminde, öğrencinin kendisini yetiştirmesi bekleniyor. Böylece kendini tanımayan insanın dünyayı tanıması da sınırlanıyor."

Sayın Yener Kaya
Deri – İş Başkanı

Kazlıçeşme'de, 33 işyerinde 1 500 işçiyi kapsayan kitlesel grev eyleminizin başlamış olduğunu ve patronların 3 200 işçiye karşı lokavt ilan ettiğini öğrenmiş olan Dünya Sendikalar Federasyonu, grevlerinizde ve yürüttüğünüz mücadelede sonsuz başarılar diler, grevcilere ve onları destekleyenlere sıcak, kardeşçe selamlarını iletir.

İbrahim Zakaria
DSF Genel Sekreteri

Sayın Yener Kaya
Deri – İş Başkanı

Binlerce Türk deri işçisinin haklı istemleri için vermekte olduğu savaşımı öğrenen Tekstil Giyim Deri Sendikaları Uluslararası Birliği, patronların lokavtına karşı sizlerle etkin bir dayanışma içinde olduğunu bildirir, bir an önce sonuç almanızı dileriz.

Uluslararası Sendikalar Birliği
Sekreterliği

40 Bin Demiryol İşçisi UZLAŞMACILIĞIN KURBANI

Gürbüz Baran

İçinde bulunduğumuz yıl 1987'nin geçen ilk 8 ayı yoğun toplu sözleşme görüşmelerine sahne oldu. Bu görüşmelerin ağırlıklı bölümünü de bilindiği üzere devlet işletmelerinde çalışan işçilerle ilgili toplu iş sözleşmesi görüşmeleri oluşturdu. 700 bin dolayında kamu işçisi için 30'a yakın sendika yüzlerce işyerini kapsayan sözleşmeler için masalara oturdular.

Kamu işyerlerinde (12 Eylül öncesinde de olduğu gibi) Türk-İş'e bağlı sendikalar yetki sahibi. Bu sendikalar, en son, demiryol işçilerinin 40 bin işçiyi kapsayan toplu sözleşmesini imzalamasıyla birlikte, 700 binlik bir işçi kitlesi için sözleşmelerini tamamlamış durumda.

Yaygın Petrol-İş grevleri söz konusu toplu sözleşme sürecine damgasını vururken, kamu işyerinde greve çıkan bir başka sendika, Seydişehir Alüminyum Tesislerinde Türk Metal Sendikası oldu. Seydişehir Alüminyum Fabrikası'nda 5.500, Antalya Ferro Krom Tesisleri'nde de 600 olmak üzere toplam 6.100 işçi yaklaşık 1.5 aydan beri grevi yaşıyor.

1923'ten beri ilk defa grev uygulaması kararı alınan ve uygulama sürecinin arifesinde anlaşmaya varılan 40 bin demiryol işçisinin sözleşmesinin imzalanması ise sorunu çözmedi. İşçiler eylemlerini "bizi sattı" diyerek sendikalarının yöneticilerine yönelttiler, sözleşmeyi tanımak istemediklerini kamuoyuna açıkladılar.

Kamuoyunun bir süre daha dikkatlerini üzerine çekmesi beklenen demiryolu işçilerinin ve Demiryol-İş Sendikası'nın yaşadığı bunalımın kaynağında, 40 bin işçinin ezici çoğunluğunun sendika yönetimlerine olan güvensizlikleri ve dolayısıyla sendika yöneticilerinin tabanla olan kopuklukları yatıyor.

Demiryol-İş'de güven bunalımı bir yıl önce başladı. Bulunduğu iş kolunda tek sendika olma özelliğini taşıyan Demiryol-İş'in bugünkü genel başkanı Mehmet Acıdereli ve onun listesinde yeralan yönetim kurulu üyeleri Ekim 1986'da yapılan Genel Kurul'da çoğunluğun desteğini kaybederek, azınlık oylarıyla seçildiler. Tabanın güven ve desteğini yitirerek yönetime geldiler. Genel Başkan Acıdereli 232 delegenin 107'sinin oyunu alırken, 125 oy boş çıkıyordu. Örgütlenme sekreteri Cavit Iskalaf 112 oy alırken 120 oy boş kullanılıyordu. Genel mali sekreter Kazım Gözüm ise aldığı 110 oya karşılık 122 boş oyun sahibi oluyordu.

İlerici kesimleri oluşturan şubeler, ayrı ayrı politika belirlemelerinden dolayı birlikte hareket edemeyince, muhalefet güçlü olmasına karşın yönetim yine ağırlıkla gerici kesimden oluştu. Hem de azınlığın oylarıyla.

Demiryol-İş başkanı ve yönetimdeki ekibi kağıt üstünde kazanmıştı. Ancak, fiiliyattaki yenilgisini gidermenin koşullarını da aramaktaydı. Çıkmaza giren ve ortalama 60 bin lira ile çalışan 40 bin işçinin haklı dayatması ile iş grev aşamasına varınca Acıdereli ve ekibi kaçınılmaz grev kararıyla düşen itibarlarını düzeltmeye çalıştılar. Tabanın sürüklemesiyle bir süre önde olmaya çaba gösterdiler. Demiryol işçileri 64 yıllık bir aradan sonra emeklerinin karşılığı, hakları için greve çıkacaklardı. Grev bayraklarını hazırlıyorlardı. Zamanlama da grev uygulaması için en uygun döneme, 4 günlük bayrama denk düşüyordu. İşveren TUHİS'in aldığı lokavt kararı zaten geleneksel "devlet baba" imajını çoktan "acımasız patron"a dönüştürmüştü.

Ancak Demiryol-İş yöneticileri işçilere, işçilerin kararlılığına daha fazla ayak uyduramadılar ve uzlaşmacı kimlikleri onları yine gerilere savurdu. Önce grev uygulama tarihini *"bayramdan sonra"*ya bıraktıklarını açıkladılar. Bu karar zaten başlı başına grevin işçi sendikasının genel başkanı ve yönetim ekibi tarafından kırılmasıyla eşanlamlıdır. Bu ertelemenin nedeni *"bayramda halkı zor duruma sokmamak"* olarak açıklandı. Kendi işçisini düşünmeyen bir sendika yönetiminin halkı düşüneceği demogojiden başka bir şekilde yorumlanamazdı. Daha sonra da işveren sendikasıyla anlaşmaya varıldığı açıklandı. İlk altı ay yüzde 25, ikinci altı ay yüzde 20. Getirilen net artış, 10-15 bin lira arasında. 4 Ağustos 1987 tarihli gazetelerde yeralan İstanbul Ticaret Odasının verilerinden oluşan haberin başlığı ise şu: *"Enflasyonun hızı kesilmiyor. 3 aydır aynı rakam: 43.2"*

Demiryol-İş'in Haydarpaşa ve Eskişehir şubeleri (toplam 10 bin işçi) sözleşmeyi tanımadığını açıklayıp tepkilerini yemek boykotuyla dile getirirken, Adapazarı şubesi de işçiler tarafından taşlandı.

40 bin demiryol işçisi kapalı kapılar ardında bir kez daha uzlaşmacılığın kurbanı olma deneyini yaşamış oldular.

1987 yılının ilk 8 ayında 700 bin kamu işçisi için toplu sözleşmelerin hemen tümü tamamlanmış oldu. Bu süreç içersinde onurlu direnişler oldu, ama daha çok geleneksel *"satışlar"* yaşandı.

Kamu işçileri yanında özel sektörde de önemli sözleşmeleri kuşkusuz hatırlamak gerekiyor. Otomobil-İş' in NETAŞ direnişi, halen Deri-İş Sendikasının Kazlıçeşme'de 33 işyerinde uygulamakta olduğu onurlu grevi-direnişi saygıyla anmak gerekiyor.

12 Eylül müdahalesinin hemen ardından TİSK Genel Başkanı Halit Narin, darbeyi alkışlarken *"şimdiye kadar hep işçiler güldü, artık bundan sonra biz güleceğiz"* diye naralar atmıştı. Narin gülmeye devam ediyor. Narin'in gülmesinde onu gıdıklayan *"uzlaşmacı"* sendikacıların katkısı da az sayılmaz.

Maviş Öztaş: "Açlık grevini kendi çocuklarımız için değil, herkes için yapıyoruz."

Maviş Öztaş, 46 yaşında. Gaziantep Özel Tip Cezaevi'nde bir oğlu var. "18 yaşında girdi oğlum. 7 yılı var daha... Çıktığında 33 yaşında olacak nerdeyse. En güzel yılları içerde geçiyor. Sağlıkları bozuluyor."

Açlık grevine neden başladığını sorduk. "Açık görüş için gitmiştik. Ben kapalı görüşlere gitmiyorum. Oğlumu engellerin arkasında görünce kötü oluyorum. Oğluma sarılamadıktan sonra. Bu kez gittiğimizde açlık grevi olduğunu öğrendik. Çocuklarımızı bize göstermediler. Tam 3 gün tüm aileler cezaevi kapısında oturup bekledik. Çocuklarımızı göremedik. Savcı, "bunların suyunu ve şekerini keserim, istersem Diyarbakır'a atarım" deyince kendi aramızda açlık grevi yapmaya karar verdik."

—Oğlunuz ve arkadaşlarının açlık grevi yaptıklarını duyunca ne düşündünüz?

— Ne düşüneyim? Demek ki canları çok yanıyor da açlık grevi yapıyorlar. İnsan gibi davranılsa herhalde böyle olmaz.

— Cezaevlerindekilerin açlık grevleri hakkında ne düşünüyorsunuz?.

— İçerde insan gibi davranılmıyor çocuklarımıza. Sorunları ile ilgilenilmiyor. Sağlıksız koşullarda yaşıyorlar. Gazete, teyp, radyo istiyorlar verilmiyor. Mesela ben yılda bir kez açık görüşe gidiyorum. Oğluma ellerimle yemek yapıyorum, vermiyorlar. Ne olur sanki, bir öğünlük yemek. Tek tip elbise giysinler istiyorlar. O elbiselerin paçaları kısa. Renkleri bir garip. Ne olur yani genç insanlar giyinseler, yeseler, radyo dinleseler. Zaten dışardan uzakta, yeterince cezalarını çekiyorlar. Koğuşlarının penceresinden dışarıyı bile göremiyorlar. Camın dışında bir de tel var, demir parmaklık var. Çocuğuma anneler gününde bir demet kır çiçeği topladım götürdüm. İçeri almadılar. Sağ görüşlülere kurbanlar girdi gözümüzün önünde. Bizim götürdüğümüz hiçbir şeyi almadılar. Gardiyanlar dövmediğinde, jandarmalar girip eziyet ediyor çocuklarımıza. Açlık grevi yapan çocuklarımızı alıp hücrelere götürdüler. Çok bağırdı çocuklarımız. "Baskıya son" diyorlardı herhalde. Akşama kadar susmadılar. Ne dediklerini de anlayamıyorduk. Ama seslerini duyduğumuzda şuur kalmadı bizde. Mide kanaması geçirenler oldu aramızda.

— Sizlere nasıl davranılıyor?

— Bizler de çocuklarımızla birlikte ceza çekiyoruz. Cezaevinde itilip kakılıyoruz. 42-43 derece sıcakta, "sıraya girin, öyle görüştüreceğiz" diyorlar. Aramızda tansiyonu, kalbi olanlar var. Ben çok arkadaşımı kaybettim. Yaşlı insanlar dayanamıyor. İki kere hastaneye kaldırıldım. Kriz geldi.

— Açlık grevini nasıl yaptınız?

— Evlat için yapılıyor. Hepimiz sadece kendi çocuklarımız için değil, herkes için yapıyoruz. Onlar hepimizin çocukları. Bizler çözüm arıyoruz. Bize acımalarını istemiyoruz. Acımayla çözüm olmuyor. Gittiğimiz yerde kapıdan içeri almıyorlar. Aramızda 70 yaşında insanlar var. Onlara bile saygı göstermiyorlar. Bakan kapısını açmıyor. Çocuklarımıza acıdığını söylüyor. Çözüm bulacak olan kendisi. Bu koşullardan kim sorumlu o zaman. 80'den bu yana değişen bir şey yok.

— Açlık grevi sırasında baskılarla karşılaştınız...

— Biz, çocuklarımız için herşeyi göze aldık, Polis gelip kaldırmak istedi. Hepimiz birbirimize kenetlendik. "Ne yaparsanız yapın, buradan kalkmayacağız" dedik. İstanbul'daki olaylara çok tepki olduğu için daha fazla üstümüze gelmediler.

Grevcileri videoya aldılar. Yine de yılmıyoruz. Çocuklarımız için herşeyi yaparız. Çocuklarımız insanca yaşamazlarsa başka şeyler düşünürüz. Böyle yapmazsak kimse ilgilenmiyor.

Grev boyunca sadece şekerli su içtik.

— Greve gösterilen ilgiyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

— Grevi ziyarete gelen çok kişi vardı. Güven Park çiçeklerle doldu. Herkes bize başarılar diledi. Bunlar direncimizi arttırdı. Herkes gelirken sigara, şeker getiriyordu. Her ihtiyacımızı karşılamaya çalışıyorlardı. Aramızda hasta olanlar da vardı. Ama çocukları için dayanıyorlardı. Yemek aklımıza gelmiyordu.

Basın da çok iyi yer verdi. Her gün fotoğraflı haberler çıktı. Yurt dışından bile telefonla desteklediğini bildirenler oldu.

— Artık herkes cezaevlerinde neler olduğunu biliyor...

— Evet artık cezaevlerinin koşullarının düzeltilmesi için birşeyler yapılmalı.

Şimdi hepimiz çocuklarımızın sağlığını merak ediyoruz. Ben gözümle görmeyince inanmam. Açlık grevinden sonra sağlığı nasıl, gerekli bakım yapılmış mı? Zaten kötü olan sağlıklarından endişeliyiz. Çocuklarımızın durumunu gidip görmek istiyoruz. Bize bir açık görüş için izin verilmeli.

TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERE İNSANCA YAŞAM DİLEKÇESİ

Ceza ve Tutukevlerinde baskı ve işkencelere son verilsin!....

Çağımızın yüzkarası, insanlık suçu olan baskı ve işkenceye, karşı çıkmak insanca yaşamayı savunan herkesin insanlık görevi ve sorumluluğudur.

Baskı ve işkenceyi hoş görmek her insan için utanç verici bir durumdur.

Tarih boyunca özellikle inanç ve düşüncelerinden dolayı insanlar ağır baskı ve işkencelere maruz kalmışlardır. Ama, ne inanç ve düşünceler ne de savunulan gerçekler, bu baskı ve işkencelerle yok edilememiştir. Baskı ve işkenceleri yapanlar, yaptıranlar, bugün insanlığın yüzkarası olarak lanetle anılmaktadır.

İşkence, insanca olmayan bir davranış, işkenceciler ise, insanca yanlarını yitirmiş kişilerdir.

İşkence, ilkel insana özgü ve hayvanca bir davranış da değildir. Doğada doğal işleyişte baskı ve işkence yoktur. İşkence "insan" a özgü bilinçli bir davranıştır. Ancak bu bilinçli davranış, çürümekte ve yok olma sürecini yaşamakta olan insanlık ve bilim düşmanı olanların acizliğini ve çaresizliğini bir dışa vurumudur.

Baskı ve işkence, insanlığı ve bilimi yadsımadır. Bu nedenle, baskı ve işkenceye boyun eğmemek ve karşı çıkmak insanlık onuru gereğidir.

Türkiyemizde de özellikle son 7 yılda, baskı ve işkence büyük boyutlarda artmıştır. Bu durumu bir ölçüde de olsa, mevcut iktidarlar bile kabul etmek zorunda kalmış, yadsıyamamışlardır. Bu durumun dolaysız etkilenenleri olan tutuklu ve hükümlüler, insanca yaşayabilmek için, kendi yaşamlarını da ortaya koyarak, insanca yaşam hakkını talep etmektedirler. Özellikle son zamanlarda artan açlık grevleri ve ölüm oruçları, bu durumun en iyi göstergesi olmaktadır.

Son olarak Sağmalcılar sivil cezaevinde başlayan açlık grevi, ölüm orucu ile ve bunu izleyen süreçte diğer ceza evlerindeki açlık grevleri (Gaziantep, Malatya, Bursa, Mersin vb.) baskı ve işkence uygulamaları konusunda hepimizi düşündürttü. Cezaevlerinde yakınları bulunan analar, babalar, ailelerde artık baskı ve işkence son bulsun, açlık grevlerinde evlatları ölmesin diye açlık grevlerine gittiler. Fakat, baskı ve işkenceye karşı olan bu protesto ne acıdır ki baskı ve işkence ile bastırılmaya çalışıldı. Tutuklu yakınları bayram arifesinde gözaltına alındı, hapse atıldılar.

Baskı ve işkenceye karşı çıkarak, salt insanca yaşam koşullarının sağlanması için Açlık grevi ve ölüm oruçlarında ölenlerin acısı ve anısı henüz yaşanırken, Sağmalcılar Sivil Cezaevinde 7 kişi ölüm orucuna başladı.

Biz "Türkiye'li aydınlar, demokratlar diyoruz ki, ceza ve tutukevlerinde baskı, işkenceler son bulsun. Bu gibi yerlerdeki kişilere yönelik "rehabilite, islah" vb. adı altında "tek-tip"leştirmeye yönelik insan dışı uygulamalardan vazgeçilsin.

Baskı ve işkenceleri, insanlık dışı uygulamaları yasalaştıran ceza ve tutukevleri tüzük ve yönetmelikleri değiştirilsin. İnsanlık onurunu temel alan bir anlayışla ele alınacak yeni bir ceza ve tutukevleri yönetmeliği, kamuoyunda tartışılarak yeniden hazırlansın. Özellikle bu tüzük ve yönetmelik için Türkiye'nin de altında imzasının bulunduğu "Tutuklu ve hükümlülere muamelede uygulanması gereken Asgari kurallar" adlı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin temel alınmasını istiyoruz.

Bizler yakın tarihin acı deneyleriyle biliyoruz ki, Türkiye'de her kademede yöneticiler de dahil olmak üzere büyük bir çoğunluk için, "dışarı" ile "içeri" arasındaki mesafe sanıldığı kadar büyük değildir. Bu gün atacağımız bir imzanın bir gün size de yararı dokunabileceğini düşünerek, toplumun insan haklarına saygılı tüm özel ve tüzel kişileri imza atmaya çağırıyoruz.

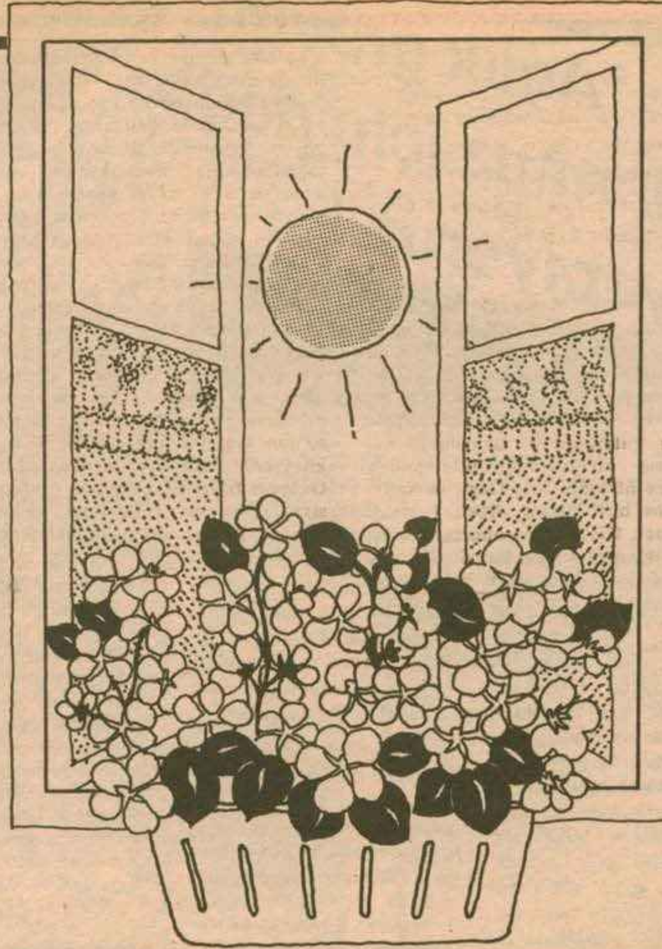
İNSANLIK ONURU İŞKENCEYİ YENECEKTİR

TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERE İNSANCA YAŞAM
DİLEKÇESİNE BİR İMZA VER!
BİRGÜN SANA LAZIM OLABİLİR!

Tahtaya geçirilmiş tuvalde, orta yaşlı bir adam yüzü, küçük yuvarlak gözlüklerinin ardından ciddi, kendinden emin, biraz da kızgın bakmaktadır. Son fırça darbelerinin yerleri halâ ıslaktır. Bir bu yüze bakar ressam, bir de aynadaki yüzüne. "O kadar az şey biliyorum ki,"der, "çok az şey. Ama belki, bir gün kendime ait bu çok az şeyi çoğaltıp, büyük bir şeyler yapabilirim. Eğer yaşamım buna olanak vermezse, birilerinin çıkıp, yarım bıraktığım yapıtı ona layık biçimde tamamlayacağı umudunu taşıyorum içimde."

1903 yılının ilk aylarıdır. Fransız ressam Paul Gauguin, Machesi Adaları'ndan Hiva—Oa'da son resimlerini yapmaktadır artık. Birkaç ay sonra, tahta kerevetine uzanıp yalnız başına yaşamla vedalaştığında, geriye, son yirmi yılını tümüyle resme adadığı 55 yıllık hareketli, gerilimli, bunalımlı ama bir o kadar da verimli bir yaşam bırakacaktır. Adının, insanlığın evrensel kültürünün ayrılmaz bir parçası olmasını sağlayan yüzlerce yapıtıdır bu verimin göstergesi.

Kapitalist sistemin artan sancıları içinde insanlık, büyük devrimci gelişmelere gebe yirminci yüzyıla akarken, modern resmin "empresyonizm" denen o ilk başkaldırı döneminin geliştirilip aşılmasında rol oynamış, tüm kaçış ve çelişkilerine karşın, çağının diğer büyük sanatçılarıyla içiçe ve onlarla etkileşim içinde yaşanmış bir yaşamdır Gauguin'inki. Ondokuzuncu yüzyılın ortalarında, resim sanatının yüreği Paris'te atarken,

gelişen birbirini geliştiren sanatlarının en yoğun bir parçasıdır aslında. Saatlerce konuşurlar. Çağdaş edebiyatı, sembolizm akımını yakından izlemektedirler. Çok okurlar. Çevreleri resim alım satım işiyle uğraşan, resim yapan komüncülerle doludur. Politik gelişmelerden, Japon baskı sanatına kadar herşey ilgilendirir onları, resimlerini etkiler. Arles'da Gauguin ile birlikte çalıştıkları günlerde, kardeşi Theo'ya yazdığı bir mektupta "tartışmalarımızın sonunda boşalmış bir elektrik akümülatörü kadar bitkin oluyor kafalarımız. Bir büyünün ortasında gibiyiz" demektedir Van Gogh.

Gauguin ve Van Gogh'u birleştiren noktalardan biri, onların yoksul, sıradan insanları, çalışan insanları resme sokmak konusundaki kararlı uğraşlarıdır. Millet'inin ünlü "Tohum Eken Adam"ı, Pissarro'nun çalışan köylüleri etkilemiştir onları. Van Gogh; ailesi din adamlarıyla dolu olmasına, kendi de bir dönem, giderek artan sefalete ancak dine sığınılarak karşı koyulabileceğine inanmasına karşın, "resimlerimde kiliselerden çok insanların gözlerini yansıtmayı seviyorum" diyecektir. Emekçilerin resimlerini yapabilmek için yüzlerce eskiz çizerek, başak toplayan kadınları, toprağı kazan adamları etüdlerine konu edecektir. "görünüşte, köylülerin, paçavracıların, her türlü işçi-

GAUGUIN - VAN GOGH
Gençliklerini Geleceğin Sanat

bu yürek atışlarını çok sıkı biçimde denetleyen bir de kurum vardır: Fransız Güzel Sanatlar Akademisi. Bu akademi, Fransız krallarının soylu yaşamlarından tarihsel kahramanlık sahnelerinden ve dinsel konulardan başka hiçbir şeyin tuvale yansımasına izin vermemektedir. Oysa, 1848 devriminin etkilerini halâ yaşayan bir kenttir Paris. Komünist Manifesto'nun dünyada en çok okunduğu yerdir. Gauguin'in anneannesi sosyalist yazar Flora Tristan'ın işçi birliği kurma girişimlerinden, 1852'de Napoleon III'ün imparator olmasından sonra hızla artan sol yayınların keskin muhalefetine kadar her yönüyle Komün'e akan günler yaşanmaktadır... Toplam 1.825.000 olan kent nüfusunun 605 bini işçi, 70 bini emek koşulları bakımından işçi sınıfına pek yakın olan zanaatkarlardır. Ressamların bu toplumsal koşullardan etkilenmemesi düşünülemez. Akademi'nin gerici jürisi, yalnızca 1863 yılında 4 bin yapıtı sergi salonlarının kapısından geri çevirir. Sıradan insanların, güncel görüntülerin resme girmesi olacak iş midir? Ancak, kendilerine empresyonistler adını veren yeni ressamlar grubu ısrarlıdır, çok geçmeden Salon des Refusees (Geri çevrilenler salonun)nda sanatsal yaratımın bağımsız örnekleri sunulmaya başlanır. Edouard Manet'nin çayırlıkta yemek yiyen iyi giyimli soylu baylar arasına,çırılçıplak bir kadını oturttuğu ünlü tablosu, komüncü ressam Courbet'nin "Ornans'daki gömme töreni" adlı devrimci çalışması sergilenince yer yerinden oynar. Artık empresyonizm, Manet, Degas, Monet, Courbet, Pissarro, Sisley, Seurat, Cezanne ve Renoir gibi büyük ressamların omuzunda, gerçekçiliği sloganlaştırarak yoğun bir üretim dönemine girmiştir. Burjuvazinin yozlaşan yaşam biçimine, toplumsal düzenin gerilimlerine bir tepkidir empresyonist tuvallere yansıyan. Kendilerinden önce, resme konu olması aklın kenarına bile getirilmeyen çağdaş gerçeklikleri, figürleri kalıcılaştırmaktadırlar. İşte Gauguin, Van Gogh ve Lautrec, çağdaşları ve yakın arkadaşları, Bernard, Laval, Schuffenecker ile birlikte bu çabaya katılır, yaptıkları işin yeniliğinin bilincinde olarak, tüm güçlüklere karşın fırçalarına büyük bir azimle sarılırlar.

Bu ressamların dostlukları, kavgalara varan tartışmaları, sürekli

“Gauguin ile Van Gogh'u birleştiren noktalardan biri, onların yoksul, sıradan insanları, çalışan insanları resme sokmak konusundaki kararlı uğraşlarıdır. Egemen sanat anlayışının tersine, yaşamda varolmayan tarihsel ve dinsel figürleri değil, gündelik figürleri konu ederler resimlerine...”

nin resmini yapmak kadar basit bir şey yok—oysa yağlıboyada bu gündelik figürleri yaşatmak dünyanın en zor işi! Bildiğim kadarıyla hiçbir akademide bir kazmacının, ekin süren birinin, ocağa çaydanlık yerleştiren bir kadının ya da bir terzi kızının nasıl çizileceği, nasıl boyanacağı öğretilmiyor. Öte yandan, hemen hemen her önemli kentte bir akademi var ve buralarda Araplar ya da Louis XV ile ilgili ya da başka tarihsel konularda modellerden geçilmiyor... Yani kısaca, hepsi de varolmayan, gerçekdışı figürler!"

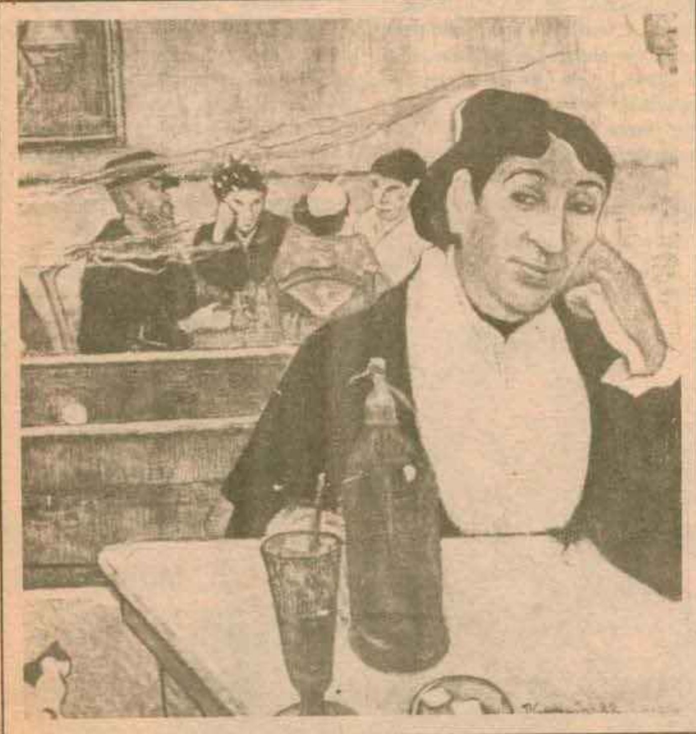
Van Gogh'un bu tepkisine katılır Gauguin. Hollandalı ressam, "Patates Yiyen Köylüler", "Sabanda Köylü Kadın", "Postacı Roulin" gibi dünyaca ünlü tablolarına sıradan insanları konu ederken, Gauguin de Bretagne'den Tahiti'ye uzanan çalışmalarında, giderek daha çok insan figürü kullanmaya başlamış, peysajlarında bile mutlaka insanlara yer vermiştir. Ancak onların gerek konu, gerekse biçim bakımından resme getirdikleri yenilikler, dönemin egemen anlayışına ters düşüyor, "kaba, bayağı, gülünç ve cüretkar" diye nitelendiriliyordu. Yapıtları sergilere kabul edilmiyor, alıcı bulmuyordu. Gauguin'in başarısız bir intihar girişiminden sonra 55'inde, Van Gogh ve Lautrec'in biri intihar diğeri hastalık sonucu 37 yaşında ölmelerinde ve bu ölümlere uzanan bunalımlarında, bu dışlanmanın yalnızlığın ve parasal güçlüklerin payı da yok değildi. Gauguin, kapitalist toplumdaki yozlaşmaya duyduğu tepkiyi, ilkel yaşama dönüş, uzak ülkelere kaçışla gidermeye çalıştı. Yozlaşmadan böylece uzaklaşabileceğini sandı. Oysa Hiva—Oa'da Fransız sömürgeciliğine karşı yerlilerle birlikte mücadele etmeyi, yerli halkı sömürge yönetiminin kilisesine ve ordusuna karşı örgütle meyi seçen de o olacaktı. Aslında kaçış diye bir şey yoktu. Kapitalizmin kolu her yere uzanıyordu.

Gauguin ile Van Gogh'un kısa yaşamlarında, tüm protestolara karşın başardıkları şey, sıradan insanı resme sokmakla kalmamıştır. Pissarı'nun şu sözleri hep kulaklarındadır fırçayı ellerine aldıkları zaman: "Resimlerimin bir iki zengin burjuvanın salonunda kalmasını istemiyorum. Müzelerde, duvarlarda, hatta sokaklarda olmalı resimlerimiz. Yaşamın akıp gittiği yerde. O dönemde gelişen ve özellikle mimari ve dekorasyonu etkileyen Art Nouveau (Yeni Sanat)dan da esinlenerek, mural (duvar resmi) tekniğine yaklaşan büyük boyutlu resimler yapar Gauguin. Onun, özellikle dev çalışması "Nereden Geliyoruz—Neyiz Biz—Nereye Gidiyoruz" gerek mavi—mor egemenliği, gerekse tekniğindeki müthiş yalınlık ile Picasso'nun tüm bir mavi dönemini etkileyecek özellikler taşımaktadır. Gauguin figürlerin çevresine çizdiği siyah çizgi ve duru renk kullanımıyla giderek artan bir yalınlığa ulaşırken, Van Gogh da ışığın yansıtılması, parlak renklerin kulllanımı konusundaki denemeleriyle empresyonistlerin oluşturduğu katı kuralları aşar. Yapıtları, yirminci yüzyılda ekspresyonistlerin, özellikle de Matisse, Derain, Braque gibi ünlü ressamların esin kaynaklarını oluşturur. "Gauguin ve Van Gogh'un büyüklüğü, kendilerinden önce yapılan resimlerden etkilenmekle yetinmeyip, güncel yaşamda yeni esin kaynakları bulabilmelerinde yatar" diyecektir eleştirmenler yıllar sonra.

Gerçekten de iki ressamın yaşamları boyunca, en bunalımlı dönemlerinde bile, büyük bir azim ve inançla, durmaksızın adeta kendileriyle yarışarak çalışmaları dikkat çekicidir. Bu yoğun uğraşın sonunda, evrensel kültüre katkısını şöyle özetlemiştir Gauguin: "Herşeye cesaret etme hakkını yaşama geçirmeye çalıştım. Kapasitem çok büyük sonuçlar elde etmeme yetmedi. Parasal güçlüklerim çok fazlaydı. Ama gene de bir şey başlatmış oldum. Toplumun bana borçlu olduğu hiçbir şey yok. Çünkü resimlerim, sadece görece iyi çalışmalar. Ama şimdi kendilerini dünden daha cesur hisseden ressamlar, bana bir şeyler borçlular..."

Alev Sevinç

...ına Bırakanlar

Geçtiğimiz günlerde, TV'de yayımlanan "Gauguin" dizisi, yalnızca birtakım yönlerini yansıtarak da olsa, bu çabanın bir bölümüne tanık olmamızı sağladı.Dünyanın pekçok yerinde, evrensel kültürün değerli bir parçası olarak sahip çıkılan, öğretilen, tanıtılan bu ressamların yaşamları, çabaları, ürünlerini bilme uğraşının ne denli önemli olduğunu düşündük. İnsanlığın bugün ulaştığı noktada, yaşamı tüm yönleriyle kavrayıp, yaratıcı bir birey olarak katkıda bulunabilmenin; gerici eğitim—kültür politikası, olanak ve kaynak kısıtlılığı ile her türlü yozlaşmaya karşın, özverili bir çaba gerektirdiği bir kez daha gördük. Van Gogh, Gauguin, Lautrec ve diğerlerininki doğruları, yanlışları, yetersizlikleriyle öğretici birer yaşamdı. Yapıtları, bugünün sanatını anlamayı kolaylıştıracak ürünlerdi.

Van Gogh'un adının ölümsüzleşeceğini sezinleyerek bugüne seslenişi gibi: "Bir durum var, ama kimin belirlediğini bilmiyorum. Hem ölüme mahkum olmak, hem de ölümsüzlüğe hak kazanmak. Sürükleyerek çektiğimiz küçük yük arabasının tanımadığımız birine fayda sağlaması gerek. Ve işte yeni sanata, geleceğin sanatçılarına inanıyorsak, önsezimiz bizi yanıltmıyor demektir. Gelecekte bir sanat var. Gerçekliği ölçüsünde çok güzel ve çok körpe olması gerek. Şimdiki durumda biz size kendi gençliğimizi bırakıyorsak, buna ancak erinçle, dinginlikle hak kazanabiliriz."

İZLENİMCİLİK, 19. yüzyıl'ın sonları ile 20. yüzyıl'ın başlarında, sanat alanında kullanılmış olan bir yöntemdir. Bu yöntem adını, Monet'in "İzlenim" ("Empresyon") adlı resminden alır (1872). İzlenimcilik, plastik sanatlarda (Sisley, Pissarro, Renoir, Degas, Rodin, Liebermann, Korovin, v.s.), sonra müzik'te (Debussy, Ravel), edebiyat'ta (Goncourt kardeşler, Mallerme, Verlaine, Hauptmann, Rilke, Schnitzler, Oscar Wilde, Knut Hamsun, v.s.) ve tiyatro'da yaygınlık kazanmıştır. Fransız izlenimcileri, resmi şekilde kabul edilmiş sanat standartlarına karşı yaptıkları mücadelede, sanatçının, dünyayı algılayışını, doğayla olan dolaysız ilişkisini olduğu gibi, betimlemesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Bunlar ortaya koydukları başarılı eserlerde, resmin sınırlarının genişletilmesi yolundaki amaçlarına özellikle de, resmi açık hava'ya (plein-air) çıkarma yolundaki amaçlarına büyük ölçüde ulaşmışlardır.

Bir Savaş Romancısı

Bir Barış Savaşçısı:

Sovyet edebiyatı, iç savaş ardından da 2. Dünya Savaşı'nı yaşadığı için, uzunca bir dönem hemen tüm ürünlerini savaş üzerine vermiştir. Savaştan en çok etkilenen uluslardan biri olan Sovyetler'in savaşı yaşamış kuşağı içinde savaş üzerine ürün vermemiş edebiyatçısı yoktur denebilir.

Ama Sovyet edebiyatında savaş karşıtı ürünlerin de kendi içinde bir ayrımı yapılabilir. Kimi yazarlar savaşın ülkede yarattığı olumsuzlukları ve bunların doğal yaşamı nasıl etkilediğini ele alırken, kimi de sıcak savaşın içinden, doğrudan savaşın insanlar üzerindeki olumsuz etkilerini aktarmıştır. Kuşkusuz, Ehrenburg gibi savaşa "kısmen" yabancı gözüyle bakabilen yazarlar da vardır Sovyet edebiyatında. Cengiz Aytmatov ve Mihail Şolohov gibi, savaşın etkilerini arka planda inceleyen yazarlar, ele aldıkları konunun gereği olarak duygusallığı daha ön plana çıkarmışlardır. Konstantin Simonov,Yuri Bondaryev, Aleksandr Baklanov gibi yazarlar ise sıcak savaşın içinden romanlarını oluşturmuşlardır. Gerçi Baklanov, Aytmatov ile Simonov arasında bir denge unsuru gibidir, ama sıcak savaşın yıkıntıları yine de daha ön plandadır.

Korneliy Lyutsiyanoviç Zelinski, "Sovyet Edebiyatı" adlı kitabında Simonov'un romanlarının, Sovyet halkının ulusal savaşını konu alan olağanüstü tabloları olduğunu belirtir. Zelinski Simonov'un romanları için, "tarihsel malzeme, bu romanlarda çeşitli yönlerden ele alınır. Okur, roman kahramanlarının peşine takılıp Murmansk'tan Kırım'a, Moskova'dan Polonya ve Almanya'ya kadar, tüm cepheleri dolaşır."(1)

Dünyanın belki de en büyük savaş romancısı kabul edilen Simonov'un en önemli özelliklerinden biri, romanlarının insana "savaşın kötülüğünü" doğrudan aktarmamasıdır. Sözgelimi Aytmatov'da savaş, acılı bir ananın ağzından "lanetlenir", ama Simonov'un laneti tüm sayfalara yayılmış olmakla birlikte, anlık olarak düşüncede belirivermez Simonov'un romanlarını okumak, insanın sevdiği bir ressamın sergisini gezmeye benzer. Sergiden çıktığınızda aklınızda belki tek bir resim bile kalmamıştır, ama çevreye bakışınız değişmiştir.

Öte yandan, Simonov'un İkinci Dünya Savaşı'nı anlatan, romanlarını birer savaş karşıtı romanlar olarak düşünmek de yanlış olur. Sovyet edebiyat tarihçilerinden çoğu, savaş romancılarını ele alan yazılarında Simonov'a pek yer vermezler. Bunun temel nedeni de, Simonov'un belgesel nitelik taşıyan romanlarının Sovyet edebiyatında yepyeni bir dönem başlatmasıdır. Simonov, belgesel savaş romancılığının en büyük ismi olarak Sovyet edebiyat tarihine geçmiştir.

Nefret, kin, tiksinti vb. gibi duygusal tepkilerin romanlarda ortaya çıkışları anlıktır. Bir süre sonra lanetlenen sevgili, eş ya da patron yeniden sevilebilir. Geleneksel roman bağlamında bunun örnekleri sayısızdır. Steinbeck'in "Cennet Yolu"ndaki Charles, ağabeysinin karısına tecavüz edecek kadar "kötü" çizilmiş bir kahramandır, ama aynı Charles umulmadık bir anda kardeşinin koruyucu meleği kesilebilmekte ve kendini "okura" bağışlatabilmektedir. Balzac'ın Vautrin'i sözgelimi, kötülükleri erdem haline döndüren bir tiptir. Ama Simonov'un romanlarında bu tür "kahramanlar" yer almadığından, anlık tepkiler de uyandırmaz okurda. Simonov'un romanları bir bütün olarak "savaşı lanetleyen" ve anlık tepkilerin azlığı nedeniyle de okunması zor olan romanlardır. Simonov'u okumanın güçlüğünü doğuran nedenlerden bir diğeri de, okurun romanla bütünleşmesine asla izin vermemesidir. Aslında belgesel romanın bir özelliğini oluşturan bu durum, okurun olaylara katılımını engellediğinden ve duygusal paylaşıma izin vermediğinden yabancılaşmasına neden olabilmektedir.

Her yazarın "anlık tepki" yaratan yapıtları olduğu gibi, kuşkusuz Simonov'un da "Bekle Beni" gibi, duygusallığın doruğunu yakalamış ürünleri vardır. Sözgelimi "Bekle Beni" adlı uzun şiirinin, savaştan sonra, milyonlarca ölü-diri Sovyet askerinin cebinden çıktığı söylenir. Dünyada bu denli etki yaratabilmiş bir başka örnek şiir bulmak güçtür. Ama tüm buna karşı Simonov'un romanlarında "Bekle Beni" nin savaşı lanetleyen yakarışları yoktur.

Simonov'un romanlarında dinginlik vardır, suskunluk vardır. İnsanın önce kendisiyle, sonra da çevresiyle barışıklığı vardır. Barışçıl olmak için ille de savaşa karşıtlığı tek koşul olarak getirmez Simonov. Anılarını yazdığı kitabın başında kara kara düşünen Viyaçeslav'ın savaşın göbeğinde, kendi kendiyle barışmaya çalışması vardır sözgelimi. (2) Barış Simonov'da savaşın olmadığı bir ortamda da varlığının duyurulması gerekli bir kavramdır. "Lopatin, utkunun ne zaman, nasıl kazanılacağını bilmiyordu, ama yaşıyor olmanın anlamı—gerek kendisi için, gerekse başkaları için— bir bakıma utkunun kazanılmasına bağlıydı." (3).

Simonov, belgesel nitelikte romanlar yazdığı için, "kahraman" tipini romanlarına hemen hiç katmamış bir yazardır. "Özel Yaşam Dedikleri" kitabına topladığı üç romanın da yer alan Lopatin bile, yalnızca bir gözlemci gibi okurla— kitap arasında bir bağ oluşturmayı üstlenir. Lopatin'i bir kahraman olarak ele almak mümkün değildir, ne Pavel Korçagin'e benzer ne Peçorin'e, romanda hep vardır, ama birisi olması gerektiği için romandaymış izlenimini yaratır.

Belgesel romanlar, gerçeğe bağlılık kaygısıyla yazıldığından, dogalcılığa düşme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Yazar, bir gözlemci olarak romanı sürdürür ve okurun da kendi gibi gözlemci olarak kalmasını ister. Bunu sağlayabilmek için de kanıtlayabileceği olguları seçme yoluna gider. Yani, roman sanatının en temel özelliklerinden biri olan "ayrıntı seçme" öznelliğini belgesel roman yazarları elden geldiğince kullanmama, bunun yerine "olguları seçme" yolunu yeğlerler. Bu yol da romanı sıkıcı bir hale sokacağı gibi, gereksiz ayrıntıların da "olayın doğruluğunu pekiştirmek amacıyla, roman içinde yer almasına neden olur.

Simonov, belgesel roman yazarlarını bekleyen "tehlikeleri" en aza indirebilmeyi başarmış bir yazardır. Çünkü Simonov, savaşa ilişkin bir belgesel roman yazmak için yola çıkarken, anlatılması gerekenin savaş olmadığını, aksine, savaş içinde bile sürebilen doğal yaşamda insanların Alman ordusundan da önce kendi içlerinden barışı sağlamak olduğunun bilincindedir. Zaten kendisi de romanları için "belgesel" sözcüğünün kullanılmasına karşıdır: "Bir yapıt romansa, belgesel değildir. Ne yaşadıysak onu yazdım." (4).

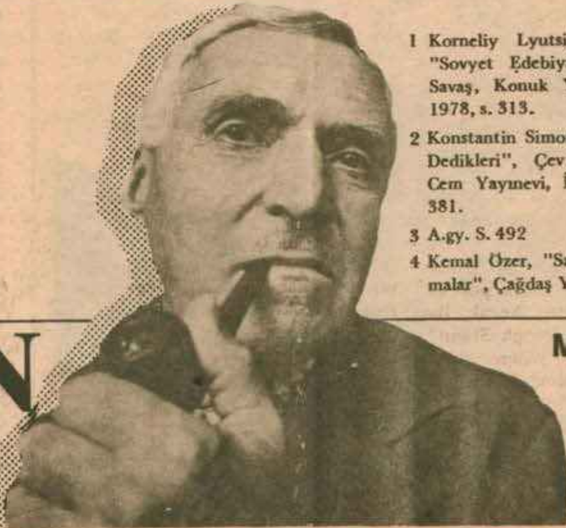
Yine de insanlar, Simonov gibi deneyimlerini kağıda dökecek yeni Simonovlar olmaması için Simonov'u mutlaka okumak zorundalar. Savaşlar, binlerce savaş karşıtı yazar yarattı, ama bir kez daha savaşın yeni yazarlar yaratacağını düşünmek saflık olur. Barışın gerçek anlamını verecek yazarların, yeni savaş romanları yazılmasına izin vermeyeceğini umarak yaşamak gerek.

1 Korneliy Lyutsiyanoviç Zelinski, "Sovyet Edebiyatı", Çev: Funda Savaş, Konuk Yayınları, Haziran 1978, s. 313.

2 Konstantin Simonov, "Özel Yaşam Dedikleri", Çev: Mehmet Özgül, Cem Yayınevi, İstanbul, 1986, s. 381.

3 A.gy. S. 492

4 Kemal Özer, "Sanatçılarla Konuşmalar", Çağdaş Yayınları, S. 22.

KONSTANTİN SİMONOV

Mümtaz İdil

okuma notları

Bir Savaşçının Konuşmaları
Henri Barbusse
De Yayınevi
Türkçesi:
Sevgi Tamgüç

Bir yanda Birinci Dünya Savaşı'nın acıları, yıkımları- . ötede, yüzyıla damgasını vuracak bir büyük değişim süreci, Ekim Devrimi yaşanmaktadır. Henri Barbusse, bu iki önemli gelişmeye, savaşa ve devrime tanıklık eder. 23 ayını, Fransız ordusunda bir er olarak cephede, ateş ve ölümle içiçe geçirir. Çürüğe çıkarıldığında, artık onu bekleyen görev bir başka savaştır. Barış ve sosyalizm için savaşacaktır, hem bir yazar, hem bir eylem adamı olarak.

Sevgi Tamgüç'ün dilimize kazandırdığı Bir Savaşçının Konuşmaları, Barbusse'ün 1917—1920 yılları arasında yazdığı makale ve mektuplarla, yaptığı konuşmalardan oluşuyor. Böylesi derlemeleri, diğer kitaplardan ayıran önemli bir yan var. Yazarının, "geleceğe kalacağı" düşüncesiyle oturup "bir kitap hazırlamak' sorumluluğuyla oluşturmadığı yapıtlardır bunlar. Bölümlerinde, mektupların içtenliği, konuşmaların çoşkusu, ama en çok da yazıldığı, söylendiği an'ın güncelliği, etkileme alanı, o günler için çok somut, çok yakıcı, çok ivedi olan sorunların egemenliği gözden kaçmaz. Böyle derlemeler, yazarına ya da yazıldığı döneme ilişkin özel bir ilgi taşımıyorsak, biraz "güncellikten uzak, bölük pörçük" gelebilir bize. Ancak Barbusse gibi, Joseph Stalin'in deyimiyle ·"bütün dünya işçilerinin dostu" olan bir insanın, 1917—1920 gibi önemli bir dönemde yazdıkları bu yazgıyı paylaşmaz. Hele bir de, bu yazılardaki düşünce evrenselliğini, güncelliğini, devrimciliğini korumuş, giderek güçlenmiş, gelişmişse başka bir coşkuyla sarılırsınız kitaba. Bir Savaşçının Konuşmaları da bir heyecan uyandırıyor insanda. Öncelikle, bu konuşmaların o dönemde ne anlama geldiğini düşünüyorsunuz. Lenin'in 14 Temmuz 1919 tarihli değerlendirmesi ışık tutuyor size: "Kitlelerde devrimci bilincin göze batacak kadar arttığı her yerde görülüyor. Bunun en güçlü kanıtlarından biri de, Henri Barbusse'ün Ateş ve Aydınlık adlı romanlarıdır. Bu romanlardan birincisi Fransa'da 230.000 adet basılmış ve daha şimdiden bütün dünya dillerine çevrilmiştir. Kendi görüşleri ve önyargıları altında tümüyle ezilmiş, tümüyle cahil bir küçük burjuvanın, tümüyle cahil kalmış bir sokak adamının, en çok da savaşın etkisiyle, bir devrimci haline gelmesi, sonsuz bir gerçeklikle, ustalıkla, güçlükle gösterilmiştir."

Evet, Barbusse romanlarında olduğu gibi, konuşmalarında, mektuplarında da yükselen bir devrimci bilincine sesleniyordu o günlerde. Onun seslenişini bugün de güçlü kılan ise savunduğu ilkelerin artık milyonlarca insanın bayraklaştırdığı, milyonlarcasının uğruna yılmaz bir mücadele verdiği ilkeler olmasındandır. Barış'tır bu ilkeler, sosyalizm'dir, proleter enternasyonalizmi'dir. Kitap tanıtma yazıları için uzun denebilecek ama gene de bizim için kitabın içeriğini yansıtması anlamında "vazgeçilmez" olan bir alıntıyla bitirelim. Bu alıntıdan sonra Bir Savaşçının Konuşmaları'nı, bu kitaptan sonra da bir kütüphaneye gidip Ateş romanını okumayı önermek düşüyor bize.

"Bizi bilmem hangi baskı ve misilleme düşüncelerini beslemekle suçluyorlar. Bir yalan daha! Sağırların, sağırlardan beter kayıtsızların sonunda bizi duymaları için, bunu yeterince yüksek sesle söylemesini biliriz. Şu anda, çevremizde tüm uygarlık, yoksulluk, acı ve kan içinde yıkılıyor. Adaletsizliğin yerine adaleti, ihanet formülü olmaktan başka özelliği olmayan şu milliyetçilik yerine evrenselliğin sınırsız bakış açılarını getirmek isteyenler, insan soyunun gerçek kurtarıcıları olarak ortaya çıkıyorlar.

Orada, Rusya'da yeni zamanların başladığını; yeni bir güç kazanmış insanlığı, Avrupa'nın geri kalan kısımlarında silahlarla dolu kapitalizme karşı şimdiden o denli büyük, kesin belirleyici mücadeleyi başlatan geceyle gündüz zıtlığı kadar yalın olan insanlığı göstereceğiz; Moskova'nın büyük yapıcılarına karşı onayımızı yarım ağızla söylemek türünden mide bulandırıcı gülünç bir tutum almayacağız.

Evrensel adaletin kaçınılmaz şekilde gelişini vaat edeceğiz. Daha önce, ilk çağrımda söylediğim gibi, savaş—zaferin kaprisleri ne olursa olsun—biz emekçileri ve halkları yenik kılmaktadır. Biz yenenler olacağız, çünkü bizim bozgunumuz aklın, ahlakın, gerçeğin bozgunudur. İnancımız, evrende gelecek mutluluğun gençliği gibi, bir ilkbahar gibi doğmaktadır.

Doğayla uyumlu tek insani ses, gün doğumunun ve güneşin düşünceli müziği, Enternasyonal'in şarkısıdır.'

Alev Sevinç

Felsefe Nedir?
Galina Kirilenko, Lydia Korshunova
Bilim ve Sanat Kitapları
Türkçesi: Gül Aysu

Dünyada, gerçeği ve yeniyi, ileriye yönelik olan'ı arayan, anlamaya çalışan; ve arayışını doğru yöntemler, anlayışını doğrular üzerine temellendirmek isteyenler için 'olmalı' bir kitap, Felsefe Nedir? Felsefe tarihini, insanlık tarihi ile içiçe ele alan ve bilimle, kültürle sıkı bağlar kurarak, çarpıcı örneklerle, yalın bir dille çok şey anlatan bir kitap. Gül Aysu'nun nitelikli çevrisi de, kitaba "başka bir dille yayımlanmanın olası kayıplarını" getirmemiş.

Doğa ile kararlı savaşımı sonucu bilgi birikimi artan insanın, gelişen soyutlama yeteneği ve buna bağlı olarak, felsefenin ve felsefi düşüncenin farklı toplumlardaki gelişimi incelenir kitabın ilk bölümlerinde. Felsefenin, kimi toplumlarda sınıfların somut olarak şekillenmesiyle birlikte ortaya çıkışı anlatılır.

Kitapta "ilk bakışta, politik olaylar ve altüst oluşlardan çok uzak görünen felsefe, ta başından beri sınıf savaşımıyla yakından bağlantılıydı" denilerek, ilk ortaya çıkışında bir bilimler bilimi olan ve herşeyi sorgulamayı görev sayan felsefi düşüncenin, bugün de aynı işlevi sürdürecek güçte olduğu saptaması yapılır. Dünyayı dönüştürmekte bir silah işlevi gören Markist felsefenin niteliği anlatılır.

Bir dünya görüşü olarak betimlenen felsefe, insanın çevresine ve topluma, toplumda insanın konumuna bir bakış, onu kavrama ve dönüştürme olanaklarının çözümlenmesidir. "Ama felsefe aynı zamanda kazanılan bilgi temelinde harekete geçme gereğine olan inançtır da."

Kitapta, idealizm ile materyalizm arasındaki temel çelişkiler sergilenir, her ikisinin de kökeni, gelişimi ve bize ne gibi yaşam değerleri sunduğu ele alınır. Pozitivistlerden, Faydacılara yeni—Tomacılardan, Varoluşçulara kadar değişik felsefi anlayışların, felsefenin en temel sorunları karşısında yaklaşımları ve bu sorunların materyalist yaklaşımla çözümlenişi anlatılır. Dünyaya yaklaşımda, diyalektik ve metafizik yöntemlerin biçimlenişi ve özleri irdelenir. Doğada ve toplumda, evrimsel sürecin işleyişi ve niceliksel değişimler-le, niteliksel değişimler arasında varolan ilişki çözümlenir. İnsanın dünyayı kavrama yolları, bilgi edinme ve yaratma mantığı ele alınır.

"Hiç yaşlanmayan bir bilim" olarak tanımlanır felsefe. "Toplumda, yaşam koşullarında, bilimsel bilginin hacminde, insanın doğaya egemen olma derecesinde ve insanın kendi içindee değişiklikler meydana geldikçe, insanla onu çevreleyen dünya arasındaki ilişkiler de değişikliğe uğrayacaktır." Felsefenin karşısına çıkan sorunlar asla tükenmeyecektir; her dönemde kendine özgü bir biçimde ortaya çıkacaktır. Ve bu sorunları çözmeye aday insanlar her zaman varolacaktır. Tarih, bu yolda canlarını bile vermiş bilim adamlarıyla, halkın yanında yeralan büyük insanlarla doludur. Marx'a esin kaynağı olan şu dizeler bizim için de geçerlidir:

Burada tüm inançsızlıklar geride bırakılmalı
Tüm korkaklıklar burada ölmeli

"Marksist felsefeye yol açan, daha önceki insan bilgisinin tüm bir evrim sürecidir" denir kitapta. Felsefe Nedir?, bize bu süreci ve vardığı noktayı aktarır yalın ama yoğun bir anlatımla.

Balaban Cerit

ARADA BİR FUTBOL

Sinan Deniz

neden futbol?

Geçtiğimiz yıl, 14 yıllık bir aradan sonra Galatasaray'ın 1. Lig Şampiyonu olduğu gün, hala belleklerdedir. O güne dek öyle bir futbol şenliği yaşanmamıştı. 7 Haziran günü evlerde, sokaklarda, kahvelerde futbol konuşuldu, futbolun büyüsünü o güne dek hiç hissetmeyenlerin bile içinde bir şeyler kıpırdadı.

Rastlantı bu ya, aynı gün 84 yörede belediye başkanlığı seçimleri vardı ve belki ilk kez bir seçim heyecanı böylesine gürültüye gitti. Aynı akşam televizyonda ilk haber yerel seçimler, sonraki ise, Galatasaray'ın şampiyonluğuydu. Aynı saatlerde yüz binlerce kişi sokaklarda coşuyor, eğleniyordu.

"Ee, n'olmuş yani," denecek, "uzun lafın kısası?"

Kısası şu: Ortalık yerde bir çılgınlık yaşanıyor, bu çılgınlık yalnız bize özgü de değil ve ister olumsuz ister olumlu yanlarına öncelik tanıyın, gelin bu olayı gönül rahatlığıyla, önyargısızca yakalayalım. Arada bir futbol düşünmek, konuşmak, futbol yaşamaktan korkmayalım.

Bu köşede futbolu politize etme çabasına girişmeyeceğiz. Elinizdeki dergiyi okuyanlar arasında futbolu sevenler varsa —ki çok olduğunu düşünüyoruz—, onlarla bir ilgi alanını paylaşmaya çalışacağız. Bu arada futbola dudak bükenlerimiz de olacaktır, onlara da hiç değilse bu ilginin bireysel boyutunu küçümsememeyi öğütleyeceğiz.

Hafta sonlarını insanlarımız nasıl geçirirler? Ne yazık ki seçeneklerin bol olduğu bir ülkede yaşamıyoruz. Mevsim yazsa, yine şanslısınız; denizi olan bir kentte yaşıyorsanız, plaja gidebilirsiniz sözgelimi. Tabi plajlardaki et yığınının bir parçası olmayı kabullenmek ve bu kadarıyla bile hoşnut olmak gerekiyor. Bir parkta güzel bir akşamüstü çay içmek de keyifli olacaktır. Sinema ya da tiyatroya da gidebilirsiniz, hiç değilse entellektüel duyargalarınızın körelmemesini sağlayabilirsiniz. Evde oturup kitap okumak, dergileri şöyle bir karıştırmak da seçenekleriniz arasında. Sıkıntıyla evin içinde dolaşıp televizyonun anlamsız programlarının karşısında pinekleyenlerimizin sayısı da az değildir. Başka? Seçeneklerinizin tamamı bu kadardır.

Hafta sonları kendimize ayırdığımız zamanı bir futbol maçına giderek değerlendirmeye çalışanlarımızın sayısı çok azdır, biliyoruz. Ama ya gitmek isteyenlerin sayısı?

Eskaza gitmeye kalkışın, pek büyük olasılıkla çevrenizde şaşkınlık nidalarıyla karşılaşmaktan kurtulamayacaksınız. "Gerçekten mi!" denecektir; seslendirilen düşünceleri bu kadarla kalabilir ama, arkadaşlarınızın bu seçiminizi pek hoş karşılamadıkları bellidir.

Varsın onlar günlük gazetelerin "magazin" eklerini yutarcasına okusunlar, ev işi, el örgüsü, "geleceklerine' ilişkin tasarılar saatlerini alan keyifli sohbet konuları olsun, televizyondaki Orhan-Ferdi filmleri başında iki saatlerini harcasınlar, Ahmet Kaya'yı dinlesinler, öğleden sonra bir de tembellik uykusu çeksinler ama, futbol denince tüyleri diken diken olsun!

Olacak şey değil! İzin verin biz de bu anlayışı anlamakta güçlük çekelim.

Futbol bir afyon değildir!

Aşırı sağcı, burjuva politikacıları onu uyuşturucu olarak kullanmaya kalkışabilirler. Özal gibileri o maçtan bu maça koşuşturup parti propagandası yapabilirler, bu arada futbol üstüne iki kelam etmeyi de savsaklamadan. Ne ki bunlar bizim futbolu bir fiskeyle yok saymamızın gerekçeleri olmamalı.

Futbolla ilgilenmek sol siyasal kültüre sahip olanların da işi olabilir. Galatasaray'ın şampiyon olduğu günün ertesi, 8 Haziran'da kapısının önünden gazeteyi sabırsızlıkla alanlar, işe giderken otobüste, trende, vapurda gazetelerini açanlar, ilkin spor sayfalarından başladılar okumaya. Kaçımız farklı davrandı acaba? 8 Haziran günü gazeteler çok ama, çok sattılar!

Ne yaparsanız yapın, ülkemizde futbol seviliyor. Biz de bu sevgimizi sizlerle paylaşmak için bu köşeyi başlatıyoruz. Bir gençlik dergisinin sayfalarını spora özel olarak da futbola kapatması düşünülmemeli.

Hep söylenir: bizde her dört kişiden beşi şairdir. Gelin görün ki, gençler yıllar yılı gizli gizli uğraştılar şiirle. Futbolla ilgilenmek de pek farklı değil. İstemeksizin sohbetlerimizden dışlamak, olgun bir davranış olmasa gerek.

Bakın, sosyalist ülkelerde futbola karşı ilgi gün geçtikçe yükseliyor. Hiç kimseyi uyutmak gibi bir niyetleri de yok onların. Bu kuruntuları boşverelim diğer boş zaman uğraşlarımız gibi, futbolun da günlük yaşantımıza sokulmasına izin verelim. Çevremizdeki her dört kişiden üçü futbolla ilgileniyor.

Biz bu köşede düşünen insanların futbolla girdikleri alışverişi konu edineceğiz. Futbolu yapay biçimde politize etmek yerine, onu estetize ederek kavramaya çalışacağız.

Evet, değil mi ki enaz 11 kişinin kollektif üretimidir ve bu her takımın yapabileceğinin en güzelidir, futbolun da bir estetik arayışı vardır. Azbuçuk ilgilenenlerin, sözgelimi Dinamo Kiev'in, Real Madrid'in oyunundan haz duymaması mümkün mü?

Bir işi yapmanın en doğru yolunu seçerek, futbolu kendi kurallarından soyutlamadan ele alacağız. Futbolun içinden konuşacağız. Ayrıntılarına ilişkin özgün görüşler dile getirmeye çalışacağız. Söylenmeyeni söyleyeceğiz.

Futbol içinde yaşadığımız toplumun gerçeği. Biz onun bilimsel ve güzel olanını savunuyoruz.

Futbol tuhaf bir spor. Keyifle yaşanan bir sevgi. Onunla da yapamıyoruz, onsuz da.

Futbol ilgisinden, gazetelerin spor sayfalarını okumaktan, televizyonda maç seyretmekten, arada bir maça gitmekten kaçınmak için bir neden yok.

Bu yazıyı okuyanların yeterince aklı başında!

DERWALL SEMPATİSİ

İki yıldır bir Derwall gerçeğine tanıklık ediyoruz.

Geçmişin acı anıları yüzünden, halkımızın Alman toplumuna pek dostça bakmadığına kuşku yok. Bizim çocukluğumuzdaki ". . . yedi sekiz dokuz Alman domuz" tekerlemesi boşuna değildir.

Bir başka halka düşmanlık çok tehlikeli. Almanlar nazilerle, naziler de Alman halkıyla özdeş değildir. Şimdi "Türken Raus"! diyenler Alman halkı değil, ırkçı-faşist ideolojinin esiri bir avuç zavallıdır.

Derwall bizim tanıdığımız en sempatik Almanlardan biri. Ayinesi dili ve işidir kişinin. Üç yıldır şöyle, "hadi canım sende," dedirtecek bir tek söz çıkmadı Derwall'ın ağzından. Spor basınımızın hal-i pür melâlini düşününce, bunun önemi daha iyi anlaşılıyor. Asıl önemlisi, bizim futbol anlayışımızın üstünde bir Galatasaray olayı yarattığı için, ona bir şeyler borçlu olmamız. Dünya ölçülerinde hâlâ bir yerimiz olmadığını biliyoruz ama, futbolumuza hiç değilse izlenebilecek ölçülerde bir çağdaşlık, güzellik getirdi Derwall.

Televizyonun akıldan yana nasipsiz spikeri, "şiş kebap, türk kadınları?" diye soruyor Derwall'e. Aldığı yanıtları izlediniz mi, bilemiyoruz. İzlenmeye değerdi.

Derwall büyük ve çağdaş bir futbol kafası. Futbolumuzun kendisinden çok şey öğrenebileceği bir kişilik. Umarız Galatasaray'ın kulüp içi oyunlarından zarar görmez. Derwall'ı kaçırırsak yazık olur. Ona bu yıl da gereksinmemiz var.

YILMAZ YÜCETÜRK'ÜN BAŞARILI OLMASI ZOR !

Fenerbahçe'nin yeni teknik direktörü Yılmaz Yücetürk (47) çok konuşuluyor. Oldum olası "yabancı" alışkını Fenerbahçe, bu cüreti nerden aldı bilinmez, şimdi Yücetürk kozunu deniyor.

Yücetürk F.Almanya'da spor eğitimini yaptı. Fenerbahçe Futbol Okulu teknik direktörlüğünden geçerek takımın başına geldi. Yani gerçekten eğitimli. Üstelik kendisine karşı hemen herkesin olumlu bir önyargısı da var. Bakalım bunu değerlendirebilecek mi ?

Şu ana kadarki izlenimlerimiz bize pek umut vermiyor. Çoklarıyla ters düşüyoruz. Bilindiği gibi "çok konuşmak" spor basınımızın pek hoşuna gitmiyor. Biz öyle düşünmüyoruz. İstek teknik adam, ister futbolcu, görüşlerini özgürce açıklamalılar. Tabi açıklananlar gerçekten görüş olduğu sürece.

Gelin görün ki, Yücetürk hem çok konuşuyor, hem de konuştukları tedirgin ediyor. Belli ki basını "kullanmayı" biliyor. Ancak söylediklerinden öylesine bir "yerli" tavır tütüyor ki, insan ister istemez, acaba demekten kendini alamıyor.

Futbolcularla ilişkisi, basına yansıyanlar doğruysa, bunun en iyi göstergesi. Yücetürk antrenmanlarda "kemik sesi isterim!" buyuruyor. İkidebir futbolcularıyla çatışmaya giriyor. Maçlardan sonraki açıklamalarında özeleştirinin yanına hiç mi hiç yaklaşmıyor. Bilimsel bir yaklaşım barındırırsa da, belli ki ilişkilerinde çağdaş kişilikli olmayı beceremiyor. Hep "ben„ben" sayıklıyor. Yücetürk bulunmaz Türk kumaşı, şimdilik dokunulmazlığı var.

Fenerbahçe'nin oynadığı futbol ise, şimdilik ancak kendi tozunu atıyor. Futbol yazanlarımızın çoğunun tersine, Fenerbahçe' de bu yıl da öyle aman aman değişiklik yok. Olmadığı görülecek.

Fenerbahçe kulübü futbolumuzun en çok fokurdayan kazanıdır. Bizden söylemesi: Yücetürk başarılı olmak istiyorsa, Fenerbahçe'de yapmaya çalıştığı reforma, kendi kafasından başlamak zorunda. Yoksa bu yılın sonuna dek takımın başında kalamayacak!

Okurlarımızdan Arada Bir Futbol köşesine yazmalarını, eleştiri ve düşünceleriyle bize ışık tutmalarını diliyoruz.

YARIN, Nisan sayısında Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (DDGF)'nin bir yazısına yer vererek, 22 Ocak 1987 günü gözaltına alınan Şili gençlik lideri Manuel Hernandez ile dayanışma çağrısında bulunmuştu.

1973 darbesinden sonra uzun süre cezaevinde kalan, işkence gören, diktatörlük tarafından, Dawson Adası toplama kampına gönderilen Hernandez, gösterilen ulusal ve uluslararası dayanışmanın etkisiyle serbest bırakılmış; cezası on yıl sürgüne çevrilmişti.

Sürgünde de mücadelesini ödünsüz sürdürmüş, 1982—84 yılları arasında Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu Genel Başkan Yardımcılığı yapmıştı. Hernandez, on yıl süreyle çektiği haksız cezadan sonra, yurduna dönmek istemiş, ancak diktatörlüğün engellemesiyle karşılaşmıştı. Bunun üzerine, haksız sürgüne meşru bir tepki olarak, demokrasi mücadelesinde halkıyla birlikte yeralmak özlemiyle, Şili'ye kendi çabasıyla giriş yaptı. Ancak faşist cunta onu gerekçesiz gözaltına aldı. Darbenin 14. yıldönümünde, Hernandez halâ demir parmaklıklar arkasında.

Bu kara yıldönümünde, çağrımızı yineliyor, "insan hakları ve demokrasiye olan inancımızı, Hernandez'in serbest bırakılması için göstereceğimiz dayanışmada somutlayalım" diyoruz. Dayanışmamızı, uluslararası kamuoyuna, İnsan Hakları örgütlerine ve Şili yetkililerine duyuralım. Telgraf ve mektuplarımızı, Şili Hükümeti Dışişleri Bakanı Ricardo Garcia adına, "Palacio de la Moneda, Santiago de Chile" ve Genclik Hakları Komisyonu "Commission of Youth Rights—Calle Huerfanos 850, Santiago—Chile" adresine gonderelim

Hernandez'in Santiago Cezaevi'nden Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu Genel Başkanı Walid Masri'ye yazdığı mektubun tam metnini ilişikte sunuyoruz. Bu mektup, 12 Şubat 1987 tarihinde yazıldı ve DDGF merkez yayın organı World Youth dergisinin 1987/3 sayısında yayımlandı.

SANTIAGO CEZAEVİNDEN MEKTUP

Walid Masri
DDGF Genel Başkanı
Budapeşte

12 Şubat 1987

Sevgili, unutulmaz dost Walid,

Bu mektubu, yüzlerce anti—faşist savaşçıyla birlikte kaldığım cezaevinden yazıyorum. Sana ve senin aracılığınla, tüm DDGF bürosuna ve üye örgütlere, halkımın mücadelesiyle zaman geçirmeksizin, sistematik ve güçlü bir dayanışma gösterdiğiniz için teşekkür ediyorum. Bu dayanışma, bir çok kişinin yaşamıyla birlikte benimkini de kurtardı.

Sanırım biliyorsundur. Pinochet'nin gizli polisi (CNI) tarafından 21 Ocak'ta gözaltına alındım. Rejim dönüşüme izin vermediği ve kendi deyimleriyle "beni öldürmeyi planladıkları" için ülkeye illegal giriş yaptım. Gerçek adımla ülkeye girdiğime ilişkin hiçbir kanıt yoktu.

Tutuklandıktan kısa bir süre sonra dış dünyayla tüm iletişimim kesildi. Ama bir DDGF heyetinin Şili'ye geldiğini duymuştum. Bu ziyaretin, hem hükümet organlarına yaptırım uygulamak, hem de tutuklandığımı açıklamayan Pinochet polisinin burada olduğumu itiraf etmesini sağlamak açısından büyük yararı oldu.

Ülkeme illegal dönüş yapma kararı verdiğimde, göze aldığım riskin ne denli büyük olduğunu biliyordum. Ülkemde, halkımla birlikte. bağımsızlığı ve demokrasiyi yeniden kazanmak için mücadele etmek ve yaşama hakkımı kullanmak istedim. Yaklaşık dört yıl boyunca toplama kamplarında, cezaevlerinde kaldıktan sonra ülke dışına gönderilmiştim. Politik sürgünde geçen onca yıldan sonra, bağımsızlık, demokrasi ve toplumsal adalet için mücadele etmeye, diktatörlüğe son verip toplumsal gelişme ve demokrasinin derinleştirilmesi yolunda ilerlemeye, Şili toplumunun diktatörlük ve emperyalizm tarafından yaratılan yapısal sorunlarının çözümünde tek yol olan sosyalizm perspektifiyle savaşmaya çok daha fazla kararlıyım. Bu idealleri yaşama geçirebilmek için, kitlelerin diktatörlüğe son vermek için harekete geçirilmesinde, demokratik muhalefetin en geniş birliğine gereksinimimiz var.

Tüm olanlara karşın, şanslı bir adam olduğumu düşünmeden edemiyorum. Yaşıyorum. Diğer toplumsal savaşçıların, devrimcilerin, komünistlerin yaşadığı sonu yaşamadım. Ölmedim, kaybolmadım. Halkın tepkisi ve dayanışması rejimin katillerini engelledi. Moralim yerinde, bağımsızlık mücadelesine bağlılığım daha da güçlendi.

Dört günü işkence gördüğüm CNI binasında olmak üzere 9 gün süreyle hücrede kaldım. Güçsüz olduğunu bilen herkes gibi, işkencecilerin de davranışları anti-komünist nefret, hiddet ve çılgınlığı yansıtıyor. Benim gibi sosyalist ülkede yaşayan bir adamın -işkencecilere oradaki günlerimi anlattımneden Şili'ye mücadele etmeye dönmek isteyeceğini ve kendi deyimleriyle, "neden devletin tüm gücünü karşısına almayı seçeceğini" bir türlü anlayamıyorlar. Oysa gerçek şu ki, devletin tüm gücü ve mekanizması, her ne pahasına olursa olsun bağımsızlığını yeniden elde etme kararı ile harekete geçmiş bir halk karşısında hiçbir şey yapamaz.

1986 kararlı bir mücadele yılıydı, ama zaferi getirmedi. Diktatörlüğün en demokratik güçleri yalnız bırakmaya yönelik bölücü politikasının başarısız olduğunu gösterdi. Şili solu, toplum karşısında daha güçlü bir konuma geldi. Öyle ki, birlikte ilerlenirse, sol hareket kitleler için kapsayıcı bir mücadele programını yaşama geçirerek, orta-sağ partilerin birlik karşıtı tutumlarını tehdit edebilecek. Sınıf mücadelesinin keskinleşmesi, partilerin halka yaklaşımının berraklaşmasına neden oldu. Dokuz sol parti, demokratik alternatif konusunda ortak tavır aldıklarını gösterdiler. Bu alternatif, asıl düşman olan Pinochet ve rejiminin hedef seçilerek, tüm demokratik, politik ve sosyal güçlerin harekete geçirilmesini öngörüyor.

Biz, komünistler için kimin düşman olduğu her zaman açık olmuştur. Düşmanı yenmek, halkın egemenliğine saygının ve kendi ülkesinin geleceğini belirleme hakkına giden yolun açılması demektir. Pinochet'nin Şili'si devlet terörizminin krallığıdır. Manuel Guerrero gibi senin de çok iyi tanıdığın liderlerin katli, diri diri yakılan genç insanlar, Rodrigo Rojas ve Carmen Gloria Ouintana'nın biri ölü, biri sakat olan vücutları bunun en açık kanıtıdır. Halk, Orlando Letelier'in Washington'da öldürülmesinin ardındaki gerçeği daha yeni öğrendi. Gerçek bizim daha önce belirtmiş olduğumuz gibi... Yani Letelier'i öldüren Pinochet hükümetinin ortaya attığı gibi, uluslararası komünizm değil, Pinochet'nin emrinde çalışan DINA gerici güçleriydi.

Neyse, Walid, sana Şili'de olan biteni uzun uzadıya anlatma niyetinde değilim. Biliyorum, sizler yalnızca benim ülkemde ve Latin Amerika'da olanlar hakkında değil, tüm dünyadaki gelişmeler konusunda geniş bilgiye sahipsiniz.

Emperyalistlerin ve onların uşaklarının nasıl çalıştığını iyi biliyorsunuz; senin, halkın da, aynı güçlerin Ortadoğu'daki diktatoryal yönetimlerinin acısını çekiyor. Siyonistler çocukları öldürüyorlar, kadınları, yaşlıları... senin özyurdunda, Lübnan'da. Tüm isteği kendi topraklarında barış içinde yaşamak olan insanların bulunduğu, Filistin mülteci kamplarını bombaladıklarını, yaktıklarını biliyoruz. Dayanışmamızdan emin olun ve lütfen, selamlarımızı yurtsever güçlere, Siyonizme karşı mücadele veren Arap halklarına iletin. Ortak düşman karşısında halklarımız, aynı duyguları paylaşıyorlar.

Walid, halklarımız için anti—emperyalist dayanışmanın "su ve tuz" gibi bir şey olduğunu biliyorsun. Lütfen benim ve siyasi tutuklu arkadaşlarımın selamlarını, bizim için Moskova Radyosu ile ortak bir dayanısma kampanyası başlatan Leninist Komsomol'daki yoldaşlarımıza ilet. Onları dinliyoruz. Lütfen FDJ, çok şey borclu olduğumuz Macar KISZ örgütü, UJC, militan CAL ve Özgür Nikaragua'da Sandino'nun Çocukları ile El Salvadorlu kardeşlerimizi de bizim için selamla.

Tüm DDGF bürosu çalışanlarını ve seni her zamanki gibi dostluk ve saygıyla, umut, militanlık ve içtenlikle kucaklıyorum.

Kardeşlikle,
Manuel Hernandez
Santiago Cezaevi

Güneşin Sofrasında Altı Yıl...

Yarın, yayın yaşamında 6 yılı geride bıraktı. Süreli yayın için oldukça uzun bir süre olan 6 yıl bu yönüyle başlı başına bir anlam taşıyor. Ama asıl önemlisi, Geçen zamanı daha da anlamlı kılan, 6 yılın, Türkiye'nin 12 Eylül 1980'den bu yana içinde bulunduğu koşullar içinde geçmiş olması.

Yarın, 12 Eylül 1980'in üzerinden henüz 1 yıl geçtiği, 12 Eylül rejiminin baskıcı kimliğinin toplumun kılcal damarlarına bile işlediği; barıştan, bağımsızlıktan, demokrasiden, toplumsal gelişmeden yana tüm güçlerin açık baskı altında tutulduğu, yani aydınlık geleceğin önüne "aşılmaz" Çin seddinin çekildiği bir dönemde yayın yaşamına başladı.

Geçen zamanda neler oldu? Halk giderek daha yoksullaştı. üzerindeki baskı görülmemiş boyutlara ulaştı. Dahası, tüm bunlar "yeni bir anayasa" ile kalıcılaştırılmaya çalışıldı. Cezaevleri, idam sehpaları, işkencehaneler hiç boş kalmadı; siyasi partiler, sendikalar, dernekler kapatıldı; kitaplar yakıldı, sanatçılar, gazeteciler, bilim adamları baskının her çeşidini yaşadı. Barış yargılanırken, üniversiteler "YÖK zararlısının" istilasına uğradı. Kısacası güzel olan, gelecekten yana olan ne varsa yıkılmaya, yok edilmeye sindirilmeye çalışıldı.

İşte Yarın, geçen zaman içinde, bu çok boyutlu saldırıların göğüslendiği bir siper yaratmaya çalıştı. Bu, her geçen gün büyüyen, sağlamlaşan bir siper olmalıydı. Ve Yarın, hem siperlerin yalnızca savunma için kazılmadığını biliyordu; hem de siperlerin en yiğit savaşçılarının gençler olduğunu.

Yarın, demokrasi ve politik özgürlük savaşımında demokratik bir yayın olma amacındaydı; Demokrasi savaşımında en hafif bir zayıflamayı kabullenmeden; bütün demokratik sorunları, politik baskının bütün gösteri ve anlarını ortaya koyup tartışarak, demokrasiden yana tüm güçlerle birlikte olarak, var olan politik sistemin baskısı altında tutulan, devrimci - demokrat, sol ve sosyalist güçlerin birliğini organize etmeyi hedefleyen yayınları destekleyerek, halkı politik bağımlılıklarından kurtarmaya çalışan herkesi saflarına çağırarak.

Yarın, yükümlülüklerinin ne kadar geniş olduğunun bilinciyle hareket etti. Ellinci sayımızda yaptığımız değerlendirmede, "Elli Ay Sonra Yine Demokrasi İçin Ortak Çaba" demiş ve şöyle sürdürmüştük: "Yarın, 1981'in koşullarında gençleri yoğun olarak sanata, sanatsal uğraşılara yöneldikleri günlerde 'sanat ve edebiyatımızda toplumcu gerçekçiliğin genç soluğu' olma savıyla yayına hazırlandıydı. Bu, ne o günün koşulları o kadarına yettiği içindi, ne de dün başkaydı. Gençlerin baskı dönemine karşı yöneldikleri ve etkin biçimde içine girdikleri alanın, gençlerin istemli tercihleri ile seçtikleri alanın yayın programı olarak seçilmesiydi.

"Gençlerin, 1981'e kadar önemsemedikleri ve birden yöneldikleri bu alanda burjuva ve küçük burjuva ideolojilerinin doğrudan ya da dolaylı bir saldırısı başlamıştı. İşte Yarın'ı zorunlu kılan koşullar bunlardı." Bu başlangıçtı. Ya sonra? Sonra; genel af dedi, 1985 gençlik yılı için belirlenen 'Katılım, Gelişme, Barış" ilkelerinin kararlı savunucusu, inatçı takipçisi oldu ve demokrasinin kazanılması mücadelesinde çok önemli bir adımı ifade eden öğrenci derneklerini gündeme getirdi, tüm boyutlarıyla tartışıldı. Bir yandan genç insanın yaşamındaki tüm çeşitliliğe ulaşmaya çalışırken bir yandan da bu çeşitliliği zenginleştirmeyi hedefledi. Tümüyle baskı rejimini kurumsallaştırmayı amaçlayan 82 Anayasasına karşı çok açık bir tavır alarak demokrasi talebini yükseltti. Barışın, "yaşamsal sorun" olduğu gerçeğinin altını çizerek, barışı kazanmanın demokrasiyi kazanmaktan geçtiğini anlattı. İşkencelerle, insanlık dışı koşullarla, cezaevlerinin birer Ortaçağ zindanına dönüştüğünü pek çok belgeyle ortaya koyarak, "işkenceye son genel af!" talebini gündeminden hiç düşürmedi. Gençliğin örgütlenmesinin, demokratik öğrenci hareketinin mücadelesinin kararlı bir savunucusu olurken birlikçi tavrından bir an olsun ödün vermedi. Öğrenci hareketinin genel demokratik hareketin bir parçası olduğunu, bu nedenle parçanın bütüne tabi olması gibi, öğrenci hareketinin eylem çizgisinin de genel demokratik hareketin eylem çizgisine ve mücadele hedeflerine uyumlu bir nitelikte olması gerektiğini savundu.

Kuşkusuz, tüm bunlar Yarın'ın yapmak istediklerinin tümü değil. Eksik bıraktığı, yeterince yapamadığı pek çok şey de var. Ancak hepsinden önemlisi, Yarın'ın yapmak istediklerinin yaptıklarının her zaman bir kaç adım önünde olması. İleriye atılan her adımda ise bir tek güç kaynağı var: Geleceğe ve demokrasi güçlerinin birliğine olan sarsılmaz inancı.

Bu inancı okuyucularıyla paylaşarak 6 yılı geride bıraktı Yarın. Güneşin sofrasında geçen 6 yıl...

